

Univerzita Pardubice

Fakulta filozofická

Ústav historických věd

Ostruhy z doby římské v Čechách

Eva Vnoučková

Bakalářská práce

2014

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
Akademický rok: 2010/2011

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Eva Vnoučková**
Osobní číslo: **H10128**
Studijní program: **B7105 Historické vědy**
Studijní obory: **Historie (dvouoborové)**
Ochrana hmotných památek (dvouoborové)
Název tématu: **Ostruhy z doby římské v Čechách.**
Zadávací katedra: **Ústav historických věd**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Úkolem práce je vytvoření přehledného katalogu a analýzy ostruh z doby římské (0-380 n.l.). Nezbytnou součástí práce je i obrazová příloha a databáze. Nutná je znalost německého a polského jazyka.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

Droberjar, E. 1999b: Od plaňanských pohárů k vinařické skupině. (kulturní a chronologické vztahy na území Čech v době římské a v časně době stěhování národů). Sborník Národního muzea: A Historie 1-2/53. Droberjar, E. 2006: Plaňanská skupina Grossromsttdtské kultury. K chronologii germánských nálezů a lokalit v Čechách na sklonku doby laténské a v počátcích doby římské. In: E. Droberjar - M. Lutovský (eds.): Archeologie barbarů 2005. Praha, 11-90. Droberjar, E. - Peška, J. 1994: Waffengräber der römischen Kaiserzeit in Mähren und die Bewaffnung aus dem Königsgrab bei Mušov. In: C. von Carnap-Bornheim (ed.): Beiträge zu römischer und barbarischer Bewaffnung in den ersten vier nachchristlichen Jahrhunderten. Lublin - Marburg, 271-301. Ginalska, J. 1991: Ostrogi kablakowe kultury przeworskiej. Klasyfikacja typologiczna. Przegląd archeologiczny 38, 53-84. Godlowski, K. 1970: The chronology of the late roman period and early migration period in central Europe. ZNUJ CCXVII. Prace Archeologiczne 11. Kraków. Jahn, M. 1921: Der Reitersporn. seine Entstehung und früheste Entwicklung. Mannus Bibliothek 21. Leipzig.

Vedoucí bakalářské práce:

PhDr. Jan Jílek, Ph.D.

Ústav historických věd

Datum zadání bakalářské práce:

30. dubna 2011

Termín odevzdání bakalářské práce:

31. března 2014

prof. PhDr. Petr Vorel, CSc.
děkan

L.S.

doc. PhDr. Tomáš Jiránek, Ph.D.
vedoucí katedry

V Pardubicích dne 20. ledna 2014

Touto cestou bych chtěla poděkovat PhDr. Janu Jílkovi, Ph.D. za odbornou pomoc při vzniku této práce. Dále chci poděkovat pracovníkům Národního muzea, Muzea východních Čech v Hradci Králové, Oblastního muzea v Lounech a Muzea hlavního města Prahy za poskytnutí archeologického materiálu a pracovnícím knihovny Archeologického ústavu v Praze, AV ČR, v. v. i. za ochotnou pomoc při vyhledávání literatury. Můj dík patří rodině a přátelům za podporu.

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 600 ods. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Čerčanech, 10. 3. 2014

Eva Vnoučková

NÁZEV:

Ostruhy doby římské v Čechách

ANOTACE:

Cílem této práce je vytvořit katalog ostruh a jejich analýzu. Tato práce je zaměřena na typologický a chronologický vývoj ostruh a jejich nálezové okolnosti. Dále je tato práce zaměřena na význam koně ve společnosti. V práci je čtenáři předkládán i stručný vývoj dějin bádání v této oblasti a dosavadní přehled znalostí o době římské. Součástí práce je i fotografická dokumentace, grafy, tabulky a mapy k doplnění textu.

KLÍČOVÁ SLOVA:

Doba římská, ostruhy, jezdeckví, kůň.

TITTLE:

Roman spurs in Bohemia

ANNOTATION:

Purpose of this bachelor's thesis was create a an index of roman spurs and their interpretation. This thesis is aimed to a typological and chronological progress of the spurs and their discovering circumstances. Next, the thesis is aimed to a meaning of horse in society. In this thesis is presented also a brief progress of history of research and present knowledge about Roman period. A part of this thesis is also photographic documentation, diagrams, tables and maps, which refill the text.

KEY WORDS:

Roman period, spurs, horsemanship, horse.

Obsah

1. Úvod	1
2. Metodika	2
3. Dějiny bádání	4
4. Ostruhy a jejich nálezové kontexty	9
5. Stručný přehled poznatků o době římské	12
5.1 Chronologie	12
5.2 Starší doba římská	12
5.2.1 Pohřebiště	13
5.2.2 Sídliště	13
5.2.3 Stupeň A	14
5.2.4 Stupeň B1	15
5.2.5 Stupeň B2	15
5.2.6 Stupeň B2/C1	16
5.3 Mladší doba římská	17
5.3.1 Sídliště	17
5.3.2 Pohřební rítus	17
5.3.3 Stupeň C1	18
5.3.4 Stupeň C2	19
5.3.5 Stupeň C3	20
6. Doklady jezdeckví a chovu koně v Čechách	21
7. Typologie ostruh doby římské	23
7.1 Obloukovité ostruhy	23
7.2 Destičkovité ostruhy	40
7.3 Nýtové ostruhy s třetím úchytem typu Leuna	46
8. Závěr	53
9. Resume	55

10. Katalog.....	56
11. Seznam zkratk	
12. Prameny a literatura	
13. Přílohy	
14. Mapy	
15. Obrazová příloha	

1. Úvod

Tato práce je věnovaná vývoji ostruh v době římské na území Čech. Ve své práci sleduji nejen typologickou řadu ostruh, ale také v jakém kontextu jsou nalézány. Dále je mým cílem zjistit, jaký typ ostruh v daném úseku doby římské dominuje, zda je nějaká souvislost mezi typem ostruhy a nálezovým kontextem. Pokusím se zjistit, jaký význam ve výrobě ostruh hrál materiál a v jakých oblastech Čech jsou ostruhy nalézány.

Ve své práci se věnuji i významu koně ve společnosti. Zaměřím se na nálezy kostí koní a součástí koňského postroje na území Čech.

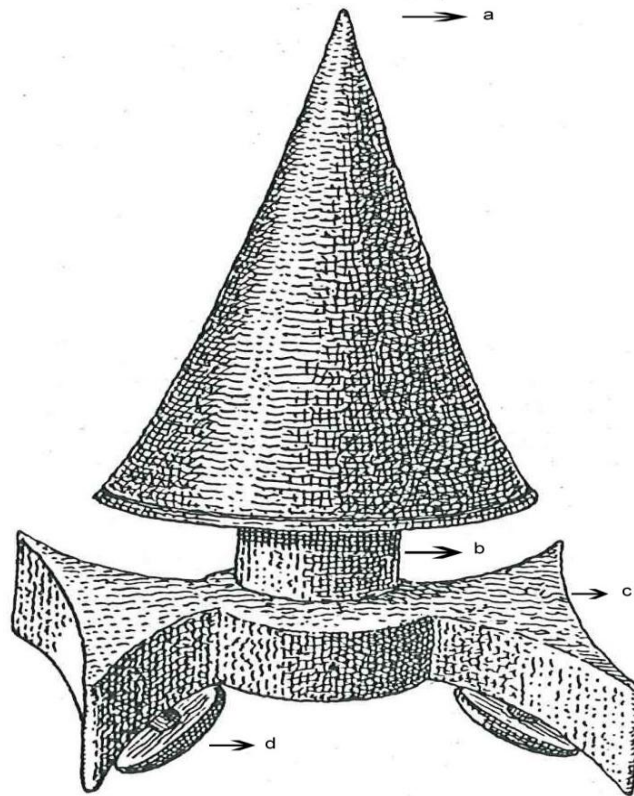
K vytvoření práce jsem využila odbornou literaturu zabývající se touto problematikou a dobou římskou v Čechách a na Moravě. Pro vytvoření katalogu jsem využila online katalog a fond Národního muzea v Praze, fondy Muzea hlavního města Prahy, Východočeského muzea v Pardubicích, Muzea východních Čech v Hradci Králové a Oblastního muzea v Lounech. Bohužel jsem neměla možnost prostudovat celý fond Národního muzea z důvodu stěhování muzejního depozitáře a fondy Polabského muzea v Poděbradech, Oblastního muzea v Litoměřicích a Západočeského muzea v Plzni.

Práce je členěna na několik částí. První část je zaměřena nejen na teoretický výklad vývoje jezdeckví a ostruh, ale také na dějiny bádání. Druhou částí je souborný katalog. V katalogu je uveden název lokality, přesné určení naleziště, nálezové okolnosti a artefakty, jež byly součástí kontextu, určení a datace ostruh, rozměry ostruh a jejich uložení. Třetí částí jsou přílohy. Součástí příloh jsou fotografie ostruh, tabulky, grafy, slepé mapy a seznam literatury.

2. Metodika

Destičkovité ostruhy

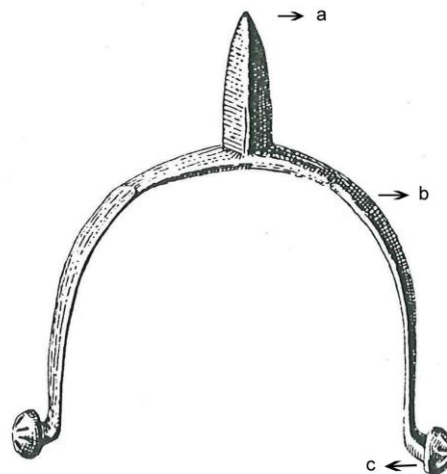
U typologie destičkovitých ostruh jsem se soustředila na rozdělení ostruh do několika typů. Sleduji výšku a tvar bodce, jeho výzdobu a jeho přichycení k destičce. U destičky sleduji tvar destičky a způsob přichycení k botě.

Obr. 1 (a – bodce; b- krček; c – destička; d - nýt)

Knoflíkovité ostruhy

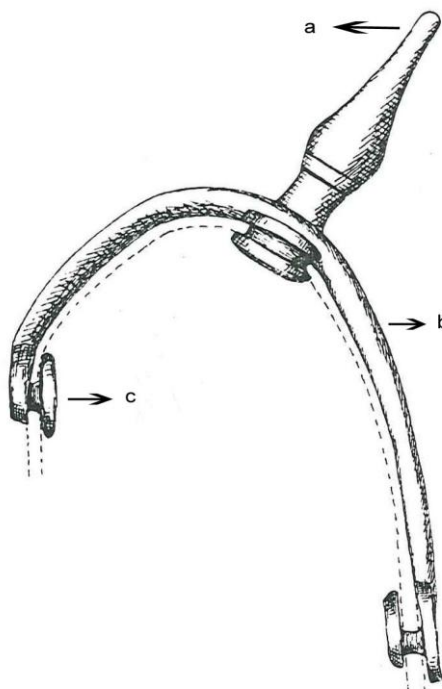
U knoflíkovitých ostruh sleduji typ a výzdobu bodce, jeho posazení na oblouček ostruhy a výšku bodce. U obloučku se zaměřuji na výšku obloučku, jeho rozpětí a šířku obloučku u bodce. Dále sleduji velikost, výzdobu a způsob zakončení knoflíku.

Obr. 2 (a – bodec; b – oblouček; c - knoflík)

Nýtové ostruhy typu Leuna

U římsko-provinciálních ostruh sledují počet přichytných obloučků, a jakým způsobem jsou přichyceny k patě. Dále sledují tvar bodce, jeho výzdobu a způsob přichycení na ostruhu.

Obr. 3 (a – bodec; b – oblouček; c - nýt)

3. Dějiny bádání

Dějiny bádání lze rozdělit na tři období. První období se nazývá starožitnické a datuje se do poloviny 19. století. V tomto období se jednalo spíše o zájem o staré památky, a to o antické, severně od Alp se však jednalo o mohyly a staré hradiště. V roce 1836 Christian Thomsen rozdělil pravěk na tři doby. Dobu kamennou, dobu bronzovou a dobu železnou.¹

Na období starožitnické navazuje období archeologické. Toto období se datuje od poloviny 19. století do 1. čtvrtiny 20. století. V této době se mění přístup k pramenům a k jejich posuzování. Dochází k dalšímu členění pravěku.² V této době se archeologové zaměřovali na celková naleziště. Popisovali nálezové okolnosti, způsob uložení do země a jednotlivé předměty. Na předmětech se zaměřovali na materiál, tvar a výzdobu. Z hlediska výzkumu ostruh se jednalo o výzkumy pohřebišť, výjimečně sídlišť. Jedná se o tyto studie: **J. Felcman**³, *Žárový hrob u Lisovic*, **J. Hellich**⁴, *Žárové hroby mladšího období římského u Piňeva blíže Poděbrad, Žárové hroby mladšího období římského u Piňeva a jejich význam a Žárové hroby z doby císařství římského na Poděbradsku*, **J. L. Píč**⁵, *Žárové hroby na Třebické u Dobřichova z doby císařství římského a Sídliště u Tuklat*, **J. Schráníl**⁶, *Žárový hrob římského typu ze Záryb*, **V. Schulz**⁷, *Hrob u Zlivi* a **L. Šnajdr**⁸, *Nálezy u Přerova nad Labem*. V roce 1915 vydal **L. Niederle**⁹ článek *Stříbrné římské ostruhy z Litoměřicka*. Tato práce je zaměřena

¹ BUCHVALDEK, Miroslav. *Dějiny pravěké Evropy*. Praha, 1985. s. 18 – 24.

² Tamtéž, s. 24 – 26.

³ FELCMAN, Jan. Žárový hrob u Lisovic. In *Památky archeologické* 17, 1897, č. 1. s. 191 – 195.

⁴ HELLICH, Jan. Žárové hroby mladšího období římského u Piňeva blíže Poděbrad. In *Památky archeologické* 26, 1914, č. 1. s. 141 – 150.

HELLICH, Jan. Žárové hroby mladšího období římského u Piňeva a jejich význam. In *Památky archeologické* 30, 1918, č. 1. s. 149 – 182.

⁵ PÍČ, Josef, Ladislav. Žárové hroby na Třebické u Dobřichova z doby císařství římského. In *Památky archeologické* 15, 1892, č. 1. s. 561 – 568.

⁶ SCHRÁNIL, Jan. Žárový hrob římského typu ze Záryb. In *Památky archeologické* 29, 1917, č. 1. s. 164.

⁷ SCHULZ, Václav. Hrob u Zlivi. In *Památky archeologické* 13, 1885, č. 1. s. 65 – 80.

⁸ ŠNAJDR, Ludvík. Nálezy u Přerova nad Labem. In *Památky archeologické* 21, 1906, č. 1. s. 139 – 144.

⁹ NIEDERLE, Lubor. Stříbrné římské ostruhy z Litoměřicka. In *Památky archeologické* 27, 1915, č. 1. s. 196 – 201.

výhradně na ostruhy nalezené v Litoměřicích. V první části článku se autor věnuje původu ostruh a jejich vývoji. Ve druhé části se zaměřil přímo na ostruhy z Litoměřic. Popisuje způsob výroby, výzdobu a jednotlivé části. Datování opřel o nálezy typologicky podobných ostruh v Německu. Píčov *Starožitnosti země české, II/3. Žárové hroby v Čechách a příchod Čechů*¹⁰ jsou přehledem archeologických nálezů nejen z doby římské. Předměty jsou rozděleny podle archeologických kultur, podle období pohřebiště Dobřichov - Pičhora a pohřebiště Třebická u Dobřichova a dále podle typu předmětu a materiálů. J. L. Píč ve své práci kromě popisu předmětů také sleduje historické a etnologické vazby mezi jednotlivými kulturami.

Poslední období se nazývá období prehistorické a datuje se od 1. světové války. V této době se projevují rozdíly mezi postupy v syntézách. Po první světové válce pokračovalo pojetí tzv. „univerzitní školy“, ve kterém archeologie spočívala ve třídění a morfologickém členění předmětů. Artefakty byly řazeny za sebou podle určitých morfologických znaků. Zájem se soustředil na pravěkou archeologii, avšak paleolit byl stále ještě mimo zájem. Raně slovanská archeologie byla zatím v pozadí.¹¹

V době druhé světové války byla zavřena česká Karlova univerzita. Také byla uzavřena většina archeologických institucí v Protektorátu Čechy a Morava. Publikace některých českých archeologů byly zabavovány, české archeology nahrazovali němečtí archeologové. V oblastech připojených k říši byla archeologie podporována a zneužívána k ideologickým účelům německé říše. Pozornost se soustředila na germánské osídlení Čech a záměrně potlačovala osídlení slovanským obyvatelstvem.

Po druhé světové válce došlo ke změně pojetí syntézy. Archeologické výzkumy byly vedeny systematicky.¹² V tomto období nadále pokračuje způsob psaní podle lokalit. Popis lokality, hrobů i milodarů je přesnější a systematictější. Z těchto prací jmenujme **P. Břicháček**¹³ *A rich grave of the Roman period at the site of Beroun –*

¹⁰ PÍČ, Josef Ladislav. *Starožitnosti země české II/3: Žárové hroby v Čechách a příchod Čechů*. Praha, 1905.

¹¹ SKLENÁŘ, Karel. Biografický slovník českých, moravských a slezských archeologů a jejich spolupracovníků z příbuzných oborů. Praha, 2005. ISBN 80-7277-253-8. s. 24 – 27.

¹² Tamtéž, s. 27 – 33.

¹³ BŘICHÁČEK, Pavel. A rich grave of the roman period at the site of Beroun - Závodí. In *Archeological News in the Czech Socialist Republic*, 1981.

Závodí, **E. Droberjar**¹⁴, *Dobřichov – Pičhora. Ein Brandgräberfeld der älteren römischen Kaiserzeit in Böhmen. (Ein Beitrag zur Kenntnis des Marbod – Reichs)*, **J. Hrala**¹⁵, *Beroun – Závodí*, **O. Kytlicová**¹⁶, *Pohřebiště z doby římské v Lužci nad Vltavou*, **K. Motyková-Šneidrová**¹⁷, *Pohřebiště v Tišicích a problematika pohřebního ritu ve starší době římské*, *Žárové pohřebiště ze starší doby římské v Tišicích ve středních Čechách*¹⁸, *Das Brandgräberfeld der römischen Kaiserzeit von Stehlečeves*¹⁹, **B. Novotný**²⁰, *Hrob velmože z počátku doby římské v Praze – Bubenči*, **A. Rybová**²¹, *Das Brandgräberfeld der jüngeren römischen Kaiserzeit von Pňov*, *Svazky zbraní z mladší doby římské v Sendražicích o. Hradec Králové*²², **J. Peška a J. Tejral**²³, *Das Germanische Königsgrab von Mušov in Mähren. Teil 1 – 3.*

Vedle toho se začínají psát i monografie věnované pouze konkrétnímu artefaktu a jeho typologii: Studie **M. Jahn**²⁴, *Die Reitersporn. Seine Entstehung und früheste Entwicklung* je první studie, která přehledně pojednává o ostruhách všech stupňů doby

¹⁴ DROBERJAR, Eduard. *Dobřichov-Pičhora: Ein Brandgräberfeld der älteren römischen Kaiserzeit in Böhmen (Ein Beitrag zur Kenntnis des Marbod-Reichs)*. Praha, 1999. ISBN 80-7036-104-2.

¹⁵ HRALA, Jiří. Beroun - Závodí. In: *Jan Filip: Enzyklopädisches Handbuch zur Ur- und Frühgeschichte Europas, Bd. III – Addenda*, 1998.

¹⁶ KYTLICOVÁ, Olga. Pohřebiště z doby římské v Lužci nad Vltavou (o. Mělník). In *Památky archeologické* 61, 1970, č. 2. s. 291 – 393.

¹⁷ MOTYKOVÁ - ŠNEIDROVÁ, Karla. Pohřebiště v Tišicích a problematika pohřebního ritu ve starší době římské. In *Archeologické rozhledy* 9, 1957, č. 1, s. 66-68, 82-103. ISSN. 0323-1267.

¹⁸ MOTYKOVÁ-ŠNEIDROVÁ, Karla. Žárové pohřebiště ze starší doby římské v Tišicích ve středních Čechách. In *Památky archeologické* 54, 1963, č. 1. s. 343 – 437.

¹⁹ MOTYKOVÁ-ŠNEIDROVÁ, Karla. Das Brandgräberfeld der römischen Kaiserzeit von Stehlečeves. In *Památky archeologické* 72, 1981, č. 1. s. 340 – 415.

²⁰ NOVOTNÝ, Bohuslav. Hrob velmože z doby římské z Prahy-Bubenče. In *Archeologické rozhledy* 1. 1949, č. 1. s. 52 – 54, obr. s. 46.

²¹ RYBOVÁ, Alena. Das brandgräberfeld der jüngeren römischen Kaiserzeit von Pňov. Praha. 1970.

²² RYBOVÁ, Alena. Svazky zbraní z mladší doby římské v Sendražicích, o. Hradec Králové. In *Památky archeologické* 63, 1972, č. 2. s. 498 – 530.

²³ PEŠKA, Jaroslav - TEJRAL, Jaroslav. *Das germanische Königsgrab von Mušov in Mähren. Teil 1-3.* Mainz, 2002. ISBN 3-88467-076-X.

²⁴ JAHN, Martin. *Der Reitersporn. Seine Entstehung und früheste Entwicklung.* Leipzig. 1921.

římské. Další studie věnované typologii a chronologii jsou od **J. Ginalski**²⁵, *Ostrogi kabląkowe kultury przeworskiej. Klasyfikacja typologiczna*, které pojednávají o knoflíkovitých ostruhách a **E. Roman**²⁶, *Ostrogi krzeslowate z terenu ziem polskich*, pojednávající o destičkovitých ostruhách. **K. Motyková-Šneidrová**²⁷, ve své práci *Zur Chronologie der ältesten römischen Kaiserzeit in Böhmen* datuje dobu římskou podle chronologicky přesnějších předmětů.

Dále vznikají i přehledové monografie, ve kterých autoři stručně charakterizují germánská naleziště. Mezi tyto práce patří: **E. Droberjar**²⁸, *Od plaňanských pohárů k vinařické skupině. (Kulturní a chronologické vztahy na území Čech v době římské a v časně době stěhování národů)*, *Encyklopedie římské a germánské archeologie v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*²⁹, **K. Motyková-Šneidrová**³⁰, *Die Anfänge der römischen Kaiserzeit in Böhmen, Weiterentwicklung und Ausklang der älteren römischen Kaiserzeit in Böhmen*³¹. V těchto pracích je uváděn název lokality, okres, ve kterém se nachází, typ nálezového kontextu, nalezené předměty a místo uložení. Z těchto prací jmenujme např. práci **V. Sakaře**³², *Roman imports in Bohemia*, nebo sborník prací od **J. Tejrala**³³, *Das Mitteleuropäische Barbaricum und die Krise des römischen Weltreiches*

²⁵ GINALSKI, Jerzy. Ostrogi Kabląkowe kultury przeworskiej: Klasyfikacja typologiczna. In *Przegląd archeologiczny* 38, 1991, s. 53 - 84.

²⁶ ROMAN, Edyta. Ostrogi krzeslowate z terenu ziem polskich. In: ILKJAER, Jørgen - KOKOWSKI, Andrzej. *20 lat archeologii w Masłomęczu: weterani*. Lublin, 1998, s. 165 - 188.

²⁷ MOTYKOVÁ-ŠNEIDROVÁ, Karla. Zur Chronologie der ältesten römischen Kaiserzeit in Böhmen. *Berliner Jahrbuch für Vor- und Frühgeschichte*. 5. 1965., s. 103-174.

²⁸ DROBERJAR, Eduard. Od plaňanských pohárů k vinařické skupině: kulturní a chronologické vztahy na území Čech v době římské a v časně době stěhování národů. In *Sborník Národního muzea v Praze. A-Historie* 53, 1999, č. 1-2, s. 1-58. ISSN 0036-5335.

²⁹ DROBERJAR, Eduard. *Encyklopedie římské a germánské archeologie v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. Praha, 2002 ISBN 80- 7277-106-X.

³⁰ MOTYKOVÁ-ŠNEIDROVÁ, Karla. *Die Anfänge der römischen Kaiserzeit in Böhmen*. Pragae, 1963.

³¹ MOTYKOVÁ-ŠNEIDROVÁ, Karla. *Weiterentwicklung und Ausklang der älteren römischen Kaiserzeit in Böhmen*. Pragae, 1967.

³² SAKAŘ, Vladimír. *Roman imports in Bohemia*. Praha, 1970.

³³ TEJRAL, Jaroslav (ed.). *Das Mitteleuropäische Barbaricum und die Krise des römischen Weltreiches im 3. Jahrhundert*. Brno, 1999.

*im 3. Jahrhundert, Archäologisch-kulturelle Entwicklung im norddanubischen Raum
am Ende der Spätkaizerzeit und am Anfang der Völkerwanderungszeit.*

4. Ostruhy a jejich nálezové kontexty

V této kapitole se zabývám nálezovými okolnostmi, ve kterých byly ostruhy nalezeny. Zaměřila jsem se na nálezový celek a na ostatní milodary, které v něm byly uloženy.

Nejčastěji jsou ostruhy nalézány v hrobech, zejména žárových. Tyto hroby jsou ve většině případů bohatěji vybavené. Nejčastější předměty, uložené v hrobě spolu s ostruhami, jsou spony různých typů, nože, hřebeny, štítové puklice a kování štítů, oštěpy, kopí, nůžky, kování pochvy meče, kování picích rohů, kování opasků a nákončí řemene, přezky a meče. Dále se objevují sekerky, části udidla, bronzové či hliněné nádoby, hliněné či skleněné korále, prsteny, jehlice, háčky, kamenné brousky nebo železný klíč.

Nálezy ostruh v kostrových hrobech jsou ojedinělé. Jedná se převážně o bohaté hroby. I když výbava kostrových hrobů není tak pestrá jako u žárových hrobů, nacházejí se i velmi bohatě vybavené hroby. Z území Čech je to kostrový hrob z Berouna – Závodí³⁴, na Moravě knížecí hrob z Mušova³⁵. V těchto hrobech se jako milodary nalézají spony, pásové přezky, zlomky kování, keramické či bronzové nádoby, skleněné nádoby, meč, štítové puklice, hroty kopí a oštěpů, hřeben, nůž, nůžky, toaletní souprava, organický materiál a křemenné oblázky z Prahy – Bubenče³⁶.

Velmi výjimečně se ostruhy nalézají i na sídlištích. Sídliště z doby římské na území Čech, v němž byla ostruha nalezena, je sídliště u Tuklat³⁷ a sídliště v Mikulovicích³⁸ u Pardubic. Mezi další milodary ze sídliště patří střepy z nádob, přesleny, perly různých materiálů, železné jehlice, kousky skla, kostěné šídlo, korálky, hrací kost, železný klíč, bronzová pinzетка a bronzový prsten.

³⁴ P. BŘICHÁČEK, A rich grave of the roman period at the site of Beroun – Závodí, s. 128.

³⁵ J. PEŠKA – J. TEJRAL, *Das germanische Königsgrab von Mušov in Mähren*.

³⁶ B. NOVOTNÝ, Hrob velmože z doby římské z Prahy Bubenče, s. 53.

³⁷ PÍČ, Josef Ladislav. Sídliště u Tuklat. In *Památky archeologické* 17, 1897, č. 1, s. 370.

³⁸ SEDLÁČEK, Radko - KAŠPÁREK, František - JÍLEK, Jan. Sídlištní nálezy z doby římské z Mikulovic, okr. Pardubice. In: BELJAK, Ján - BŘEZINOVÁ, Gertrúda - VARSÍK, Vladimír (eds.). *Archeológia Barbarov 2009: hospodárstvo Germánov: sídliskové a ekonomické štruktúry od neskorej doby laténskej po včasný stredovek*. Nitra, 2010, s. 367, 368. ISBN 978-80-89315-24-6.

Dalším možným nálezovým kontextem jsou ojedinělé nálezy. V Českém Brodě³⁹ byla nalezena pouze ostruha.

Přehled kontextů dle stupňů

Ze stupně A/B1 je známa ostruha ze sídliště v Tisové⁴⁰. Ostruhy ze stupně B1 byly nalezeny v žárových hrobech v Dobřichově - Pičhoře⁴¹. Z fáze B1b – B2 pocházejí ostruhy ze žárových hrobů, např. na lokalitě Dobřichov – Třebická⁴² v hrobě č. 1 a ve dvou rozrušených hrobech, dále také z kostrového hrobu v Praze - Bubenči⁴³. Stupeň B2 je zastoupen pouze ostruhou ze žárového hrobu XIV/21 v Třebusicích⁴⁴. V přechodném stupni B2/C1 je nejvíce různých nálezových kontextů. Ostruhy v tomto stupni byly nalezeny v žárových hrobech (Lužec nad Vltavou)⁴⁵, na sídlišti (Mikulovice)⁴⁶, jako ojedinělý nález (Český Brod)⁴⁷. Ostruhy ze stupně C1 jsou převážně zastoupeny v žárových hrobech, např. v Plotišti nad Labem v hrobě č. 180⁴⁸, vyjma svazku zbraní ze Sendražic.⁴⁹ Ostruhy v rozmezí stupňů C1/C2 jsou nalezeny v rozrušeném žárovém hrobě na lokalitě Dobřichov – Třebická. Stupeň C2 reprezentují ostruhy z kostrového

³⁹ SMOLÍK, Josef. Zprávy a drobnosti: z doby předhistorické. In *Památky archeologické* 12, 1882 - 1884, s. 555, 556.

⁴⁰ DROBERJAR, Eduard - VÍCH, David. Ke kontaktům mezi východními Čechami a Moravou v počátcích doby římské. In: KARWOWSKI, Maciej - DROBERJAR, Eduard - VARSÍK, Vladimír (eds). *Archeologia barbarzyńców 2008: powiązania i kontakty w świecie barbarzyńskim*. Rzeszów, 2009, s. 239. ISBN 978-83-7667-026-3.

⁴¹ E. DROBERJAR, *Dobřichov – Pičhora*, s. 112.

⁴² J. L. PÍČ, *Žárové hroby na Třebické u Dobřichova*, s. 563, 566, 592.

⁴³ DROBERJAR, Eduard. Praha germánská: Doba římská a doba stěhování národů (konec 1. st. př. Kr. až 6. st. po Kr.) In LUTOVSKÝ, Michal – SMEJTEK, Lubor. *Pravěká Praha*. Praha, 2005, s. 817. ISBN 80-7277-236-8.

⁴⁴ V. SAKAŘ, *Roman imports in Bohemia*, s. 43.

⁴⁵ O. KYTLICOVÁ, *Pohřebiště z doby římské v Lužci nad Vltavou*, s. 350.

⁴⁶ R. SEDLÁČEK – F. KAŠPÁREK – J. JÍLEK, *Sídlíšní nálezy z doby římské z Mikulovic*, s. 367, 368.

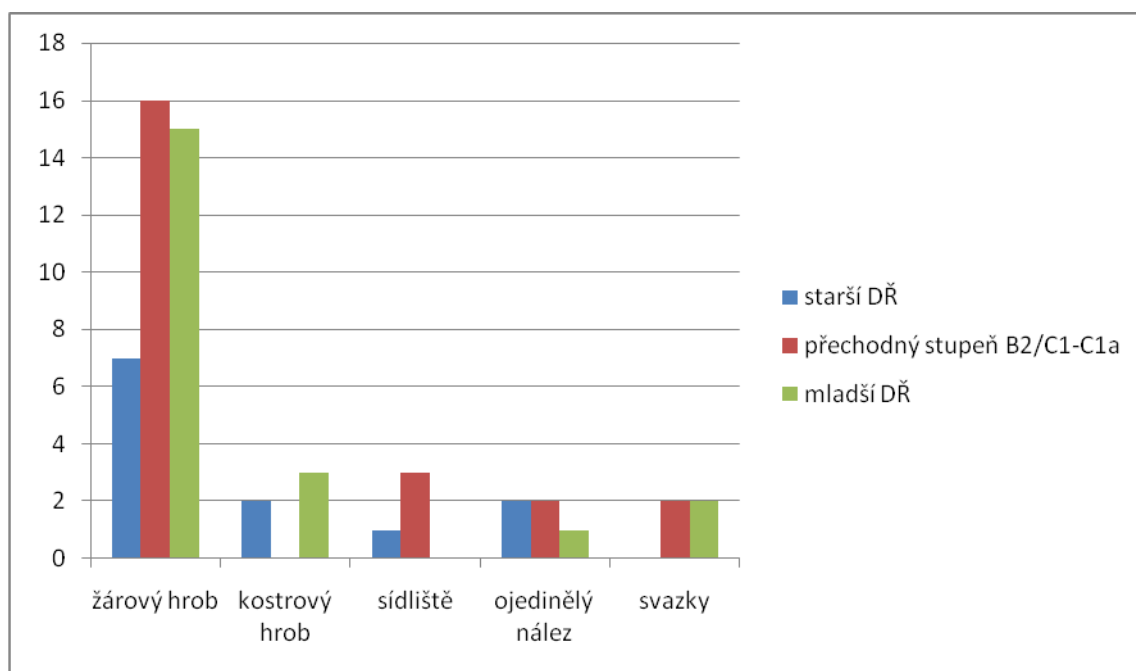
⁴⁷ J. SMOLÍK, *Zprávy a drobnosti*, s. 555, 556.

Databáze archeologické sbírky. *Prehistorie NM* [online]. [cit. 2014-01-17]. Dostupné z: http://forum.nm.cz/prehistorie/ph_ob.php?idc_s=26463.

⁴⁸ RYBOVÁ, Alena. Plotiště nad Labem: eine Nekropole aus dem 2. - 5. Jahrhundert u. Z. Teil 2. In *Památky archeologické* 71, 1980, č. 1, s. 125 – 128, 153.

⁴⁹ A. RYBOVÁ, *Svazky zbraní z mladší doby římské v Sendražicích*, s. 518, 519.

hrobu v Litoměřicích⁵⁰ a žárové hroby č. 1. a 3. v Dobřichově – Třebické. Kostrový hrob v Berouně – Závodí⁵¹ dokládá výskyt ostruh i v pozdní době římské, stupni C3/D1.

Graf 1. Zastoupení ostruh v kontextech

Ukázka tabulky, pomocí které byl vytvořen graf, viz přílohy

Lokalita	Kontext	Hrob	Materiál	Typ	Datace
Bezno	Oj. Nález	X	Železo	F1b	C1
Český Brod	Oj. Nález	X	Bronz	E3	B2/C1 – C1a
Dobrovicko	Kost?	X	Železo	F2	C1

V tabulce je uveden název lokality, náleзовý kontext, v němž byla ostruha nalezena, materiál, typologické zařazení a její datace.

⁵⁰ L. NIEDERLE, Stříbrné ostruhy z Litoměřicka, s. 200, 201.

⁵¹ P. BŘICHÁČEK, A rich grave of the roman period at the site of Beroun – Závodí, s. 128.

5. Stručný přehled poznatků o době římské

5.1 Chronologie

Doba římská je období datované od 2. pol. 1. stol. před naším letopočtem⁵² do poloviny (někdy také uváděno do konce) 4. století našeho letopočtu. H. J. Eggers rozdělil dobu římskou v roce 1951 pomocí hrobů a římských importů, které porovnal s výrobky z Germánie, na několik stupňů.⁵³ Stupeň A (Eggers nedatoval, uvádí ho jako období před změnou letopočtu), stupeň B dělí na B1 (0 – 50) a B2 (50 – 150) a stupeň C dělí na C1 (150 – 200), C2 (200 – 300) a C3 (300 – 350). Ve své práci využívám dataci Eduarda Droberjara⁵⁴, který rozdělil dobu římskou na horizonty a fáze:

5.2 Starší doba římská

Časná DŘ

- Horizont plaňanských pohárů (stupeň A 35/25 – 10/5 př. Kr.)
- Horizont Marobudovy říše (stupeň B1, fáze B1a 10/5 př. Kr. – 20/30 po Kr.)
- Horizont spon s očky (stupeň B1, fáze B1b 20/30 – 50/70 po Kr.)

Starší DŘ

- Časná fáze stupně B2 (fáze B2a 50/70 – 100/120 po Kr.)
- Pozdní fáze stupně B2 (fáze B2b 100/120 – 150/160 po Kr.)
- Horizont markomanských válek (přechodný stupeň B2/C1 150/160 – 180/200 po Kr.)

⁵² SALAČ, Vladimír. Starší doba římská. In SALAČ, Vladimír (ed.). *Archeologie pravěkých Čech: Doba římská a stěhování národů*. Praha, 2008, s. 39. ISBN 978-80-86124-81-0.

⁵³ EGGERS, Hans, Jürgen. *Der römischen import im freien Germanien*. Hamburg, 1951. s. 70.

⁵⁴ E. DROBERJAR, Od plaňanských pohárů k vinařické skupině, s. 9.

5.2.1 Pohřební ritus

Pohřební ritus v době římské je žárový (např. Dobříhov – Pičhora⁵⁵, Stehelčevy⁵⁶), výjimečně se vyskytují i kostrové hroby (např. Praha – Bubeneč⁵⁷). Žárové hroby jsou popelnicové a jámové. V případě popelnicových hrobů je popel uložen v keramické, výjimečně bronzové popelnici. V popelnici je mimo spálených ostatků uložena i spálená osobní výbava a další nespálené milodary. Velké předměty jako zbraně nebo bronzové nádoby byly záměrně deformovány.⁵⁸ V jámových hrobech byl popel i s milodary uložen přímo do země, v některých případech mohly být uloženy v textilním nebo koženém vaku. Milodary byly uloženy v přímo v popelu. Výjimečně mohly být uloženy v jedné jámě dva pohřby. Na pohřebištích se pohřbívalo oběma typy současně. Pohřebiště byla zakládána na vyvýšených místech, někdy na jejich svazích. Kostrové pohřby jsou vzácné a vyskytují se pouze ojediněle nebo v malých skupinkách. Nejčastěji jsou na odlehlých místech, pouze výjimečně na okraji pohřebiště. Kostrové hroby mohou být chudé i velmi bohaté a hrobový inventář se, krom zbraní, neliší od žárových pohřbů.⁵⁹

5.2.2 Sídliště

Sídliště byla nejčastěji na mírných svazích orientovaných k jihu a jihovýchodu a poblíž vodních toků.⁶⁰ Nejvíce osídleno bylo Polabí, Poohří, dolní Povltaví a Podkrušnohoří.⁶¹ Osady nebyly opevněny.⁶² Polozemnice měly obdélníkovité půdorysy a zahloubenou podlahu. Nosné kůly se nacházely buď po obvodu chaty (např. Mlékojedy⁶³), nebo uprostřed (např. Starý Vestec)⁶⁴. Později převažovaly polozemnice

⁵⁵ E. DROBERJAR, *Dobříhov - Pičhora*.

⁵⁶ K. MOTYKOVÁ, *Das Brandgräberfeld der römischen Kaiserzeit von Stehelčevy*, s. 340-415.

⁵⁷ E. DROBERJAR, *Praha germánská*, s. 817.

⁵⁸ V. SALAČ, *Starší doba římská*, s. 90.

⁵⁹ PLEINER, Radomír - RYBOVÁ, Alena. *Pravěké dějiny Čech*. Praha, 1978, s. 689.

⁶⁰ Tamtéž, s. 690.

⁶¹ V. SALAČ, *Starší doba římská*, s. 54.

⁶² R. PLEINER – A. RYBOVÁ, *Pravěké dějiny Čech*, s. 690.

⁶³ MOTYKOVÁ, Karla. *The early Roman settlement at Mlékojedy*. In *Nouvelles archeologiques dans la République socialiste Tcheque*, Praha, 1981. s. 116.

se šesti kůly. Kromě polozemnic jsou dalším typem stavení nadzemní kůlové stavby.⁶⁵ Kůlové stavby byly jednak obytné, ale také hospodářské.⁶⁶ Nejčastějším typem kůlových staveb s hospodářskou funkcí byly špýchary.⁶⁷ Špýchary měly čtvercovitou dispozici a čtyři kůly. Mohly se však vyskytovat i jiné varianty půdorysů. Rozloha špýcharů se pohybovala okolo 2 až 15 m².⁶⁸ Obytné domy měly obdélníkový půdorys, měly více obvodových kůlů, a byly děleny příčnými i podélnými kůly (např. Jenišův Újezd⁶⁹, Zalužany⁷⁰). Součástí stavení bylo ohniště, případně pec. Pec mohla být umístěna i venku, zejména domácí pece.⁷¹ Dále se na sídlištích vyskytují zásobní jámy a další typy sídlištních jam.⁷²

5.2.3 Stupeň A

Stupeň A je datován od roku 40 před naším letopočtem do přelomu letopočtu a je pro něj charakteristický přechod mezi dobou laténskou a dobou římskou. Typickým tvarem jsou ostře profilované poháry tzv. plaňanského typu.⁷³ Ostatní keramické tvary se používaly průběžně a navzájem se prolínaly.⁷⁴ Keramika je zdobena svislým hrubým rýhováním a hřebenováním, dále jednoduchým drsněním nebo je spodní část nádoby zdobena vrypy a důlky. Na konci stupně A se objevuje zdobení ozubeným kolečkem.⁷⁵

⁶⁴ MOTYKOVÁ-ŠNEIDROVÁ, Karla. Další poznatky k problematice pozdně laténských a časně římských osad v Čechách na základě nálezů ze Starého Vestce. In *Památky archeologické* 49, 1958, č. 1, s. 168;

V. SALAČ, Starší doba římská, s. 42.

⁶⁵ R. PLEINER – A. RYBOVÁ, Praveké dějiny Čech, s. 690.

⁶⁶ V. SALAČ, Starší doba římská, s. 48.

⁶⁷ Tamtéž, s. 48.

⁶⁸ Tamtéž, s. 48.

⁶⁹ ERNÉE, Michal. Sídlištní objekty z mladší doby římské v Jenišově Újezdě. In *Archeologické výzkumy v severozápadních Čechách v letech 1983 - 1992*. Most, 1995. s. 173. ISBN 80-901828-0-1.

⁷⁰ RYBOVÁ, Alena. Předběžné poznatky z výzkumu římského sídliště v Zalužanech u Písku. In *Památky archeologické* 52, 1961, č. 2, s. 399.

⁷¹ R. PLEINER – A. RYBOVÁ, Dějiny pravěkých Čech, s. 690.

⁷² V. SALAČ, Starší doba římská, s. 50.

⁷³ R. PLEINER – A. RYBOVÁ, Praveké dějiny Čech, s. 691.

⁷⁴ V. SALAČ, Starší doba římská, s. 72.

⁷⁵ R. PLEINER – A. RYBOVÁ, Starší doba římská, s. 692.

Pohřby v tomto období jsou převážně chudé. V případě pohřbu bojovníka se mohou v hrobě nalézat hroty kopí nebo oštěpu, nůž, dýka, sekáč, výjimečně meč. Mezi další předměty nalézané v hrobech patří zápony, prohnutý nožík, břitva, kamenný brousek, různá kování, přeslen, železná jehla, bronzové nebo železné spony pozdně laténského typu a ostruhy pozdně laténského typu.⁷⁶

5.2.4 Stupeň B1

Jemnější keramika tohoto období má lesklý vyhlazený povrch do černa a je zdobena ozubeným kolečkem. Hlazená bývá horní část nádoby, spodní část nádoby je drsněná. Mezi tuto keramiku patří teriny, mísy, vázy, poháry na nožce. Užitková keramika je zdobena rýhami, hřebenem, vrypy a vpichy. Mezi tuto keramiku patří zejména zásobnice, dále poháry, misky a koflíky.⁷⁷

Z kovových předmětů jsou to hlavně spony s očky, které jsou na území Čech velmi často nalézány, a proto je zde jejich původ hledán⁷⁸. Dále to byly opasky, které byly dovážené převážně z noricko-panonské oblasti, jednoduché i ozdobné jehlice, jehly s protáhlým uchem. Ze součástí výzbroje je to jednosečný, dvoubřítý meč, hrot kopí, dřevěné štíty s okovanou obrubou a železnou puklicí a dlouhé nebo kratší nože. Součástí výzbroje jsou i ostruhy. V tomto stupni se jedná o destičkovité, vzácně i obloukovité ostruhy.⁷⁹

5.2.5 Stupeň B2

V keramice převažují široké teriny s vykloněným okrajem a válcovitým hrdlem.⁸⁰ Pozvolna ustupují vyšší tvary.⁸¹ Pokračuje výzdoba ozubeným kolečkem, začíná výzdoba svislou kanelurou, u silnostěnných nádob pokračuje hřebenování a

⁷⁶ Tamtéž, s. 692.

⁷⁷ Tamtéž, s. 692.

⁷⁸ SVOBODA, Bedřich. Čechy a římské Impérium. *Sborník národního musea v Praze II. A – Historie*, Praha, 1948, s. 47.

⁷⁹ E. ROMAN, *Ostrogi krzesłowate*, s. 171.

J. GINALSKI, *Ostrogi Kabłakowate kultury przeworskiej*, s. 56, 57, 58.

⁸⁰ R. PLEINER – A. RYBOVÁ, *Pravěké dějiny Čech*, s. 694.

⁸¹ V. SALAČ, *Starší doba římská*, s. 76.

vrypy.⁸² Výzdoba je bohatší než v předchozím stupni. Černý leštěný povrch u jemných nádob zůstává, začíná se objevovat plastická výzdoba.⁸³

Spony s očky, které byly výrazným prvkem ve stupni v B1, se vyvinuly do mladších variant. Vedle nich se objevují nové typy, trubkovité spony, esovitě profilované spony, kolínkovité spony. Typické přezky v tomto období jsou bronzové nebo železné oválné, jejichž trn je zdoben. Na konci stupně se objevují železné přezky s obdélníkovým rámečkem.⁸⁴

Ze zbraní jsou to dvousečné meče, nože, protáhlé hroty kopí, kování štítů navazují na předchozí tvary, některé typy knoflíkovitých a římsko – provinciálních ostruh.⁸⁵

Objevují se i ozdobné předměty, jako jsou prsteny, hliněné a později skleněné korále, různé závěsky a kostěné hřebeny buď vyřezávané, nebo skládané.⁸⁶

5.2.6 Stupeň B2/C1

V době Markomanských válek se na našem území nachází více římských předmětů. Může se jednat o dary, kořist nebo o důkazy účasti Germánů v bojích. Mezi samotné předměty patří bronzové nádoby, skleněné nádoby, terra sigillata, keramické džbány, poháry a misky. V hrobech se nacházejí i militaria, a to zejména meče s kruhovým zakončením rukojeti. Dalším exemplářem z římského území jsou spony, které mohou být zdobeny emailem. Nejčastěji jsou to destičkovité spony, nebo tzv. zvířecí spony např. ze žárového hrobu ve Slatině⁸⁷, kde byla nalezena spona ve tvaru zajíce.⁸⁸

⁸² R. PLEINER – A. RYBOVÁ, *Pravěké dějiny Čech*, s. 694.

⁸³ V. SALAČ, *Starší doba římská*, s. 76.

⁸⁴ R. PLEINER – A. RYBOVÁ, *Pravěké dějiny Čech*, s. 694, 696.

⁸⁵ Tamtéž, s. 696.

⁸⁶ Tamtéž, s. 696.

⁸⁷ SCHMIDT, Václav. Dvě naleziště z dob císařství římského u Slatiny. In *Památky archeologické* 17, 1897, č. 1, s. 559, obr. 15.

⁸⁸ V. SALAČ, *Starší doba římská*, s. 110.

5.3 Mladší doba římská

E. Droberjar⁸⁹ datuje mladší dobu římskou takto:

- Časný stupeň mladší DŘ (stupeň C1 180/200 – 250/260 po Kr.)
- Pozdní stupeň mladší DŘ (stupeň C2 250/260 – 300/320 po Kr.)
- Pozdní DŘ (stupeň C3 300/320 – 380/400 po Kr.)

5.3.1 Sídliště

Sídliště, tak jako ve starší době římské, se nachází v severní části Čech, v oblasti Labe, Podkrušnohoří, Poohří, dále ve středních Čechách, zejména v dolním toku Vltavy. Méně jsou známa z Plzeňska a z jižních Čech. Žádné sídliště z mladší doby římské nebylo dosud plně prozkoumáno. Některá sídliště přetrvávají ze starší doby římské (např. Močovice).⁹⁰ Některá sídliště fungovala po celou mladší dobu římskou. Na konci doby římské byly vyhledávány výšinné polohy. Domy jsou zahlobené se stejnou konstrukcí jako domy starší doby římské. Vedle toho jsou známy i domy s kůlovou konstrukcí (např. Turnov – Maškovy zahrady).⁹¹

5.3.2 Pohřební ritus

Pohřební ritus v tomto období byl sice převážně žárový (např. Plotiště nad Labem⁹², Opočno⁹³, Dobřichov – Třebická⁹⁴), začínají se objevovat i hroby kostrové

⁸⁹ E. DROBERJAR, Od plaňanských pohárů k vinařické skupině, s. 9.

⁹⁰ DROBERJAR, Eduard. Mladší doba římská. In SALAČ, Vladimír. *Archeologie pravěkých Čech: Doba římská a stěhování národů*. Praha, 2008, s. 137. ISBN 978-80-86124-81-0.

MOTYKOVÁ-ŠNEIDROVÁ, Karla. Nálezy z doby římské a slovanské z Močovic. In *Archeologické rozhledy* 20, 1968, č. 2, s. 196. ISSN: 0323-1267.

⁹¹ R. PLEINER – A. RYBOVÁ, *Pravěké dějiny Čech*, s. 704.

DROBERJAR, Eduard – PROSTŘEDNÍK, Jan. Turnov – Maškovy zahrady: Germánský dvorec ze 3. stol. In *Památky Archeologické* 95, 2003, č. 1. s. 74. ISSN 0031-0506.

⁹² RYBOVÁ, Alena. Plotiště nad Labem: eine Nekropole aus dem 2-5 Jahrhundert u. Z. Teil 1. In *Památky archeologické* 70. 1979, č. 2, s. 353-489. ISSN: 0031-00506.;

A. RYBOVÁ, Plotiště nad Labem. Teil 2, s. 93-224.

⁹³ PLEINEROVÁ, Ivana. *Opočno: ein Brandgräberfeld der jüngeren und späten Kaiserzeit in Nordwestböhmen*. Kraków: Secesja, 1995. ISBN 83-86077-31-X.

⁹⁴ J. L. PÍČ, Žárové hroby na Třebické u Dobřichova, s. 561-598.

(např. Prosmyky⁹⁵). V kostrových hrobech byli pohřbíváni společensky významní jedinci, nebo cizinci. Inventář kostrových hrobů se skládá jen z několika předmětů. Výjimku tvoří bohaté kostrové hroby typu Leuna – Haßleben. Kostrové hroby jsou nalézány samostatně, ale i v malých skupinkách.⁹⁶

Žárové hroby mohou obsahovat pouze spálené kosti, nebo mohou být v hrobech přidány i milodary. Žárové hroby tvoří nekropole, které mohou být malé, středně velké a velké. Některá žárová pohřebiště ze starší doby mohou vyznívat i v mladší době (např. Dobřichov – Pičhora).⁹⁷

5.3.3 Stupeň C1

V této době se nejvíce mění keramika. Objevují se trojčlenné teriny, teriny s uchem lomeném do pravého úhlu. Mezi nové tvary patří mísy s dvojdílným nebo trojdílným členěním, mísy s válcovitým hrdlem, mísy na nožce a esovitě profilované mísy. Typickou výzdobou je přesekávaná lišta, rytá klikatka, pupíky, horizontální řady důlků a svislé žlábků na hrdle.⁹⁸

Ve stupni C1 spon v hrobech ubývá, objevují se nejčastěji po jedné. Přežívají spony z předchozího období. Vlastní spony tohoto období jsou destičkovité v podobě zvířete nebo trojlístkovitého tvaru. Druhou skupinou spon jsou samostřílové spony s vysokým zachycovačem.⁹⁹

Přezky u pásových garnitur byly buď obdélníkovité, nebo ve tvaru písmena D. Nákončí pasu mělo různé tvary. Nově se objevuje nákončí s terčem nebo s jedním, později dvěma kroužky.¹⁰⁰

Kopí patří stále mezi nejběžnější typ zbraně. Kromě typického listovitého tvaru se vyskytuje i rombický tvar a úzký hrot kopí se středovým žebrem. Kování jsou

⁹⁵ SVOBODA, Bedřich. *Čechy v době stěhování národů*. Praha, 1965, s. 67.

⁹⁶ E DROBERJAR, *Mladší doba římská*, s. 145.

⁹⁷ E. DROBERJAR, *Dobřichov – Pičhora*.

E. DROBERJAR, *Mladší doba římská*, s. 145.

⁹⁸ R. PLEINER - A. RYBOVÁ, *Pravěké dějiny Čech*, s. 708.

⁹⁹ Tamtéž, s. 705.

¹⁰⁰ Tamtéž, s. 705, 706.

ovlivněna římským uměním. Pocházejí buď přímo z římské říše, nebo to jsou napodobeniny římské výzbroje. Vedle hladkých dvojbřitých mečů se vyskytují meče se středovým žlábkem. Novinkou mezi zbraněmi jsou sekera a hroty šípů. Štíty si nadále udržují profilované rukojeti, později se objevují veslovité rukojeti. Štítové puklice jsou po římském způsobu polokulovité.¹⁰¹

V mužských bohatých a bojovníckých hrobech jsou nalézány mimo jiné i železné nože, jež mají čepel s prohnutým hřbetem u hrotu, kratší nože s rovným hřbetem, krátké nůžky. V některých hrobech se mohou vyskytovat i římské importované nádoby. V tomto období se v hrobech vyskytuje velká variabilita ostruh. Jedná se o pozdní formy destičkovitých a knoflíkovitých ostruh a zejména ostruhy germánské proveniencí.¹⁰²

V bohatších ženských hrobech jsou nalézány vědérkovité závěsky, závěsné kroužky, esovité záponky, kostěné jehlice, skleněné perly, závěsky z bronzových pásků a kostěný obloukovitý hřeben. Nejčastější jsou však chudé a velmi chudé hroby.¹⁰³

5.3.4 Stupeň C2

V keramice však převažují misky se šikmou kanelurou. Misky jsou nižší, mají prohnuté nebo zatažené hrdlo.¹⁰⁴ V tomto stupni se poprvé objevuje keramika točená na kruhu.¹⁰⁵

Hroby v tomto stupni jsou chudší. V mužských hrobech, až na výjimky, mizí zbraně, nevyskytují se pásové garnitury a zřídka se dávají do hrobu nože. Mužské hroby vypadají jako chudé žárové pohřby s hřbenem, hrudkou smůly a pazourkovým křesadlem. Ženské hroby obsahují skleněné perly s různobarevnou mozaikou, esovité

¹⁰¹ Tamtéž, s. 706.

¹⁰² Tamtéž, s. 706.;

J. GINALSKI, *Ostrogі kabłakowate kultury przeworskiej*, s. 64, 66, 67, 70.

M. JAHN, *Der Reitersporen*, s. 27.

¹⁰³ Tamtéž, s. 706.

¹⁰⁴ Tamtéž, s. 712.

¹⁰⁵ E. DROBERJAR, *Mladší doba římská*, s. 141.

záponky, pouzdrovité závěšky, stříbrné nákrčníky s očkem, trojvrstvé hřebeny a kostěné jehlice se složenou hlavicí. V bohatších hrobech se ještě objevují 2 – 3 spony.¹⁰⁶

Nadále pokračují spony z předchozího období. Novými typy jsou samostřílové spony s klínovitou a obdélníkovitou nožkou a jednoduché spony s vysokým vinutím s obdélníkovitou nebo špičatou nožkou. Ostruhy se vyskytují méně než v předchozím stupni, dominantní jsou ostruhy germánské provenience.¹⁰⁷

5.3.5 Stupeň C3

Keramika je i nadále mísovitá avšak zdobení postupně ustupuje do pozadí. Začíná se vyrábět keramika točená na kruhu a objevují se moravské vlivy v keramice. Nádoby ovlivněné Moravou a jihozápadním Slovenskem jsou hluboké mísy na nožce zdobené vodorovnými žebry, kónicky rozevřené misky na nožce, klenuté mísy a vázovité nádoby zdobené horizontálními žebry, později kolkováním.¹⁰⁸

V tomto stupni se mění charakter pohřbívání. Žárové hroby jsou chudé, obsahující např. trojvrstvý kostěný hřeben, skleněnou perlu, výjimečně sponu. Oproti tomu kostrové hroby, které se v tomto období začínají více vyskytovat, jsou bohatší. Nalézají se jantarové závěšky, nákrčníky s očkem a spony. Typické spony stupně C3 jsou samostřílové spony se špičatou nožkou nebo spony s knoflíkem na hlavicí. Zbraně i ostruhy byly do hrobů vkládány jen výjimečně, stejně jako u žárových pohřbů. Nalezené ostruhy jsou výlučně germánské provenience.¹⁰⁹

¹⁰⁶ R. PLEINER – A. RYBOVÁ, *Pravěké dějiny Čech*, s. 712, 708, 710.

¹⁰⁷ J. GINALSKI, *Ostrogi Kabłakowate kultury przeworskiej*, s. 70.

GEISLER, Ulrike. *Jungkaiserzeitliche Nietknopfsporen von typ Leuna*. Saalburg, 1978. s. 10, 11, 23.

¹⁰⁸ R. PLEINER – A. RYBOVÁ, *Pravěké dějiny Čech*, s. 712.

¹⁰⁹ Tamtéž, s. 712.

U. GEISLER, *Jungkaiserzeitliche Nietknopfsporen*, s. 11, 12, 13, 23.

6. Doklady jezdectví a chovu koně v Čechách

Nálezy kostí koně v době římské jsou na území Čech velmi sporé. Jsou nalézány na sídlištích a jako takové dokládají spíše hospodářský význam koně. Jsou známy ze sídliště z Prahy – Michle, z objektu č. 12, pozdně laténské – časně římské chaty. Zde byly, kromě kostí ostatních domácích druhů zvířat, nalezeny kosti čtyř koní různé velikosti a stáří. Jeden kůň měřil v kohoutku více než 150 cm.¹¹⁰ Další sídliště, na kterých byly nalezeny kosti koní, jsou Kolín – Radovesice, objekt č. 10¹¹¹ a Dolní Břežany, objekt č. 38 – chata.¹¹² Kost, nalezená na sídlišti Kolín – Radovesice, dokládá, že výška koně byla větší než 145 cm. Výška domácího, tj. germánského pony, byla cca 120 cm.¹¹³ Pozůstatky vyšších koní se považují za římské importy.¹¹⁴

Mezi doklady o využití koně v jezdectví patří součásti postroje. V malé míře jsou to části uzdění. V Přerově nad Labem byla v žárovém hrobě objevena polovina udidla, na lokalitě Dobřichov – Pičhora, v hrobě 30 byla nalezena postranice udidla a na sídlišti v Tuklatech dvojitý bronzový kroužek, který připomíná střední část udidla. Nejčastějšími doklady o jezdectví jsou však ostruhy. Nalézají se v bohatě vybavených hrobech, kostrových i žárových, v bojovníckých hrobech i v hrobech beze zbraní. Na území Čech byly používány tři typy ostruh. Ve starší době římské převažovaly destičkovité ostruhy, na přelomu starší a mladší doby římské převažovaly obloukovité ostruhy a koncem doby římské převládaly obloukovité ostruhy s třetím úchytem.

Pohřby koní jako takové jsou známy až v době stěhování národů. Rozlišují se dva typy pohřbů koní. Buď pohřeb člověka a koně, nebo pohřeb samotného koně. Z Čech jsou známy pouze pohřby lidí s koňmi, na Moravě jsou však doloženy pohřby

¹¹⁰ PEŠKE, Lubomír. Osteologické nálezy z Prahy - Michle. In *Archeologické rozhledy* 28, 1976, č. 1, s. 156 - 159.

¹¹¹ PEŠKE, Lubomír. Osteologický materiál ze sídliště starší doby římské v Kolíně - Radovesicích. In *Archeologické rozhledy* 42, 1990, č. 1, s. 282 - 283.

¹¹² MOTYKOVÁ, Karla. Osídlení ze starší doby římské u Dolních Břežan: Příspěvek k problematice výzkumů germánských sídlišť a jejich interpretace. In *Archeologické rozhledy* 33, 1981, č. 1, s. 504 - 533.

¹¹³ V. SALAČ, Starší doba římská, s. 57.

¹¹⁴ Tamtéž, s. 57.

DROBERJAR, Eduard. Hornolabští Svěbové – Markomani: K problematice dalšího vývoje großromstedtské kultury ve stupni Eggers B1. In *Archeologie ve Středních Čechách* 10, 2006, s. 642.

samotných zvířat.¹¹⁵ Tyto pohřby jsou však známy až z merovejského stupně, jenž E. Droberjar datoval do pozdní doby stěhování národů, stupně E1/E2, na konec 5. stol. a 6. stol.¹¹⁶ Koně leželi v hrobech bez součástí výstroje a ve stejné hrobové jámě jako jezdci.¹¹⁷

Na území Polska jsou kosti koní nalézány v hrobech. Na lokalitě Grzybów (okr. Staszów) v hrobě 22 byl pohřben muž s koněm. Byly nalezeny obratle, kosti zadních nohou a poškozená lebka, která byla mírně posunuta. Vedle kostry ležela štítová puklice a spona typu Almgren V.¹¹⁸ Dalším pohřbem člověka s koněm je hrob z lokality Jakuszowice (okr. Kazimierza Wielka), vedle kostí byl nalezen železný meč, koňský postroj a luk.¹¹⁹

Pohřbívání koní nebylo v době římské zvykem. I výše zmiňované pohřby koní v bojovníckých hrobech, jsou výsledkem vlivu jiných kultur. Hrob č. 22 z lokality Grzybów je ovlivněn sarmatskou kulturou, což dokládají nálezy sarmatských hrotů šípů.¹²⁰ Hrob z Jakuszowic je sice datován do stupně D2, výbava hrobu však odpovídá kultuře przeworské. Navíc nalezený železný meč a zlatem plátovaný luk vykazují hunské vlivy.¹²¹ Na lokalitě Dzierzgowo (okr. Mława) byl nalezen žárový hrob, ve kterém byla jako milodar nalezena štítová puklice typu Jahn 7a. Nad žárovým hrobem byla v hloubce 0.9 m nalezena holenní kost koně. Kost nebyla spálená. Nejspíše se jedná o symbolický akt, který je znám z oblasti Litvy.¹²²

¹¹⁵ E. DROBERJAR, *Encyklopedie římské a germánské archeologie*, s. 249 – 250.

¹¹⁶ DROBERJAR, E. Doba stěhování národů. In SALAČ, Vladimír. (ed.) *Archeologie pravěkých Čech 8: Doba římská a stěhování národů*. Praha, 2008, s. 170. ISBN 978-80-86124-81-0.

¹¹⁷ B. SVOBODA, *Čechy v době stěhování národů*, s. 136 – 139.

¹¹⁸ KONTNY, Bartosz. Horse and its Use in the Przeworsk culture in the light of the Archeological evidence. In. BLIUJENĚ, Audronė (ed.). *Archeologia Baltica* 11. Klaipėda, 2009. s. 95. ISSN 1392 – 5520.

¹¹⁹ Tamtéž, s. 95, 98.

¹²⁰ Tamtéž, s. 95.

¹²¹ Tamtéž, s. 98.

¹²² Tamtéž, s. 98.

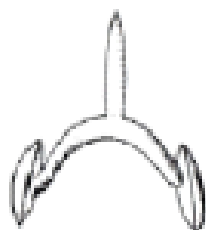
7. Typologie ostruh doby římské

7.1 Obloukovité ostruhy

K určení typologické řady obloukovitých ostruh vycházím ze studie Jerzyho Ginalského.¹²³ Ostruhy jsou rozděleny do skupin A – H. U popisu ostruh sleduji výšku a tvar obloučku, šířku ramen, tvar bodce, způsob uchycení ostruh a výzdobu.

Skupina A¹²⁴

Oblouček ostruh této skupiny je tenký, někdy se pod bodcem rozšiřuje. Ramena jsou od sebe poměrně široko. Bodce je dlouhý, štíhlý, má kulatý profil a není moc často ostře zakončen. Knoflíky jsou kruhové a velmi široké. Ostruhy jsou vyrobeny z jednoho kusu. Datují se do stupně DŘ A.¹²⁵ V klasifikaci M. Jahna odpovídají typu 9 – 11.¹²⁶ V Čechách nebyly nalezeny.

Obr. 4 Typ A (Ginalski 1991)

Skupina B¹²⁷

U této skupiny je oblouček slabě nebo středně klenutý s krátkými rameny, dlouhým bodcem a středně velikými polokruhovitými knoflíky. Skupina B se dělí na dva typy. V klasifikaci M. Jahna odpovídají typu 44, 45.¹²⁸

¹²³ J. GINALSKI, *Ostrogi Kabłakowate kultury przeworskiej*, s. 53 - 84.

¹²⁴ Tamtéž, s. 55.

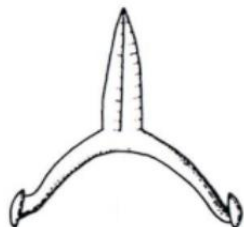
¹²⁵ Tamtéž, s. 55.

¹²⁶ M. JAHN, *Der Reitersporen*, s. 15.

¹²⁷ J. GINALSKI, *Ostrogi Kabłakowate kultury przeworskiej*, s. 55, 56.

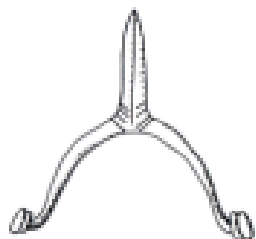
¹²⁸ M. JAHN, *Der Reitersporen*, s. 40, 44.

Typ B1¹²⁹ má nízké, ploché obloučky, které se mohou rozšiřovat pod bodcem, značně široká ramena a dlouhé bodce se čtyřhranným profilem. Tento typ je datován do stupně DŘ B1¹³⁰. V Čechách nebyl nalezen.

Obr. 5 Typ B1 (Ginalski 1991)

Typ B2¹³¹ má středně klenuté obloučky, které se pod bodcem rozšiřují, a středně široká ramena. Někdy jsou zdobeny liniemi. Bodce jsou dlouhé a mají čtverhranný nebo kulatý profil. Knoflíky jsou lehce profilované. Tento typ je datován do stupně DŘ B1¹³². V Čechách nebyl nalezen.

Obr. 6 Typ B2 (Ginalski 1991)

Skupina C¹³³

Tyto ostruhy mají vysoký oblouček, poměrně dlouhý bodce a malé knoflíky. Dělí se na dva typy. V klasifikaci M. Jahna odpovídají typu 46 – 49.¹³⁴

¹²⁹ J. GINALSKI, *Ostrogi Kabłakowate kultury przeworskiej*, s. 56.

¹³⁰ Tamtéž s. 56, 57.

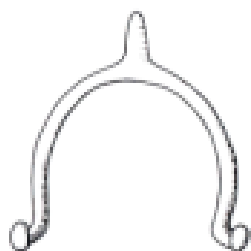
¹³¹ Tamtéž, s. 56, 57.

¹³² Tamtéž, s. 56, 57.

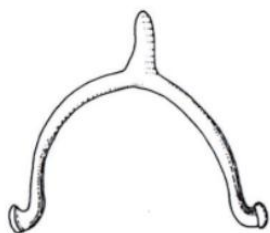
¹³³ Tamtéž, s. 57.

¹³⁴ M. JAHN, *Der Reitersporen*, s. 44

Typ C1¹³⁵ má silně klenuté obloučky, které jsou vyrobeny z tenkého kusu. Ve střední části mohou být zdobeny zářezy. U tohoto typu se výjimečně vyskytuje asymetrie ramen. Tento typ ostruh má dlouhé bodce a malé, kruhové knoflíky. Rozlišují se podtypy C_{1a}, které jsou zdobeny křížkem nebo hvězdičkou, a C_{1b}, které jsou hladké. Tyto ostruhy jsou datovány do stupně DŘ B1¹³⁶. V Čechách byly nalezeny na lokalitě Dobřichov – Pičhora, v hrobě č. 93 (obr. 9). Eduard Droberjar datoval ostruhu do stupně B₁ na základě typologie M. Jahna.¹³⁷

Obr. 7 Typ C1a (Ginalski 1991)

Obr. 8 Typ C1b

Typ C2¹³⁸ má středně klenuté obloučky, ramena jsou širší než v typu C₁. Bodce jsou vysoké a kuželovité. Knoflíky jsou malé a zpravidla nejsou zdobeny. Ostruhy jsou datovány do stupně DŘ B1¹³⁹. V Čechách nebyly nalezeny.

¹³⁵ J. GINALSKI, *Ostrogi Kabłakowate kultury przeworskiej*, s. 57, 58.

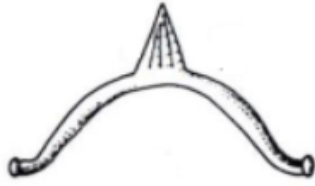
¹³⁶ Tamtéž, s. 58.

¹³⁷ E. DROBERJAR, *Dobřichov – Pičhora*, s. 112.

E. DROBERJAR, *Hornolabští Svébové – Markomani*, s. 642.

¹³⁸ J. GINALSKI, *Ostrogi Kabłakowate kultury przeworskiej*, s. 58, 59.

¹³⁹ Tamtéž, s. 59.

Obr. 9 Typ C2 (Ginalski 1991)

Skupina D¹⁴⁰

Ostruhy mají nízké obloučky a široká ramena. Obloučky se zužovaly ke knoflíkům, u bodce byly nejširší. Bodce je krátký, kuželovitý, a u podstavy zdobený rytými liniemi. Knoflíky jsou malé a nezdobené. Ostruhy jsou datovány do stupně DŘ B2 a přelomu stupně C1a/C1b¹⁴¹. V klasifikaci M. Jahna odpovídají typu 61.¹⁴² Tento typ ostruh byl nalezen na lokalitě Dobřichov – Třebická, v rozrušeném hrobě (obr. 16). J. L. Píč tuto ostruhu ve své době považoval za nejmladší a datoval ji do 4. – 5. stol. n. l.¹⁴³ Eduard Droberjar datuje pohřebiště do stupňů C1, C2, případně i do stupně C3.¹⁴⁴ Další exemplář byl nalezen na sídlišti v Tuklatech (obr. 46, 47), jehož vývoj J. L. Píč datuje od 1. stol. K dataci sídliště využil typy nalezených spon.¹⁴⁵ Eduard Droberjar datuje celé sídliště, na kterém byla ostruha nalezena do 1. a 2. stol. n. l.¹⁴⁶

¹⁴⁰ Tamtéž, s. 59.

¹⁴¹ Tamtéž, s. 59.

¹⁴² M. JAHN, *Der Reitersporen*, s. 54.

¹⁴³ J. L. PÍČ, *Žárové hroby na Třebické u Dobřichova*, s. 592.

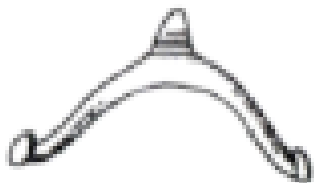
¹⁴⁴ E. DROBERJAR, *Encyklopedie římské a germánské archeologie*, s. 57.

E. DROBERJAR, *Mladší doba římská*, s. 127.

¹⁴⁵ J. L. PÍČ, *Sídliště u Tuklat*, s. 379.

¹⁴⁶ E. DROBERJAR, *Encyklopedie římské a germánské archeologie*, s. 346.

M. JAHN, *Der Reitersporen*, s. 57.

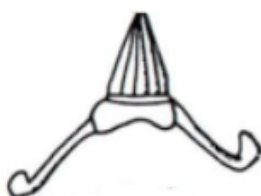

Obr. 10 Typ D (Ginalski 1991)

Skupina E¹⁴⁷

Ostruhy skupiny E mají nízký a úzký oblouček. Bodec je kuželovitý, velikost bodců se však liší. Knoflíky jsou i nadále malé. Dělí se na osm typů. V klasifikaci M. Jahna odpovídají typu 50 - 58, 68.¹⁴⁸

Typ E1¹⁴⁹ má obloučky nízké, rozšiřující se ve střední části, u knoflíků se zužují. Ramena ostruh jsou poměrně široká. Bodec je kuželovitého tvaru, avšak krátký a masivní. Má kulatý profil. U podstavy je zdoben rytými liniemi. Knoflíky jsou malé a nezdobené. Ostruhy jsou datovány do stupně DŘ B2¹⁵⁰. J. Tejral řadí tento typ ostruh do stupně DŘ B2/C1.¹⁵¹ V Čechách nebyl nalezen.

Obr. 11 Typ E1 (Ginalski 1991)

¹⁴⁷ J. GINALSKI, Ostrogi Kabłąkowate kultury przeworskiej, s. 59.

¹⁴⁸ M. JAHN, *Der Reitersporen*, s. 45, 52, 65.

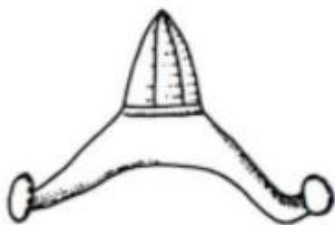
¹⁴⁹ J. GINALSKI, Ostrogi Kabłąkowate kultury przeworskiej, s. 59, 61.

¹⁵⁰ Tamtéž, s. 61.

¹⁵¹ TEJRAL, Jaroslav. Die Völkerwanderungen des 2. und 3. Jh.s. und ihr Niederschlag im archäologischen Befund des Mitteldonauraumes. In TEJRAL, Jaroslav (ed.). *Das Mitteleuropäische barbaricum und die Krise des römischen weltreiches im 3. Jahrhundert*. Brno, 1999, s. 165. ISBN 80-86023-14-1.

TEJRAL, Jaroslav. Die Sporen. In PEŠKA, Jaroslav – TEJRAL, Jaroslav (eds.). *Germanische Königsgrab von Mušov in Mähren. Monographien. Römisch – Germanisches Zentralmuseum; Band 55, 1. Teil 1*. Mainz, 2002, s. 167. ISBN 3-88467-076-X.

Typ E2¹⁵² má nízké obloučky a poměrně široká ramena. Oblouček je nejvíce rozšířen ve střední části. Bodec je krátký, masivní a kuželovitý. Má kulatý profil. Některé ostruhy byly zdobeny ve spodní části. Knoflíky jsou malé a nezdobené. Ostruhy jsou datovány do stupně DŘ B2/C1¹⁵³. Do stejného časového horizontu je řadí i J. Tejral.¹⁵⁴ V Čechách byla nalezena na lokalitě v Přerově nad Labem (obr. 37, 38)¹⁵⁵. Zde byla ostruha Eduardem Droberjarem jen rámcově datována do starší doby římské, pomocí hrobové výbavy.¹⁵⁶ Další ostruha byla nalezena v Lužci nad Vltavou, v hrobě č. 100 (obr. 31). Olga Kytlicová ji zařadila do stupně DŘ C1. K dataci využila nález dvojdielné přezky, puklice s vysokým trnem a výbavu hrobu z lokality Berlin – Lankwitz.¹⁵⁷

Obr. 12 Typ E2 (Ginalski 1991)

Typ E3¹⁵⁸ má nízké obloučky, které jsou kratší než u typu E2. Nejširší část ostruhy je pod bodcem, zužují se směrem ke knoflíkům. Bodec je delší a masivnější. Častěji má čtyřhranný profil. Knoflíky jsou malé. Ostruhy jsou datovány do stupně DŘ B2/C1 – C1a¹⁵⁹. V Čechách byly nalezeny na lokalitách v Lužci nad Vltavou, v hrobě

¹⁵² J. GINALSKI, *Ostrogi Kabłakowate kultury przeworskiej*, s. 61, 62.

¹⁵³ Tamtéž, s. 62.

¹⁵⁴ TEJRAL, Jaroslav. Ke zvláštnostem sídlištního vývoje v době římské na území severně od středního Dunaje. In DROBERJAR, Eduard – KOMORÓCZY, Balász – VACHŮTOVÁ, Dagmar (eds.). *Barbarská sídliště: chronologické, ekonomické a historické aspekty jejich vývoje ve světle nových archeologických výzkumů*. Brno, 2008, s. 72. ISBN 80-86023-89-3.

¹⁵⁵ L. ŠNAJDR, *Nálezy u Přerova n. Labem*, s. 143.

¹⁵⁶ E. DROBERJAR, *Encyklopedie římské a germánské archeologie*, s. 270.

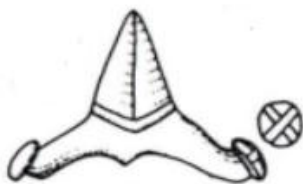
Databáze archeologické sbírky. *Prehistorie NM* [online]. [cit. 2014-02-02]. Dostupné z: http://forum.nm.cz/prehistorie/ph_ob.php?idc_s=20354; http://forum.nm.cz/prehistorie/ph_ob.php?idc_s=20355.

¹⁵⁷ O. KYTLICOVÁ, *Pohřebiště z doby římské v Lužci nad Vltavou*, s. 350.

¹⁵⁸ J. GINALSKI, *Ostrogi Kabłakowate kultury przeworskiej*, s. 62.

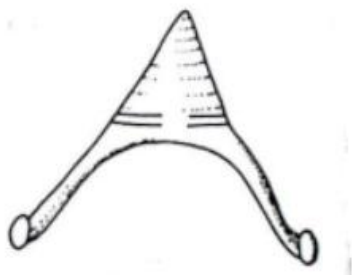
¹⁵⁹ Tamtéž, s. 62.

42 (obr. 28). Ostruha byla Olgou Kytlicovou datována do stupně DŘ C1. I tento hrob datovala pomocí hrobových nálezů a hrobu z Berlína – Lankwitz.¹⁶⁰

Obr. 13 Typ E3 (Ginalski 1991)

Typ E4¹⁶¹ má nízké obloučky, avšak více klenuté než předchozí typ. Nejširší část obloučku je pod bodcem. Bodec je masivní, kuželovitého tvaru, má kulatý profil. Knoflíky jsou malé. Datace těchto ostruh je obtížná, nepravděpodobněji patří do stupně DŘ B2¹⁶². V Čechách nebyly nalezeny.

Obr. 14 Typ E4 (Ginalski 1991)

Typ E5¹⁶³ se ještě dělí na podtypy E5a a E5b. Podtyp E5a má obloučky nízké, slabě klenuté. Ramena jsou poměrně široká, nejširší jsou pod bodcem. Bodec je delší, kuželovitého tvaru. Má kulatý, občas čtyřhranný profil. Je zdoben ve spodní části, u podstavy. Knoflíky jsou malé a kulaté. Podtyp E5b má vyšší oblouček než typ E5a. Vzhled bodce a knoflíků se nijak neodlišuje. Oba typy jsou datovány do stupně DŘ B2/C1¹⁶⁴. Stejně časové zařazení uvádí i J. Tejral.¹⁶⁵ V Čechách byl nalezen typ E5a na

¹⁶⁰ O. KYTLICOVÁ, Pohřebiště z doby římské v Lužci nad Vltavou, s. 350

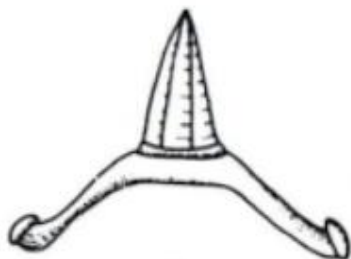
¹⁶¹ J. GINALSKI, Ostrogi Kabłąkowate kultury przeworskiej, s. 62.

¹⁶² Tamtéž, s. 62

¹⁶³ Tamtéž, s. 62, 63.

¹⁶⁴ Tamtéž, s. 63.

lokalitě Lužec nad Vltavou, hrob č. 46 (obr. 29, 30). Autorka ostruhu datuje do stupně C₁ pomocí hrobových nálezů a analogie z hrobu v Berlíně – Lankwitz.¹⁶⁶ Dále byla nalezena v Hradci Králové (obr. 24).¹⁶⁷ Ostruhu z pohřebiště ve Stehelčevsi (obr. 43) autorka datovala do stupně DŘ B2, pomocí analogie ze severovýchodní oblasti Przeworské kultury.¹⁶⁸ Ostruha ze sídliště v Mikulovicích (obr. 32) byla autory datována do stupně DŘ B2 – B2/C1. K dataci byla využita typologie M. Jahna a K. Godlowského.¹⁶⁹ Dále byla nalezena v Českém Brodě (obr. 5). Výška obloučku řadí tuto ostruhu do skupiny E5a, avšak středové rozšíření do špičky, které je typické pro typ E3 ukazuje, že se může jednat o mezistupeň ve vývoji obloukovitých ostruh typu E. Tuto ostruhu autor blíže nedatoval.¹⁷⁰ Ostruhy typu E5b nebyly v Čechách nalezeny.

Obr. 15 Typ E5a (Ginalski 1991)

¹⁶⁵ J. TEJRAL, Ke zvláštnostem sídlištního vývoje v době římské, s. 72.

J. TEJRAL, Die Sporen, s. 164.

J. TEJRAL, Die Völkerwanderungen des 2. und 3. Jh.s., s. 162

¹⁶⁶ O. KYTLICOVÁ, Pohřebiště z doby římské v Lužci nad Vltavou, s. 350.

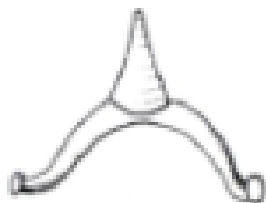
¹⁶⁷ JÍLEK, Jan. Doklady kontaktů mezi polabskými Germány, przeworskou a wielbarskou kulturou ve východních Čechách. In: KARWOWSKI, Maciej - DROBERJAR, Eduard - VARSÍK, Vladimír (eds). *Archeologia barbarzyńców 2008: powiązania i kontakty w świeće barbarzyńskim*. Rzeszów, 2009, s. 273. ISBN 978-83-7667-026-3.

¹⁶⁸ K. MOTYKOVÁ, Das Brandgräberfeld der römischen Kaiserzeit von Stehelčevs, s. 408.

¹⁶⁹ R. SEDLÁČEK, - F. KAŠPÁREK, - J. JÍLEK, Sídlíštní nálezy z doby římské z Mikulovic, s. 367, 368.

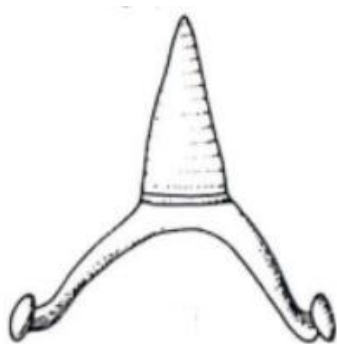
¹⁷⁰ J. SMOLÍK, Zprávy a drobnosti, s. 555, 556.

Databáze archeologické sbírky. *Prehistorie NM* [online]. [cit. 2014-01-17]. Dostupné z: http://forum.nm.cz/prehistorie/ph_ob.php?idc_s=26463.

Obr. 16 Typ E5b (Ginalski 1991)

Typ E6¹⁷¹ má méně a středně ohnuté obloučky, které jsou nejširší pod bodcem. Bodec je velmi dlouhý a masivní s kulatým profilem. U podstavy jsou zdobeny dvěma žlábkami. Knoflíky jsou malé. Tento typ ostruhy je datován do stupně DŘ B2/C1 – C1a¹⁷². Do tohoto rozmezí ostruhy datuje i J. Tejral.¹⁷³ V Čechách nebyl nalezen.

Obr. 17 Typ E6 (Ginalski 1991)

Typ E7¹⁷⁴ má středně vysoký oblouček. Bodec je tupý a masivní. Objevuje se nový prvek, třetí háček sloužící k lepšímu uchycení ostruhy. Ostruhy jsou datovány do stupně DŘ B2/C1 – C1a¹⁷⁵. Jaroslav Tejral datuje tento typ ostruhy do stupně DŘ B2/C1.¹⁷⁶ V Čechách byly ostruhy tohoto typu nalezeny v žárovém hrobě č. 1

¹⁷¹ J. GINALSKI, Ostrogi Kabłąkowane kultury przeworskiej, s. 63.

¹⁷² Tamtéž, s. 63.

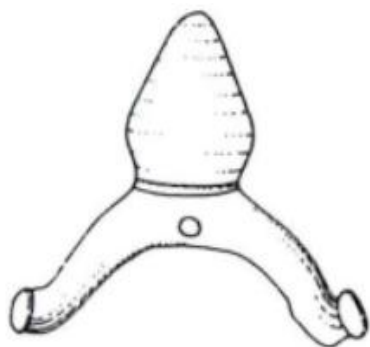
¹⁷³ J. TEJRAL, Die Völkerwanderungen des 2. und 3. Jh.s., s. 162.

¹⁷⁴ J. GINALSKI, Ostrogi Kabłąkowane kultury przeworskiej, s. 63, 64.

¹⁷⁵ Tamtéž, s. 64.

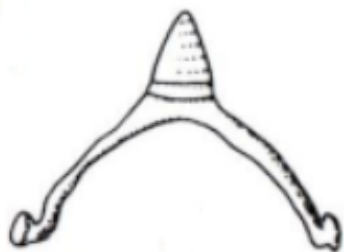
¹⁷⁶ J. TEJRAL, Die Völkerwanderungen des 2. und 3. Jh.s., s. 162.

v Polepech (obr. 36)¹⁷⁷. Eduard Droberjar ostruhy datoval na přelom stupňů DŘ B2/C1.¹⁷⁸

Obr. 18 Typ E7 (Ginalski 1991)

Typ E8¹⁷⁹ má poměrně hodně klenuté obloučky a nízké kuželovité bodce. Jsou podobné typu E2. Dělí se na dva podtypy E8a a E8b. Podtyp E8a má velmi klenuté obloučky a poměrně široko rozestavená ramena. Bodec je nízký, masivní, kuželovitého tvaru a kulatého profilu. U podstavy je zdoben rýhami. Podtyp E8b má nižší páskovité obloučky, které se zužují ke konci ramen. Bodec je stejný jako u podtypu E8a. Knoflíky jsou u obou typů malé. Oby typy jsou datovány do stupně DŘ C1¹⁸⁰. V Čechách nebyly nalezeny.

Obr. 19 Typ E8a (Ginalski 1991)

¹⁷⁷ ZÁPOTOCKÝ, Milan. Materiály k osídlení Litoměřicka v době římské I.: dolní Poohří. In *Archeologické rozhledy* 21. 1969, č. 1, s. 191. ISSN 0323-1267.

¹⁷⁸ E. DROBERJAR, Od plaňanských pohárů k vinařické skupině, s. 4-5.

¹⁷⁹ J. GINALSKI, Ostrogi Kabłąkowane kultury przeworskiej, s. 64.

¹⁸⁰ Tamtéž, s. 64

Obr. 20 Typ E8b (Ginalski 1991)

Skupina F¹⁸¹

Ostruhy této skupiny mají vysoké, polokruhovitě klenuté obloučky, rozšířené ve střední části. Bodce jsou nevelké, kuželovité nebo dvojité tvarované. Dělí se na čtyři typy. V klasifikaci M. Jahna odpovídají typu 59, 63, 70.¹⁸²

Typ F1¹⁸³ má vysoké, velmi klenuté, štíhlé obloučky, ve střední části kosočtvercově rozšířené. Jsou zakončeny malými knoflíky. Dále se dělí na podtypy F1a a F1b. Podtyp F1a má vysoké a velmi klenuté obloučky, které mohou být asymetrické. Bodce jsou drobné, velmi štíhlé, s kulatým, méně čtyřhranným profilem. U podstavy jsou zdobeny rytými liniemi. Knoflíky byly postupně zploštěny. Podtyp F1b má ještě vyšší a více klenuté obloučky než podtyp F1a, které také mohou být asymetrické. Bodce jsou krátké, kuželovité a nezdobené. K uchycení jsou používány půlkruhovitě nýtky. Oba podtypy ostruh jsou datovány do stupně DŘ C1¹⁸⁴. V Čechách byly nalezeny na lokalitě Sendražice (obr. 41, 42). Autorka tyto ostruhy datovala do stupně DŘ C1, pomocí hrobové výbavy a analogií.¹⁸⁵ Dále byl tento typ ostruh nalezen v žárovém hrobě č. 2 v Odřepsích (obr. 33)¹⁸⁶. Eduard Droberjar datuje celou hrobovou výbavu do 2. století.¹⁸⁷ K. Motyková řadí tento hrob do stupně DŘ B1¹⁸⁸. Na lokalitě

¹⁸¹ Tamtéž, s. 64.

¹⁸² M. JAHN, *Der Reitersporen*, s. 54, 57, 68.

¹⁸³ J. GINALSKI, *Ostrogi Kabłakowate kultury przeworskiej*, s. 64, 66.

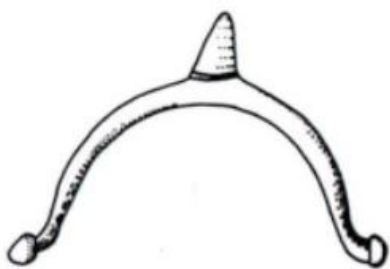
¹⁸⁴ Tamtéž, s. 66.

¹⁸⁵ A. RYBOVÁ, *Svazky zbraní z mladší doby římské v Sendražicích*, s. 518, 519.

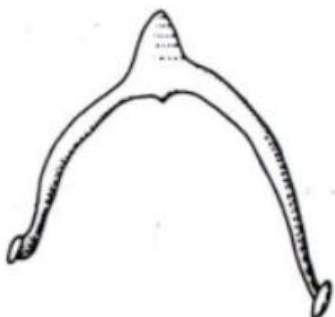
¹⁸⁶ HELlich, Jan. *Žárové hroby z doby císařství římského na Poděbradsku*. In *Památky archeologické* 31, 1919, č. 1. s. 92.

¹⁸⁷ E. DROBERJAR, *Encyklopedie římské a germánské archeologie*, s. 223.

Dobřichov – Třebická byl tento typ ostruh nalezen ve dvou rozrušených hrobech (obr. 17, 18). Pohřebiště je Eduardem Droberjarem datováno do stupňů DŘ C1, C2, pravděpodobně i do stupně C3.¹⁸⁹ Tento typ ostruh byl také nalezen jako ojedinělý nález na lokalitě Bezno (obr. 2). Jiří Waldhauser a Lubomír Košnar ostruhu datují do 1. stol. n. l.¹⁹⁰ Také na pohřebišti v Opočně (obr. 34), v rozrušeném hrobě byla nalezena tato ostruha. Ivana Pleinerová zařadila tuto ostruhu do 3. stol. na základě typologie M. Jahna.¹⁹¹

Obr. 21 Typ F1a (Ginalski 1991)

Obr. 22 Typ F1b (Ginalski 1991)

Typ F2¹⁹² má vysoké, velmi klenuté obloučky, které jsou rozšířené ve střední části. Někdy mohou být asymetrické. Bodce jsou malé, menší než v typu F1. Měly

¹⁸⁸ K. MOTYKOVÁ, *Weiterentwicklung und Ausklang der älteren römischen Kaiserzeit*, s. 32.

¹⁸⁹ E. DROBERJAR, *Encyklopedie římské a germánské archeologie*, s. 57.

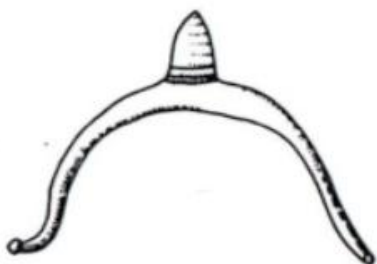
E. DROBERJAR, *Mladší doba římská*, s. 127.

¹⁹⁰ WALDHAUSER, Jiří – KOŠNAR, Lubomír. *Archeologie Germánů v Pojizeří a v Českém ráji*. Praha, 1997, s. 117. ISBN 80-85983-35-4.

¹⁹¹ I. PLEINEROVÁ, *Opočno*, s. 93.

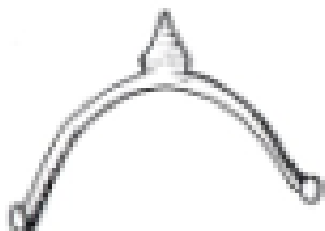
¹⁹² J. GINALSKI, *Ostrogi Kabłąkowanej kultury przeworskiej*, s. 66.

kulatý profil a byly zdobeny rytými brázdami. U tohoto typu se jako způsob uchycení vyskytují nýtky ve tvaru tyček, namísto knoflíků. Tento typ ostruh je datován do stupně DŘ C1¹⁹³. V Čechách byla nalezena na Dobrovicku (obr. 6) jako součást rozrušených kostrových hrobů. Jiří Waldhauser a Lubomír Košnar datují nalezené předměty do rozmezí 1. – 2. stol., 4 (?) stol., 5. – 6. stol. n. l.¹⁹⁴

Obr. 23 Typ F2 (Ginalski 1991)

Typ F3¹⁹⁵ má velmi klenuté obloučky, rozšířené ve střední části ve tvaru kosočtverce. Dělí se na dva podtypy F3a a F3b. Tyto podtypy se liší ve tvaru bodce. Podtyp F3a má bodce výrazně dvojité tvarované, jsou hruškovitého tvaru, krátké a nezdobené. Podtyp F3b má dvojité, kuželovité bodce, který je někdy zdoben rytými liniemi. U obou podtypů má bodce kulatý profil. Tento typ ostruh je datován do stupně DŘ C1a – C1b¹⁹⁶. V Čechách nebyl nalezen.

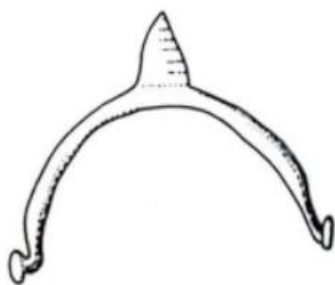
Obr. 24 Typ F3a (Ginalski 1991)

¹⁹³ Tamtéž, s. 66.

¹⁹⁴ J. WALDHAUSER – L. KOŠNAR, *Archeologie Germánů*, s. 118, 119.

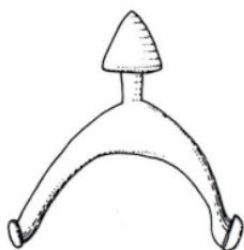
¹⁹⁵ J. GINALSKI, *Ostrogi kabłakowate kultury przeworskiej*, s. 66, 67.

¹⁹⁶ Tamtéž, s. 67.

Obr. 25 Typ F3b (Ginalski 1991)

Typ F4¹⁹⁷ má středně klenuté, poměrně vysoké, masivní obloučky. Nejširší část je pod bodcem, někdy je v této části háček, jako třetí úchyt. Bodce je kuželovitý, odsazený od obloučku. Ostruhy jsou datované do stupně DŘ C1¹⁹⁸. V Čechách byly nalezeny na lokalitě Plotiště nad Labem, v hrobě č. 180 (obr. 35). Autorka datuje ostruhy do stupně DŘ C1, pomocí zbraní nalezených v hrobě.¹⁹⁹

Obr. 26 Typ F4 (Ginalski 1991)

Skupina G²⁰⁰

Ostruhy této skupiny mají velké, velmi asymetrické obloučky s třetím ramenem ve střední části. Bodce jsou dlouhé, dvojité s kulatým profilem. Nýtky jsou malé, ploché nebo kulaté. Dělí se na dva typy G1 a G2. V klasifikaci M. Jahna odpovídají typu 64, 65.²⁰¹

¹⁹⁷ Tamtéž, s. 67.

¹⁹⁸ Tamtéž, s. 67.

¹⁹⁹ A. RYBOVÁ, Plotiště nad Labem. Teil 2, s. 125 – 128, 153.

J. JÍLEK, Doklady kontaktů mezi polabskými Germány, s. 255.

²⁰⁰ J. GINALSKI, Ostrogi Kabłąkowane kultury przeworskiej, s. 67.

²⁰¹ M. JAHN, *Der Reitersporen*, s. 57.

Typ G1²⁰² má poměrně velmi klenuté, velmi asymetrické obloučky. Jedno rameno je kratší než druhé. Ze střední části vychází třetí rameno. Bodec je dvojitý, kulatý, někdy má tvar hrušky. Kratší rameno bylo zakončeno malým knoflíkem, delší rameno bylo zakončeno větším knoflíkem. Tento typ ostruh je datován do stupně DŘ C1, převážně do stupně DŘ C1b²⁰³. Výjimečně se nachází i ve stupni DŘ C2. V Čechách byly nalezeny na lokalitě Dobřichov – Třebická, v rozrušeném hrobě (obr. 15). Pohřebiště je datováno do stupňů DŘ C1, C2, případně i do stupně C3.²⁰⁴ Další exemplář tohoto typu byl nalezen v žárovém hrobě v Zárybech (obr. 50, 51).²⁰⁵ E. Droberjar na základě milodarů a výzdoby popelnice usuzuje, že je hrob datován do 2. pol. 2. stol.²⁰⁶ Kazimierz Godłowski řadí hrob do časné fáze mladší doby římské.²⁰⁷

Obr. 27 Typ G1 (Ginalski 1991)

Typ G2²⁰⁸ má velké, málo klenuté, výrazně asymetrické obloučky. Ze střední části vychází třetí háček. Bodec je dlouhý a v polovině se zesiluje. Ostruhy jsou datovány do stupně DŘ C1 – C2²⁰⁹. V Čechách nebyly nalezeny.

²⁰² J. GINALSKI, *Ostrogi Kabłąkowane kultury przeworskiej*, s. 67 – 70.

²⁰³ Tamtéž, s. 70.

²⁰⁴ E. DROBERJAR, *Encyklopedie římské a germánské archeologie*, s. 57.

E. DROBERJAR, *Mladší doba římská*, s. 127.

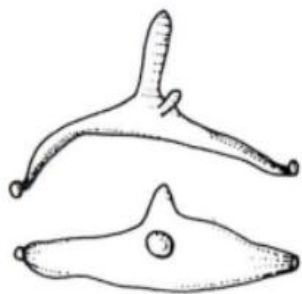
²⁰⁵ J. SCHRÁNIL, *Žárový hrob římského typu ze Záryb*, s. 164.

²⁰⁶ E. DROBERJAR, *Encyklopedie římské a germánské archeologie*, s. 376.

²⁰⁷ GODŁOWSKI, Kazimierz. *The chronology of the late roman and early migration periods in Central Europe*. Kraków, 1970, s. 78, 79.

²⁰⁸ J. GINALSKI, *Ostrogi Kabłąkowane kultury przeworskiej*, s. 70.

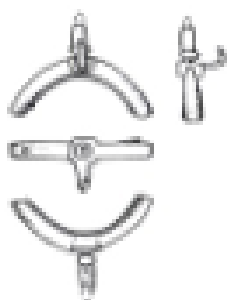
²⁰⁹ Tamtéž, s. 70.

Obr. 28 Typ G2 (Ginalski 1991)

Skupina H²¹⁰

Tato skupina má nízké, málo klenuté obloučky. Ze střední části vychází třetí háček. Bodec je kratší, hubenější a profilovaný. Ostruha je zakončena nýtky. Datována je do stupně DSN D²¹¹. V klasifikaci M. Jahna jim neodpovídá žádný typ. V Čechách nebyly nalezeny.

Obr. 29 Typ H (Ginalski 1991)

Lokalita	Kontext	Hrob	Materiál	Typ	Datace
Bezno	Oj. Nález	X	Železo	F1b	C1
Český Brod	Oj. Nález	X	Bronz	E5a/E3	B2/C1

²¹⁰ Tamtéž, s. 70, 71.

²¹¹ Tamtéž, s. 71.

Dobrovicko	Kost?	X	Železo	F2	C1
Dobřichov – Pičhora	Žár	93	Bronz	C1	B1
Dobřichov – Třebická	Žár	Rozr	Železo	D	B2-C1a/C1b
Dobřichov – Třebická	Žár	Rozr	Železo	F1	C1
Dobřichov - Třebická	Žár	Rozr	Železo	F1	C1
Dobřichov - Třebická	Žár	Rozr	Železo	G1	C1-C1b/C2
Dobřichov - Třebická	Žár	Rozr	Železo	F	C1
Dobřichov - Třebická	Žár	Rozr	Železo	F? 63?66?	C1, C1-C2
Dobřichov - Třebická	Žár	Rozr	Železo	F? 63?66?	C1, C1-C2
Hradec Králové	Oj. Nález	X	Bronz	E5a	B2/C1
Lužec nad Vltavou	Žár	42	Železo	E3	B2/C1-C1a
Lužec nad Vltavou	Žár	46	Železo	E5a	B2/C1
Lužec nad Vltavou	Žár	100	Bronz	E2	B2/C1
Mikulovice	Sídliště	Kult. v.	Železo	E5a	B2/C1
Odřepsy	Žár	2	Železo	F1	C1
Opočno	Žár	Rozr.	Železo	F1	C1
Plotiště nad Labem	Žár	180	Železo	F4	C1
Polepy	Žár	1	Železo	E7	B2/C1-C1a
Přerov nad Labem	Žár	X	Železo	E2	B2/C1
Sendražice	Svazek	X	Železo	F1	C1
Stehelčevy	Žár	U1	Železo	E5a	B2/C1
Tuklaty	Sídliště	X	Železo	D	B2-C1a/C1b

Tuklaty	Sídliště	X	Železo	D	B2-C1a/C1b
Záryby	Žár	X	Železo	G1	C1-C1b/C2

Tabulka 1. Zastoupení obloukovitých ostruh v Čechách

7.2 Destičkovité ostruhy

Typologie destičkovitých ostruh vychází ze studií Edyty Romanové a Martina Jahna.²¹² U ostruh sledují tvar destičky, tvar bodce a počet nýtů.

Skupina Roman I.²¹³

Ostruhy mají masivní destičku ve tvaru písmene H. Bodec je nízký a kuželovitý. Ostruhy skupiny I. mají dva nýty. Datované jsou do stupně DŘ B2/C1 – C1.²¹⁴ J. Tejral datuje tento typ ostruh do stupně DŘ B2 – B2/C1.²¹⁵ V klasifikaci M. Jahna odpovídají typu 26, 35, 36.²¹⁶ V Čechách byly nalezeny na lokalitě Vlkov pod Oškobrhem (obr. 49). Radomír Pleiner a Alena Rybová datují ostruhu do stupně DŘ C1.²¹⁷

Obr. 30 Skupina I. (Roman 1998)

²¹² E. ROMAN, *Ostrogi krzesłowate*, s. 165 – 188.

²¹³ Tamtéž, s. 169, 170.

²¹⁴ Tamtéž, s. 170.

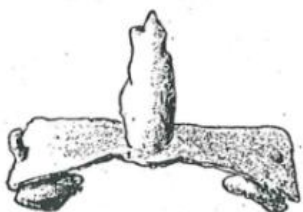
²¹⁵ J. TEJRAL, *Die Sporen*, s. 151.

²¹⁶ M. JAHN, *Der Reitersporen*, s. 21, 26, 34.

²¹⁷ R. PLEINER - A. RYBOVÁ, *Pravěké dějiny Čech*, s. 706, obr. 218:22.

Typ Jahn 19²¹⁸

Ostruhy mají obdélníkovou destičku, jež se na konci rozšiřuje. Bodec je slabý, u základny je vtažený do destičky. Zakončeny jsou dvěma nýty. Ostruhy jsou datovány do 1. stol. n. l.²¹⁹ V Čechách byly nalezeny na lokalitě Dobřichov – Pičhora, v hrobech IV. a 78 (obr. 7, 8). Ostruhy z obou hrobů byly autorem datované do stupně DŘ B1a. K dataci autor využil typologii M. Jahna.²²⁰ Dalším exemplářem tohoto typu je ostruha nalezená v Praze – Bubenči (obr. 3, 4), kterou E. Droberjar zadatoval do stupně DŘ B1 pomocí hrobové výbavy.²²¹ Dále byla tato ostruha nalezena na lokalitě Třebusice v hrobě XIV/21 (obr. 45). Pohřebiště je datováno do 1. – 3. stol. n. l.²²² Karla Motyková řadí pohřebiště do stupně B2.²²³

Obr. 31 Typ 19 (Jahn 1921)

²¹⁸ M. JAHN, *Der Reitersporen*, s. 23.

²¹⁹ Tamtéž, s. 24.

²²⁰ E. DROBERJAR, Dobřichov – Pičhora, s. 110 – 112.

E. DROBERJAR, Hornolabští Svěbové – Markomani, s. 642.

²²¹ E. DROBERJAR, Praha germánská, s. 817.

E. DROBERJAR, Hornolabští Svěbové – Markomani, s. 642.

²²² V. SAKAŘ, *Roman imports in Bohemia*, s. 43.

E. DROBERJAR, *Encyklopedie římské a germánské archeologie*, s. 342 – 344.

E. DROBERJAR, Hornolabští Svěbové – Markomani, s. 642.

V. SALAČ, Starší doba římská, s. 25, 26.

²²³ K. MOTYKOVÁ – ŠNEIDROVÁ, *Weiterentwicklung und Ausklang der alteren römischen Kaiserzeit*, s. 45.

Skupina Roman II.²²⁴

Ostruhy mají křehkou destičku ve tvaru křídel. Křídla jsou buď velmi vykrojená, často ve tvaru písmena H, nebo mají trojúhelníkovitý tvar. Bodec je vysoký a štíhlý. Ostruhy mají dva nýty. Datované jsou do stupně DŘ B1b – B2.²²⁵ V klasifikaci M. Jahn odpovídají typu 20 – 24.²²⁶ V Čechách byly nalezeny na lokalitě Praha – Vinohrady (obr. 48). Tuto ostruhu autor datoval pouze rámcově do starší DŘ na základě hrobové výbavy.²²⁷ Také ve Zlivi (obr. 52)²²⁸ byla nalezena ostruha tohoto typu, kterou Eduard Droberjar datuje do stupně DŘ B1.²²⁹

Obr. 32 Skupina II. (Roman 1998)

Typ Jahn 27²³⁰

Ostruhy mají silnou destičku ve tvaru křídel, ukončenou dvěma nýty. Bodec je dlouhý, kónický, ostře zakončený a odsazený od destičky. Ostruhy jsou datovány do 2. pol. 2. stol.²³¹ Jaroslav Tejral ostruhy datuje do stupně DŘ B2/C1 – C1.²³² V Čechách byly nalezeny na lokalitě Dobřichov – Třebická, v žárovém hrobě č. 1 (obr. 10, 11) a ve

²²⁴ E. ROMAN, *Ostrogi krzesłowate*, s. 169 - 171.

²²⁵ Tamtéž, s. 171.

²²⁶ M. JAHN, *Der Reitersporen*, s. 26, 27.

²²⁷ E. DROBERJAR, *Praha germánská*, s. 839.

²²⁸ V. SCHULZ, *Hrob u Zlivi*, s. 75.

M. JAHN, *Der Reitersporen*, s. 26.

²²⁹ E. DROBERJAR, *Od plaňanských pohárů k vinařické skupině*, s. 3.

²³⁰ M. JAHN, *Der Reitersporen*, s. 27.

²³¹ Tamtéž, s. 27.

²³² J. TEJRAL, *Die Sporen*, s. 146.

dvou rozrušených hrobech (obr. 19, 20). Celé pohřebiště je datováno do stupně DŘ C1, C2, možná i do stupně C3.²³³ Další nález ostruhy této skupiny je z lokality Sendražice. Tato ostruha je autorkou datována do stupně DŘ B2 pomocí analogie ze žárového hrobu z lokality Hankenbostel.²³⁴ Nalezeny byly také v Přerově nad Labem, v žárovém hrobě. Tyto ostruhy se ovšem nedochovaly.²³⁵

Obr. 33 Typ 27 (Jahn 1921)

Typ Jahn 29²³⁶

U tohoto typu je destička tvořena třemi kruhovými deskami, prostřední deska nese bodec. Ve spodní části se okolo bodce nachází prstenec. Ostruha je zakončena dvěma nýty. Datována je do 1. stol. n. l.²³⁷ V Čechách byla nalezena na lokalitě Tisová (obr. 44). Autoři ostruhu datovali do stupně DŘ A - A/B1.²³⁸

²³³ E. DROBERJAR, *Encyklopedie římské a germánské archeologie*, s. 57.

E. DROBERJAR, *Mladší doba římská*, s. 127.

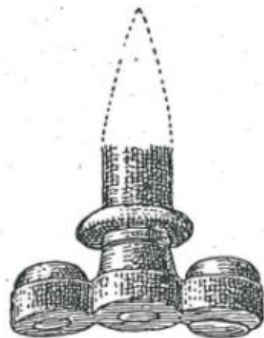
²³⁴ A. RYBOVÁ, *Svazky zbraní z mladší doby římské v Sendražicích*, s. 518, 519.

²³⁵ L. ŠNAJDR, *Nálezy u Přerova n. Labem*, s. 143.

²³⁶ M. JAHN, *Der Reitersporen*, s. 29.

²³⁷ *Tamtéž*, s. 29.

²³⁸ E. DROBERJAR – D. VÍCH, *Ke kontaktům mezi východními Čechami a Moravou*, s. 239.

Obr. 34. Typ 29 (Jahn 1921)

Skupina Roman III.²³⁹

Destičky u této skupiny ostruh jsou velmi různorodé. Ostruhy mají čtyři nýty, umístěné na konci destičky. Nýty jsou nízké a odsazené. Datované jsou do stupně DŘ B2 – B2/C1.²⁴⁰ J. Tejral tyto ostruhy řadí do stejného časového horizontu.²⁴¹ V klasifikaci M. Jahna odpovídají typu 30 – 34.²⁴² V Čechách byly nalezeny na lokalitě Lisovice (obr. 25). Autor tuto ostruhu datoval do 1. pol. 2. stol. na základě analogií s jinými nálezy.²⁴³ E. Droberjar datuje hrob do stupně DŘ B2b.²⁴⁴

Obr. 35 Skupina III. (Jahn 1921)

²³⁹ E. ROMAN, *Ostrogi krzesłowate*, s. 170, 171.

²⁴⁰ Tamtéž, s. 171.

²⁴¹ J. TEJRAL, *Die Sporen*, s. 146.

²⁴² M. JAHN, *Der Reitersporen*, s. 30.

²⁴³ J. FELCMAN, *Žárový hrob u Lisovic*, s. 195.

²⁴⁴ E. DROBERJAR. *Od plaňanských pohárů k vinařické skupině*, s. 4, tab. 16/1.

Skupina Roman IV.²⁴⁵

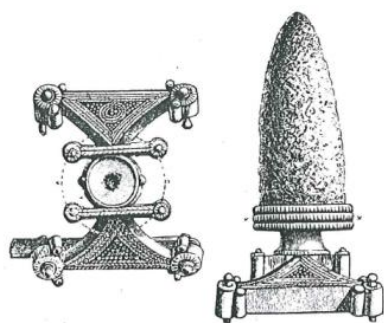
Ostruhy této skupiny mají plochou, obdélníkovou destičku a dva nýty. Ostruhy této skupiny jsou špatně datovatelné.²⁴⁶ V klasifikaci M. Jahna odpovídají typu 13 – 17.²⁴⁷ V Čechách nebyly nalezeny.

Obr. 36 Skupina IV. (Roman 1998)

Typ Jahn 38²⁴⁸

Ostruhy tohoto typu mají destičku vykrojenou ve tvaru křídel, výrazně zdobenou. Uprostřed destičky se nachází kruhová základna bodce. Bodce je odsazený, masivní, s kulatým profilem a ve spodní části je zdoben třemi rýhami. Destička je ukončena čtyřmi nýty. Tento typ ostruh je datován do 2. stol. n. l.²⁴⁹ V Čechách byla tato ostruha nalezena na k. ú. Řepov (obr. 39), kterou Jiří Waldhauser a Lubomír Košnar datují do 2. pol. 2. stol. n. l.²⁵⁰

Obr. 37 Typ 38 (Jahn 1921)

²⁴⁵ E. ROMAN, *Ostrogi krzesłowate*, s. 170, 171.

²⁴⁶ Tamtéž, s. 171.

²⁴⁷ M. JAHN, *Der Reitersporen*, s. 21.

²⁴⁸ M. JAHN, *Der Reitersporen*, s. 33, 35.

²⁴⁹ Tamtéž, s. 33.

²⁵⁰ J. WALDHAUSER – L. KOŠNAR, *Archeologie Germánů*, s. 137, 138.

Lokalita	Kontext	Hrob	Materiál	Typ	Datace
Dobřichov – Pičhora	Žár	IV.	Železo	19	1. stol.
Dobřichov – Pičhora	Žár	78	Železo	19	1. stol.
Dobřichov - Třebická	Žár	1	Železo	27	2. pol. 2. stol.
Dobřichov - Třebická	Žár	Rozr.	Železo	27	2. pol. 2. stol.
Dobřichov - Třebická	Žár	Rozr.	Železo	27	2. pol. 2. stol.
Lisovice	Žár	X	Bronz	III.	B2-B2/C1
Praha – Bubeneč	Kost	X	Bronz	19	1. stol.
Praha – Vinohrady	Žár	X	Železo	II.	B1b-B2
Přerov nad Labem	Žár	X	Železo	27	2. pol. 2. stol.
Řepov	Kost	X	Bronz	38	2. stol.
Sendražice	Svazek	X	Železo	27	2. pol. 2. Stol.
Tisová	Sídlíště	X	Bronz	29	1. stol.
Třebusice	Žár	XIV/21	Železo	19	1. stol.
Vlkov pod Oškobrhem	Žár	X	Železo	I.	B2/C1-C1
Zliv	Žár	X	Bronz	II.	B1b-B2

Tabulka 2. Zastoupení destičkovitých ostruh v Čechách

7.3 Nýtové ostruhy s třetím úchytem typu Leuna

K určení typologické řady nýtových ostruh jsem použila studii Ulrike Geisler.²⁵¹ Ostruhy jsou rozděleny na typy A – D. U ostruh sleduji tvar obloučku a třetího úchyty, tvar bodce a způsob zakončení.

²⁵¹ U. GEISLER, *Jungkaiserzeitliche Nietknopfsporen*, s. 10 – 28.

Typ A²⁵²

Ostruhy typu A mají vnější rameno delší a slabé, vnitřní rameno mají kratší a silnější. Třetí rameno je nejkratší. Úchyty jsou buď knoflíkovité, častěji nýtové. Bodec je masivní, dlouhý, kořen bodce je cylindrický. Mezi kořenem a špičkou je vložen masivní kotouč. Tento typ je datován do stupně DŘ C2.²⁵³ V Čechách byly nalezeny na lokalitě Dobřichov – Třebická, v hrobech č. 1 (obr. 12, 13) a 3 (obr. 14). Toto pohřebiště je datováno do stupňů DŘ C1, C2, případně i do stupně C3.²⁵⁴

Obr. 38 Typ A (Geisler 1978)

Typ B²⁵⁵

Typ B má asymetrický tvar obloučku, ramena jsou dlouhá, mají lomené hrany nebo zakulacený průřez. K uchycení slouží nýty, které jsou odsazeny od ramen. Bodec je odsazený a litý. Má zakulacený profil a u kořene jemně rýhovaný. Tento typ ostruh je datován do stupně DŘ C2.²⁵⁶ V klasifikaci M. Jahna odpovídají typům 84, 87, 88.²⁵⁷ V Čechách byly nalezeny na lokalitě Litoměřice (obr. 26, 27). Martina Beková a Eduard

²⁵² Tamtéž, s. 10, 23

²⁵³ Tamtéž, s. 23.

²⁵⁴ E. DROBERJAR, *Encyklopedie římské a germánské archeologie*, s. 57.

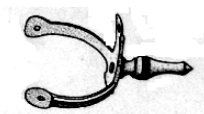
E. DROBERJAR, *Mladší doba římská*, 127.

²⁵⁵ U. GEISLER, *Jungkaiserzeitliche Nietknopfsporen*, s. 11, 23.

²⁵⁶ Tamtéž, s. 23.

²⁵⁷ M. JAHN, *Der Reitersporen*, s. 79, 84.

Droberjar považují tuto ostruhu za součást bohatého hrobu typu Haßleben – Leuna – Gommern, jež je datován do 3. stol. a období kolem roku 300.²⁵⁸

Obr. 39 Typ B (Geisler 1978)

Typ C²⁵⁹

U typu C je vidět rozdílná délka obloučku, která vytváří asymetrii ramen. Nýty jsou větší než u předchozího typu, jsou na všech třech ramenech. Bodec je podsaditý s kulovitým mezičlánkem. Kořen bodce je několikanásobně žebrován. Tento typ ostruh je datován do stupně DŘ C3 – D1.²⁶⁰ V Čechách nebyl nalezen.

Obr. 40 Typ C (Geisler 1978)

Typ D²⁶¹

Obloučky u typu D jsou dlouhé, asymetrické. Mají lichoběžníkovité nebo trojúhelníkovité průřezy. Místo třetího ramene je háček. Upevňují se pomocí nýtů. Bodec je lichoběžníkovitý s vtaženým kořenem, ve tvaru vlaštovčího ocasu nebo lichoběžníkovitý se zvlněnou spodní hranou. Tento typ ostruh je datován do stupně DŘ C3 – DSN D2.²⁶² V klasifikaci M. Jahna odpovídají typům 81, 82, 83.²⁶³ V Čechách byla nalezena ostruha, jež odpovídá tomuto typu na lokalitě Beroun – Závodí (obr. 1).

²⁵⁸ BEKOVÁ, Martina – DROBERJAR, Eduard. Bohatý ženský kostrový hrob z mladší doby římské ve Slepoticích (Pardubický kraj). In *Archeologie ve středních Čechách* 9, 2005, č. 2, s. 429 – 430. ISBN 80-86756-10-6. ISSN 1214-3553.

²⁵⁹ U. GEISLER, *Jungkaiserzeitliche Nietknopfsporen*, s. 11, 12, 23.

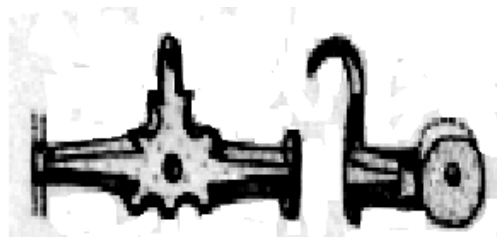
²⁶⁰ Tamtéž, s. 23.

²⁶¹ U. GEISLER, *Jungkaiserzeitliche Nietknopfsporen*, s. 12, 13, 23.

²⁶² Tamtéž, s. 23.

²⁶³ M. JAHN, *Der Reitersporen*, s. 78, 79.

Namísto nýtků však slouží k uchycení háčky. Ostruha je autorem datována do stupně C3/D1, podle hrobové výbavy, která ukazuje na germánskou aristokracii.²⁶⁴ Podobné ostruhy byly nalezeny v Polsku, v Bornici v hrobě č. 6, na maďarské lokalitě Dunaújvaros v kostrovém hrobě²⁶⁵ a na sídlišti v Sudoměřicích.²⁶⁶

Obr. 41 Typ D (Geisler 1978)

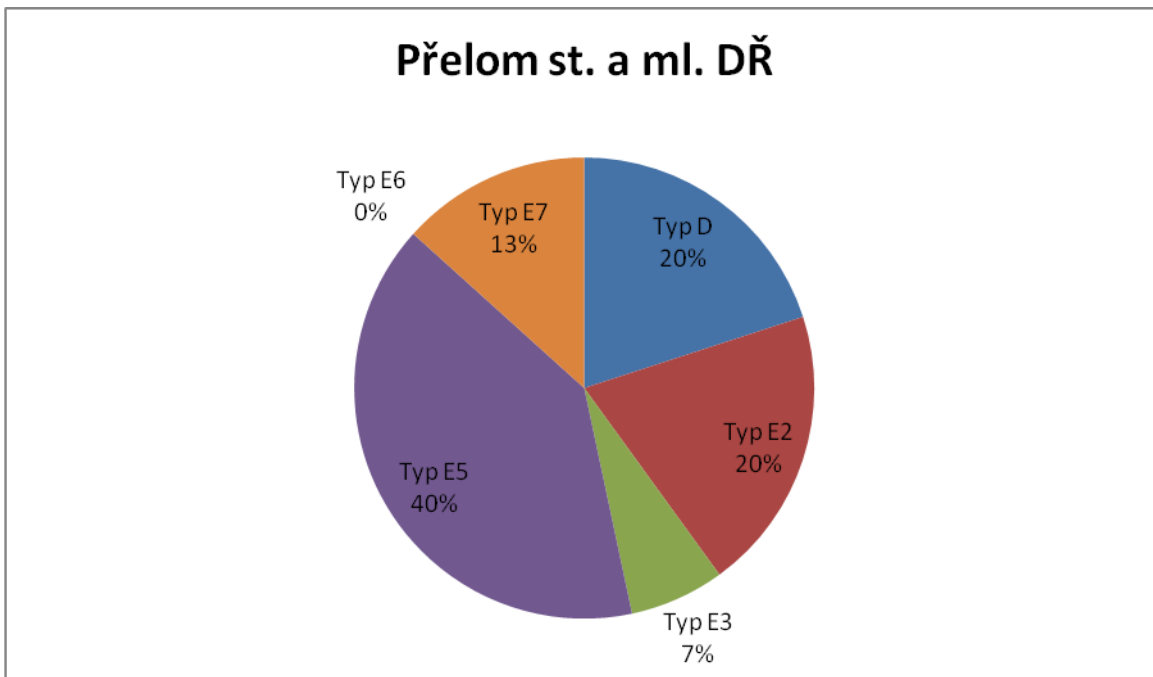
Lokalita	Kontext	Hrob	Materiál	Typ	Datace
Beroun – Závodí	Kost	X	Bronz	D	C3/D2
Dobřichov - Třebická	Žár	1	Železo	A	C2
Dobřichov - Třebická	Žár	3	Železo	A	C2
Litoměřice	Kost	Rozr.	Stříbro	B	C2

Tabulka 3. Zastoupení nýtových ostruh typu Leuna v Čechách

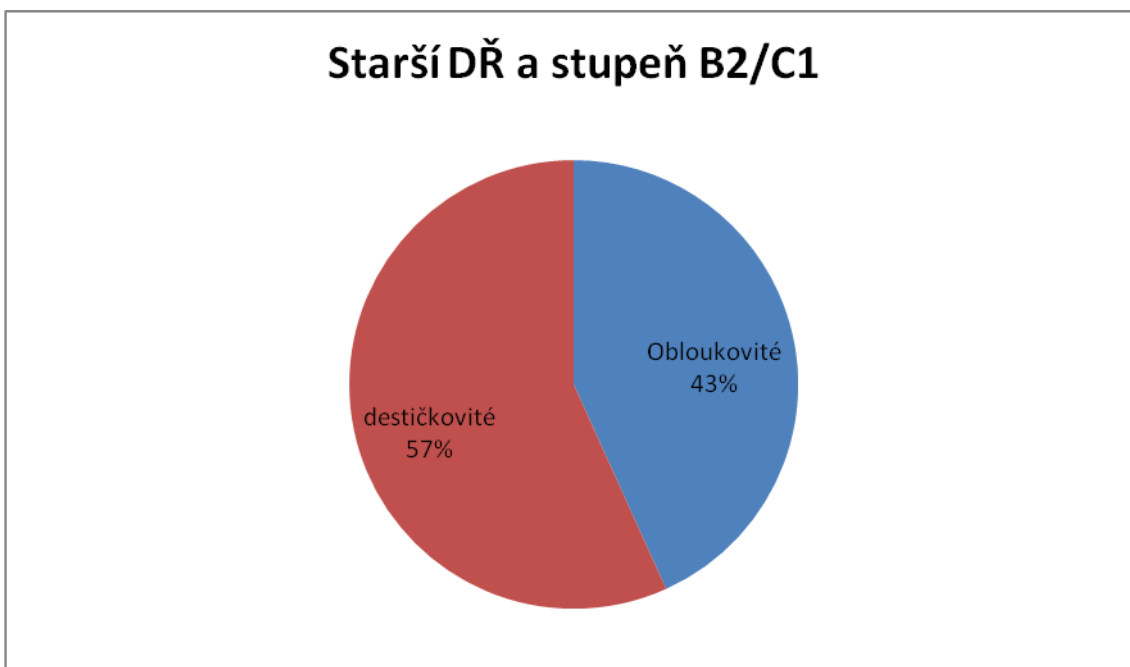
²⁶⁴ P. BŘICHÁČEK, A rich grave of the roman period at the site of Beroun - Závodí, s. 128.

²⁶⁵ U. GEISLER, *Jungkaiserzeitliche Nietknopfsporen*, s. 54, tab. 5, obr. 125, 127.

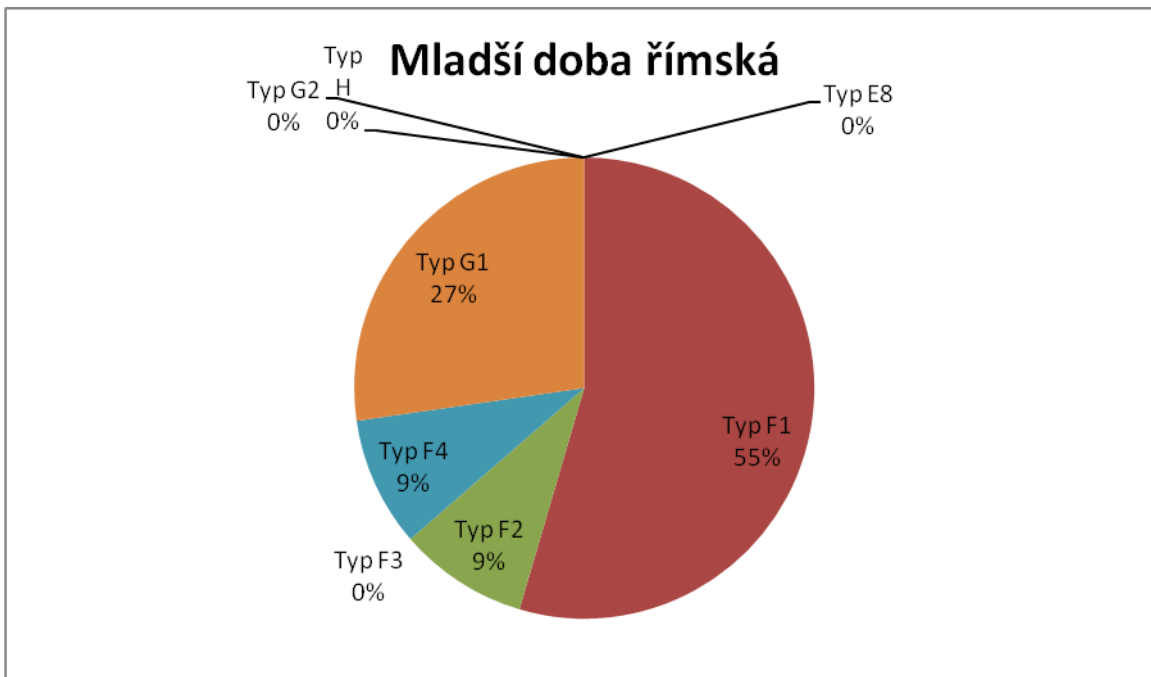
²⁶⁶ VLACH, Marek. Nové sídlištní nálezy z mladší a pozdní doby římské ze Sudoměřic (okr. Hodonín). In DROBERJAR, Eduard – CHVOJKA, Ondřej (eds.). *Archeologie barbarů*. České Budějovice, 2006, s. 455. ISBN 978-80-86260-74-7.

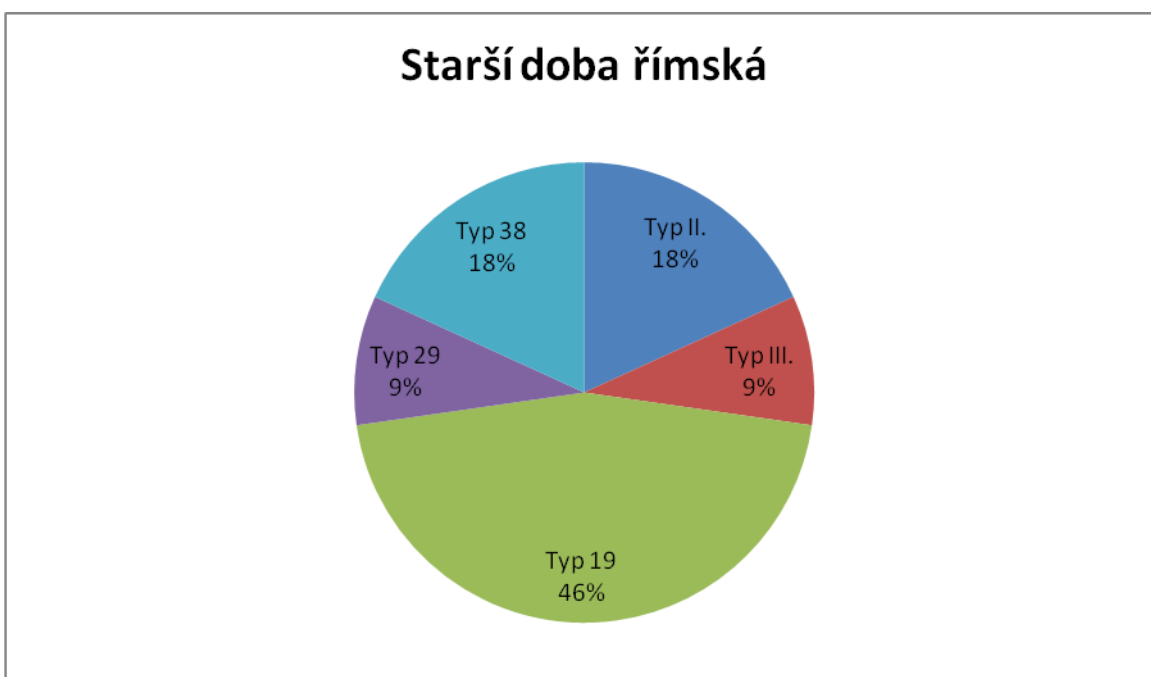
Graf 2. Zastoupení obloukovitých ostruh na přelomu starší a mladší doby římské

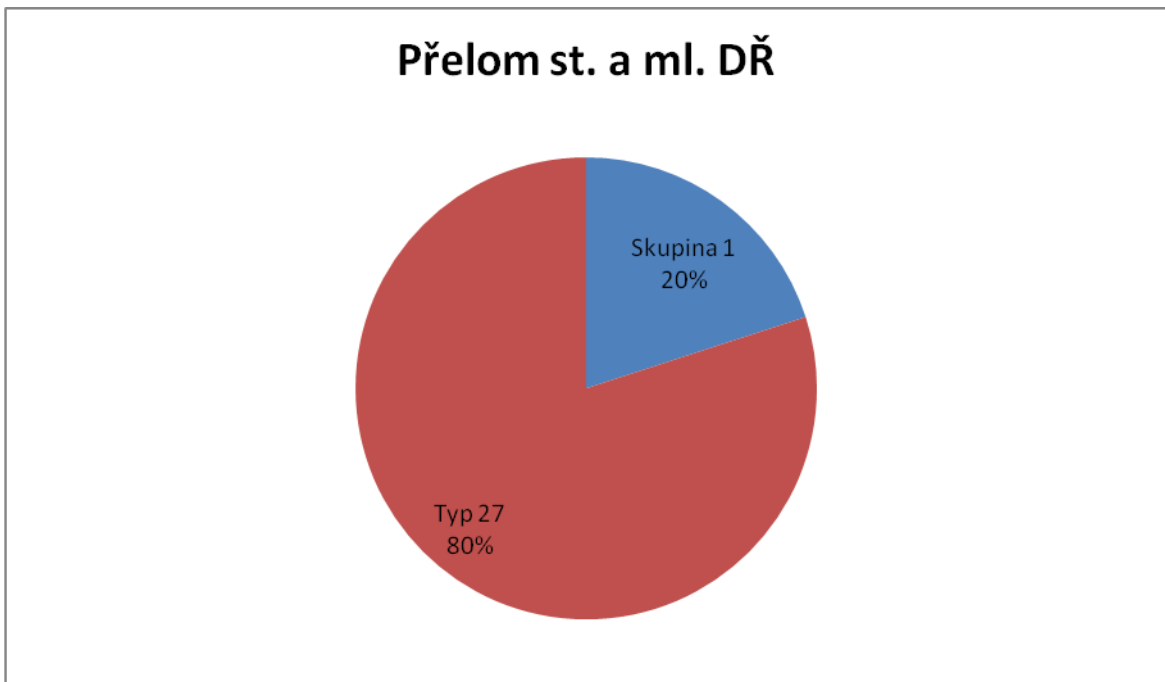
Graf 3. Zastoupení obloukovitých a destičkovitých ostruh ve starší době římské a v přechodném stupni B2/C1

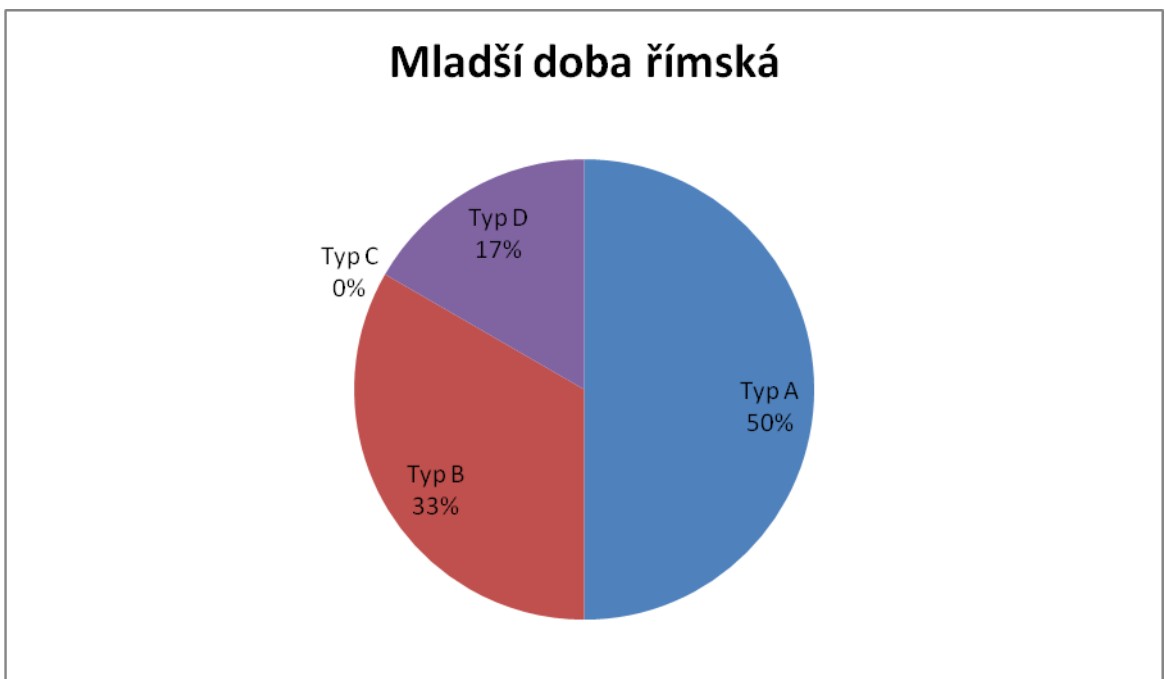
Graf 4. Zastoupení obloukovitých ostruh v mladší době římské

Graf 5. Zastoupení destičkovitých ostruh ve starší době římské

Graf 6. Zastoupení destičkovitých ostruh na přelomu starší a mladší doby římské

Graf 7. Zastoupení ostruh typu Leuna v mladší době římské

8. Závěr

V době římské se vyskytuje velká variabilita ostruh. Od destičkovitých po obloukovité a nýtové ostruhy typu Leuna. V časně době římské (stupně A, B1) převažují na území Čech destičkovité ostruhy, vyjma obloukovité ostruhy typu Ginalski C1 z žárového hrobu č. 93 na lokalitě Dobřichov – Pičhora. Na přelomu starší a mladší doby římské (stupeň B2/C1) jsou zastoupeny jak destičkovité, tak obloukovité ostruhy. Pro mladší dobu římskou jsou charakteristické obloukovité ostruhy a nýtové ostruhy s třetím úchytem. Ty dominují zejména ve stupních C2, C3. (viz grafy 2. - 6.)

Ostruhy mohou být nalézány v mnoha kontextech, nejčastěji jsou však v žárových hrobech. Z celkového počtu 55 ostruh bylo 66% nalezeno v žárových hrobech, 11% v kostrových hrobech, 7% zabírají ostruhy ze Sendražic, nalezené ve svazku zbraní uložených v zemi, 7 % ostruh bylo nalezeno na sídlištích a 9% jako ojedinělé nálezy. Co se materiálu ostruh nalézáných v kontextech týká, většina ostruh je vyrobena ze železa. V menší míře jsou pak zastoupeny bronzové ostruhy. Ostruhy vyrobené z drahých kovů, jako je pár stříbrných ostruh z Litoměřicka, je pouze ojedinělý nález. V podstatě se dá říci, že v žárových hrobech a na sídlištích se vyskytují zejména železné ostruhy, zatímco v kostrových hrobech a u ostruh nalezených jako ojedinělé nálezy se jedná většinou o bronzové exempláře. Svazky zbraní nalezené v Sendražicích obsahují pouze železné ostruhy. Souvislost mezi typem ostruhy a kontextem nelze jednoznačně určit.

V databázi NM je jako římská uváděna i ostruha z Hradišťa - Kerska (o. Poděbrady). Jedná se ovšem o ostruhu z 8. stol.²⁶⁷

Ostruhy jsou nalézány ve středních Čechách, východních Čechách, ojediněle i v severozápadních Čechách. Na mapě č. 1. je vidět, jak jsou destičkovité ostruhy roztroušené po středních Čechách, méně se vyskytují i ve východních Čechách. Tento fakt však může být ovlivněn stavem výzkumů. Obloukovité ostruhy jsou nalézány v celém povodí Labe. Jen výjimečně se vyskytují mimo tuto osu. Ostruhy typu Leuna jsou zastoupeny na území Čech velmi zřídka a jejich výskyt není nijak územně ohraničený.

²⁶⁷ Beranová, M. - Lutovský, M. *Slované v Čechách. Archeologie 6. – 12. Století*. Praha, 2009. ISBN 978-80-7277-413-5.

Koně byli využíváni především k jezdeckví, což dokládají nálezy ostruh i méně časté nálezy části udidla. Nálezy kostí koní v hrobech na území Čech v době římské nejsou zatím známy. Jediné takové nálezy jsou z Polska, ty jsou však ovlivněny jinými kulturami. Až v době stěhování národů jsou pohřby koní součástí pohřebního ritu.

9. Resume

In roman period there is a huge variability of spurs. From plate spurs to arched and rivet spurs of Leuna type. In early roman period (stages A, B1) there are plate spurs mostly found in Bohemia. In transition stage (B2/C1) there are plate even arched spurs. Arched spurs are characteristic for late roman period, rivet spurs of Leuna type are found mainly in stages C2, C3.

Spurs can be found in many contexts, most frequently in cremation grave. From total number of 55 spurs, was 66 % found in cremation graves, 11% in skeleton graves, 7% was found in a bunch of weapons and on settlements and 9% as a isolated find. Spurs found in cremation graves and on settlements are mainly made from iron, spurs from skeleton graves and found as a isolated finds are made mostly from bronze. Spurs found in a bunch of weapons in Sendražice are made from iron. A connection between type of spur and context cannot be uniquely determined.

In database of Nation Museum in Prag is a spur from Hradištko – Kersko (Poděbrady district) is date to roman period. Actually the spur comes from 8th century.²⁶⁸

The spurs are found in Central Bohemia, East Bohemia, sporadically even in Northwest Bohemia. On map nr. 1 is shown plate spurs scattered around Central Bohemia, less in East Bohemia. This can be influenced by a statement of research. Arched spurs are found across the Elbe, rarely occur outside this axis. Spurs of Leuna type are represented in Bohemia sporadically and even their presence is not territorially bordered.

Horses were used mainly to ride as evidenced by findings of spurs and less by parts of a bit. Findings of horse's bones in graves in Bohemia from roman period are not known by this time. Only in Poland were these graves discovered, but they were influenced by other cultures. Up to the time of migration period funerals horses are part of the funeral rite.

²⁶⁸ Beranová, M. - Lutovský, M. *Slované v Čechách. Archeologie 6. – 12. Století*. Praha, 2009. ISBN 978-80-7277-413-5.

10. Katalog

1. Beroun – Závodí (okr. Beroun)²⁶⁹

- a) **Lokalita:** Levý břeh Berounky.
- b) **Nálezové okolnosti a typ výzkumu:** Kostrový hrob velmože, ZAV, 1978.
- c) **Inventář a podoba hrobu:** Hrob tvořila dřevěná komora, ve které byl uložen muž. Mezi milodary patřil meč s kostěnou rukojetí, štít, sedm šipek a dřevěný luk, šest nádob s jídlem, nůžky, hřeben, kopí, skleněný džbán, kožený vak s částí toaletních pomůcek (pinzeta, ušní lžička), pásová garnitura a další malé předměty. Hrob je datován do pozdní doby římské, stupně C3/D1.²⁷⁰
- d) **Předmět:** Bronzová ostruha (obr. 1) s třemi raménky zakončenými háčky a vícekónickým bodcem. Ostruha se řadí mezi římsko-provinciální ostruhy. Typ Geisler D.²⁷¹
- e) **Datace:** Pozdní doba římská, stupeň C3/D1.²⁷²
- f) **Rozměr:** Neznámý
- g) **Uložení a inv. č.:** Západočeské muzeum Plzeň, inv. č. neznámé.

2. Bezno – okolí (okr. Mladá Boleslav)²⁷³

- a) **Lokalita:** Přesná lokalita není známa.
- b) **Nálezové okolnosti a typ výzkumu:** Ojedinelý nález, 1898.

²⁶⁹ E. DROBERJAR, *Encyklopedie římské a germánské archeologie*, s. 16.

P. BŘICHÁČEK, A rich grave of the roman period at the site of Beroun - Závodí, s. 127-128.

TEJRAL, Jaroslav. Ärchäologisch-kulturelle Entwicklung im Norddanubischen Raum am Ende der Spätkaizerzeit und am Anfang der Völkerwanderungszeit. In TEJRAL, Jaroslav – PILET, Christian – KAZANSKI, Michel. *L'Occident romain et l'Europe centrale an début de l'epoque des Grandes Migrations*. Brno, 1999. s 217. ISBN 80-86023-06-0.

²⁷⁰ P. BŘICHÁČEK, A rich grave of the roman period, s. 128.

²⁷¹ U. GEISLER, *Jungkaiserzeitliche Nietknopfsporen*, s. 12, 13.

²⁷² Tamtéž, s. 23.

²⁷³ J. WALDHAUSER – L. KOŠNAR, *Archeologie Germánů v Pojizeří a v Českém ráji*, s. 117.

- c) **Předmět:** Železná obloukovitá ostruha (obr. 2) s velmi širokými obloučky, malým bodcem a malými knoflíky typu Ginalski F1b.²⁷⁴
- d) **Datace:** Mladší doba římská, stupeň C1.²⁷⁵
- e) **Rozměr:** Neznámý
- f) **Uložení a inv. č.:** Muzeum Mladá Boleslav, inv. č. 1752.

3. Bubeneč 1 (okr. Praha)²⁷⁶

- a) **Lokalita:** Na staveništi obytného domu, v bezejmenné ulici, spojující ulici Albánskou (dříve Ardenskou) s Čínskou (dříve Arasskou) ulicí. Pozemek domu čp. 717, parcela č. 265/1.
- b) **Nálezové okolnosti, typ výzkumu:** Kostrový hrob, ZAV, 1948.
- c) **Inventář a podoba hrobu:** Hrobová komora byla značných rozměrů, avšak polovina komory byla kopáním značně zničena. Zbylá část měla na délku 130 cm a na šířku 160 cm, hloubka hrobu byla 120 cm. V hrobě byl nalezen zbytek kostry, směřující hlavou k jihozápadu. Dolní část kostry, tj. nohy až k pánvi, byla zničena odkopáváním hlíny. V místech pasu ležely dvě pásové přezky, zlomky bronzových prolamovaných kování a bronzové zakončení řemene. Na prsou ležely dvě spony norického typu, po levé straně hrudníku ležela spona s očky, cca 15 cm za hlavou ležela vendická spona, vedle pravého ramene ležela spona s očky, v týchž místech, ale hlouběji ležela další spona s očky. Vpravo od hlavy byl objeven zbytek organické látky, ve které se našla drobná kováníčka s nýty a dvě ostruhy. Onen zbytek organické látky byla pravděpodobně kožená obuv. Mezi kostrou a stěnou hrobové komory, po pravé straně bylo nalezeno 25 bílých křemenných oblázků. V jihozápadním rohu pohřební komory stály dvě

²⁷⁴ J. GINALSKI, Ostrogi Kabłakowate kultruy przeworskiej, s. 64.

²⁷⁵ Tamtéž, s. 66.

²⁷⁶ B. NOVOTNÝ, Hrob velmože z doby římské z Prahy Bubeneče, s. 53.

E. DROBERJAR, Praha germánská, s. 816.

K. MOTYKOVÁ - ŠNEIDROVÁ, *Die anfänge der römischen Kaiserzeit in Böhmen*, s. 45.

nádoby, hliněný vázovitý hrnec s dvěma plastickými lištami pod okrajem a bronzová naběračka s plochým držadlem a výzdobou labutích hlaviček. Hrob je datován do starší doby římské.²⁷⁷

- d) **Předmět:** Dvě malé bronzové ostruhy (obr. 3, 4) s křídélky, hrot je opatřený prstencem. Jedná se o typ Jahn 19.²⁷⁸
- e) **Datace:** Starší doba římská, 1. Stol. n. l.²⁷⁹
- f) **Rozměr:** š. 38mm, v. bodce 12mm, v. 20 mm.
- g) **Uložení a inv. č.:** Muzeum hlavního města Prahy, inv. č. A 1216/001a, A 1216/001b.

4. Český Brod (okr. Český Brod)²⁸⁰

- a) **Lokalita:** Náměstí Českého Brodu, základy domu na rohu náměstí a nádražní ulice.
- b) **Nálezové okolnosti a typ výzkumu:** Ojedinelý nález.
- c) **Předmět:** Bronzová obloučkovitá ostruha (obr. 5) s dlouhým čtverhranným bodcem, zdobená vroubkováním kolem bodce. Typ Ginalski E5a/E3.²⁸¹
- d) **Datace:** Přelom starší a mladší doby římské, stupně B2/C1.²⁸²
- e) **Rozměr:** š. 62mm, v. 60 mm.
- f) **Uložení a inv. č.:** Národní muzeum, inv. č. 52964.

²⁷⁷ E. DROBERJAR, Praha germánská, s. 817.

²⁷⁸ M. JAHN, *Der Reitersporen*, s. 23.

²⁷⁹ Tamtéž, s. 23.

²⁸⁰ J. SMOLÍK, Zprávy a drobnosti, s. 555, 556.

²⁸¹ J. GINALSKI, Ostrogi Kabłąkowate kultury przeworskiej, s. 62.

Databáze archeologické sbírky. *Prehistorie NM* [online]. [cit. 2014-02-13]. Dostupné z: http://forum.nm.cz/prehistorie/ph_ob.php?idc_s=26450.

²⁸² J. GINALSKI, Ostrogi kabłąkowate kultury przeworskiej, s. 63.

5. Dobrovicko (okr. Mladá Boleslav)²⁸³

- a) **Lokalita:** Přesná lokalita není známa.
- b) **Nálezové okolnosti a typ výzkumu:** Nejspíše kostrové hroby, ZAV, před 2. Sv. válkou.
- c) **Inventář a podoba hrobu:** Do již zrušeného Dobrovického muzea se dostaly tyto předměty: kostěný hřeben, železná vrhací sekera, šipka, železná ostruha, keramická nádoba, mosazný náramek. Nalezené předměty jsou datovány do 1. – 2. stol., (4), 5. – 6. stol. n. l.
- d) **Předmět:** Železná obloukovitá ostruha (obr. 6) s širokými obloučky, malým bodcem a malými knoflíky, typu Ginalski F2.²⁸⁴
- e) **Datace:** Mladší doba římská, stupeň C1.²⁸⁵
- f) **Rozměr:** Neznámý
- g) **Uložení a inv. č.:** Muzeum Mladá Boleslav, inv. č. 13454.

6. Dobřichov – Pičhora (okr. Kolín)²⁸⁶

- a) **Lokalita:** Jižně od Dobřichova, pole č. p. 568.
- b) **Nálezové okolnosti a typ výzkumu:** Žárový hrob č. IV., ZAV, 1896.
- c) **Inventář a podoba hrobu:** Hrob sestává z bronzové popelnice, z dvou silně poškozených částí držadel bronzové nádoby, neurčité, silně poničené části dna bronzové nádoby, držadla bronzové misky s beraní hlavou. Beraní hlava je zachovalá, držadlo je rozlomeno na dvě části. Dále silně poničený fragment stěny bronzové nádoby, bronzové nákončí kování picího rohu, dvě bronzová

²⁸³ J. WALDHAUSER – L. KOŠNAR, *Archeologie Germánů*, s. 118, 119.

²⁸⁴ J. GINALSKI, *Ostrogi Kabłąkowane kultruy przeworskiej*, s. 66.

²⁸⁵ Tamtéž, s. 66.

²⁸⁶ E. DROBERJAR, *Dobřichov – Pičhora*, s. 218 – 220, 247, 248, 250

E. DROBERJAR, *Encyklopedie římské a germánské archeologie*, s. 52 – 56.

V. SAKAŘ, *Roman imports in Bohemia*, s. 8, 20.

kování picího rohu s kroužkem, bronzové kování rohu s kroužkem, silně poškozená stříbrná spona, jehlice s očkem, část bronzové přezky, prolamovaný malý kousek kování opasku, podkovité bronzové kování opasku, profilované, bronzové kování opasku ve tvaru písmene H, bronzové nákončí opasku, jednoduchý, nezdobený, zlatý prsten, tři železné fragmenty kování pochvy meče, železná štítová puklice, bronzové držadlo štítu s rytou výzdobou, devět bronzových kování okraje štítu, poříz, část čepele pořízu s držadlem, železný nůž s rovnou čepelí, rukojeť nože, bronzové nůžky, oválný brousek z jemnozrného pískovce, část stříbrného držadla s plastickou výzdobou, kousek železa. Hrob je datován do stupně B1.²⁸⁷

d) **Předmět:** Část Železné destičkovité ostruhy (obr. 7) s trojúhelníkovitou základnou a bodcem. Typ Jahn 19.²⁸⁸

e) **Datace:** Starší doba římská, 1. stol. n. l.²⁸⁹

f) **Rozměr:** š. 30 mm, v. 20 mm.

g) **Uložení a inv. č.:** Národní muzeum, inv. č. 53523.

b) **Nálezové okolnosti a typ výzkumu:** Žárový hrob č. 78, ZAV, 1896.

c) **Inventář a podoba hrobu:** Hrob sestává z teriny s dvěma lištami z jemnozrného materiálu, z bronzového nákončí kování picího rohu, bronzového kování okraje picího rohu, dvojdílné bronzové přezky kování opasku, dvou bronzových prolamovaných krytů řemene kování opasku, bronzové jehly na šití, s ulomenou špičkou, kamenného úštěpu, železného kování s očkem a silnou plochou tyčinkou. Hrob je datován do stupně B1.²⁹⁰

²⁸⁷ E. DROBERJAR, *Dobřichov – Pičhora*, s. 34.

²⁸⁸ M. JAHN, *Der Reitersporen*, s. 23

Databáze archeologické sbírky. *Prehistorie NM* [online]. [cit. 2014-02-13]. Dostupné z: http://forum.nm.cz/prehistorie/ph_ob.php?idc_s=26956.

²⁸⁹ M. JAHN, *Der Reitersporen*, s. 23

²⁹⁰ E. DROBERJAR, *Dobřichov – Pičhora*, s. 34.

- d) **Předmět:** Železná destičkovitá ostruha (obr. 8) s dvěma nýty. Silně poškozená a zkorodovaná. Typ Jahn 19.²⁹¹
- e) **Datace:** Starší doba římská, 1. stol. n. l.²⁹²
- f) **Rozměr:** š. 36 mm, v. 27 mm.
- g) **Uložení a inv. č.:** Národní muzeum, inv. č. 53839.
- b) **Nálezové okolnosti a typ výzkumu:** Žárový hrob č. 93, ZAV, 1896.
- c) **Inventář a podoba hrobu:** V hrobě byla nalezena pouze ostruha.
- d) **Předmět:** Bronzová knoflíkovitá ostruha (obr. 9) s železným bodcem. Ostruha je poškozená, železný bodec je silně zkorodovaný. Typ ostruhy je Ginalski C1.²⁹³
- e) **Datace:** Starší doba římská, stupeň B1.²⁹⁴
- f) **Rozměr:** š. 38mm, v. 35 mm.
- g) **Uložení a inv. č.:** Národním muzeu, inv. č. 53882.

7. Dobřichov – Třebická (okr. Kolín)²⁹⁵

- a) **Lokalita:** „Na Třebické“, mezi hradištěm u Radimi a Cerhenicemi.
- b) **Nálezové okolnosti a typ výzkumu:** Žárový hrob č. 1, ZAV, 1890-1891.

²⁹¹ M. JAHN, *Der Reitersporen*, s. 23.

Databáze archeologické sbírky. *Prehistorie NM* [online]. [cit. 2014-02-13]. Dostupné z: http://forum.nm.cz/prehistorie/ph_ob.php?idc_s=27269.

²⁹² M. JAHN, *Der Reitersporen*, s. 23

²⁹³ J.GINALSKI, *Ostrogi Kabłąkowate kultury przeworskiej*, s. 57, 58.

Databáze archeologické sbírky. *Prehistorie NM* [online]. [cit. 2014-02-13]. Dostupné z: http://forum.nm.cz/prehistorie/ph_ob.php?idc_s=27310.

²⁹⁴ J.GINALSKI, *Ostrogi Kabłąkowate kultury przeworskiej*, s. 58.

²⁹⁵ E. DROBERJAR, *Encyklopedie římské a germánské archeologie*, s. 56, 57.

J. L. PÍČ, *Žárové hroby na Třebické u Dobřichova*, s. 563, 566, 592.

V. SAKAŘ, *Roman imports*, s. 25

- c) **Inventář a podoba hrobu:** V hrobě byla nalezena železná štítová puklice, listovitý hrot kopí s dlouhou tulejkou bez žebra, zlomený hrot kopí s krátkou tulejkou, zlomené nůžky, železná přezka, bronzová přezka s ostnem, dva bronzové závěsky, bronzová pinzeta, bronzové kování, bronzová rukojeť, bronzový hřebík s kulatou hlavičkou, popelnice se nezachovala.
- d) **Předmět:** Dvě železné destičkovité ostruhy (obr. 10, 11) se dvěma nýty a masivním kuželovitým bodcem. Typ Jahn 27.²⁹⁶
- e) **Datace:** Konec starší doby římské, 2. pol. 2. stol. n. l.²⁹⁷
- f) **Rozměr:** š. 40mm, v. 30 mm.
- g) **Uložení a inv. č.:** Národní muzeum, inv. č. 64741, 64742.
- d) **Předmět:** Dvě železné ostruhy (obr. 12, 13) s dvěma delšími poloobloučky po stranách a třetím kratším poloobloučkem uprostřed pro zachycení na patě. Typ Geisler A.²⁹⁸
- e) **Datace:** Mladší doba římská, stupeň C₂.²⁹⁹
- f) **Rozměr:** š. 56mm, v. 46 mm; š. 64mm, v. 62 mm.
- g) **Uložení a inv. č.:** Národní muzeum, inv. č. 64743, 64744.
- b) **Nálezové okolnosti a typ výzkumu:** Žárový hrob č. 3, ZAV, 1890 - 1891.
- c) **Inventář a podoba hrobu:** V hrobě byla nalezena keramická popelnice, vedle popelnice byly nalezeny dva hroty oštěpů s tulejkou, nůžky žárem stočené,

²⁹⁶ M. JAHN, *Der Reitersporen*, s. 27.

Databáze archeologické sbírky. *Prehistorie NM* [online]. [cit. 2014-02-13]. Dostupné z: http://forum.nm.cz/prehistorie/ph_ob.php?idc_s=38167.

²⁹⁷ M. JAHN, *Der Reitersporen*, s. 27.

²⁹⁸ U. GEISLER, *Jungkaiserzeitliche Nietknopfsporen*, s. 11.

Databáze archeologické sbírky. *Prehistorie NM* [online]. [cit. 2014-02-13]. Dostupné z: http://forum.nm.cz/prehistorie/ph_ob.php?idc_s=38168; http://forum.nm.cz/prehistorie/ph_ob.php?idc_s=38169.

²⁹⁹ U. GEISLER, *Jungkaiserzeitliche Nietknopfsporen*, s. 23.

držátko štítu se zatočenou rukojetí, závěska s bronzovou vrchní částí, kamenný brousek.

- d) **Předmět:** Železná ostruha (obr. 14) se dvěma poloobloučky po stranách a kratším uprostřed, s odsazeným kuželovitým bodcem. Trn chybí. Typ Geisler A.³⁰⁰
- e) **Datace:** Mladší doba římská, stupeň C₂.³⁰¹
- f) **Rozměr:** š. 55mm, v. 34 mm.
- g) **Uložení a inv. č.:** Národní muzeum, inv. č. 64751.
- b) **Nálezové okolnosti a typ výzkumu:** Rozrušený žárový hrob, ZAV, 1890 - 1891.
- c) **Předmět:** Obloukovitá železná ostruha (obr. 15) se široce rozevřenými rameny, třetí rameno je ulomeno. Bodec je krátký. Typ Ginalski G1.³⁰²
- d) **Datace:** Mladší doba římská, stupeň C1-C2.³⁰³
- e) **Rozměr:** š. 86mm, v. 54 mm.
- f) **Uložení a inv. č.:** Národní muzeum, inv. č. 64796.
- b) **Nálezové okolnosti a typ výzkumu:** Rozrušený žárový hrob, ZAV, 1890 - 1891.
- c) **Předmět:** Železná obloukovitá ostruha (obr. 16) se širokými rameny, pod bodcem se rozšiřujícími. Bodec je ulomen. Ostruha je zakončena na vnější straně knoflíky. Typ Ginalski D.³⁰⁴

³⁰⁰ Tamtéž, s. 11.

Databáze archeologické sbírky. *Prehistorie NM* [online]. [cit. 2014-02-13]. Dostupné z: http://forum.nm.cz/prehistorie/ph_ob.php?idc_s=38176.

³⁰¹ U. GEISLER, *Jungkaiserzeitliche Nietknopfsporen*, s. 23.

³⁰² J. GINALSKI, *Ostrogi Kabłakowate kultruy przeworskiej*, s. 67 – 70.

Databáze archeologické sbírky. *Prehistorie NM* [online]. [cit. 2014-02-13]. Dostupné z: http://forum.nm.cz/prehistorie/ph_ob.php?idc_s=38221.

³⁰³ J. GINALSKI, *Ostrogi Kabłakowate kultruy przeworskiej*, s. 68, 70.

- d) **Datace:** Přelom starší a mladší doby římské, stupeň B2-C1a/C1b.³⁰⁵
- e) **Rozměr:** š. 90 mm, v. 47 mm.
- f) **Uložení a inv. č.:** Národní muzeum, inv. č. 64797.
- b) **Nálezové okolnosti a typ výzkumu:** Rozrušený žárový hrob, ZAV, 1890 - 1891.
- c) **Předmět:** Železná ostruha (obr. 17) s rameny blízko u sebe, zakončenými polokruhovitými knoflíky. Nízký bodec. Typ Ginalski F1.³⁰⁶
- d) **Datace:** Mladší doba římská, stupeň C1.³⁰⁷
- e) **Rozměr:** š. 48mm, v. 60 mm.
- f) **Uložení a inv. č.:** Národní muzeum, inv. č. 64798.
- b) **Nálezové okolnosti a typ výzkumu:** Rozrušený žárový hrob, ZAV, 1890 - 1891.
- c) **Předmět:** Železná ostruha (obr. 18) s rameny blízko u sebe, u zakončení knoflíky jsou ramena téměř u sebe. Deformovaný bodec. Typ Ginalski F1.³⁰⁸
- d) **Datace:** Mladší doba římská, stupeň C1.³⁰⁹
- e) **Rozměr:** š. 67 mm, v. 38 mm.

³⁰⁴ Tamtéž, s. 59.

Databáze archeologické sbírky. *Prehistorie NM* [online]. [cit. 2014-02-13]. Dostupné z: http://forum.nm.cz/prehistorie/ph_ob.php?idc_s=38222.

³⁰⁵ J. GINALSKI, Ostrogi Kabłąkowane kultruy przeworskiej, s. 59.

³⁰⁶ Tamtéž, s. 64 – 66.

Databáze archeologické sbírky. *Prehistorie NM* [online]. [cit. 2014-02-13]. Dostupné z: http://forum.nm.cz/prehistorie/ph_ob.php?idc_s=38223.

³⁰⁷ J. GINALSKI, Ostrogi Kabłąkowane kultruy przeworskiej, s. 66.

³⁰⁸ Tamtéž, s. 64 – 66.

Databáze archeologické sbírky. *Prehistorie NM* [online]. [cit. 2014-02-13]. Dostupné z: http://forum.nm.cz/prehistorie/ph_ob.php?idc_s=38224.

³⁰⁹ J. GINALSKI, Ostrogi Kabłąkowane kultruy przeworskiej, s. 66.

- f) **Uložení a inv. č.:** Národní muzeum, inv. č. 64799.
- b) **Nálezové okolnosti a typ výzkumu:** Rozrušený žárový hrob, ZAV, 1890 - 1891.
- c) **Předmět:** Železná destičkovitá ostruha (obr. 19), na rozšiřující se destičce sedí odsazený kuželovitý trn. Ostruha je zakončena dvěma nýty. Typ Jahn 27.³¹⁰
- d) **Datace:** Konec starší doby římské, 2. pol. 2. stol.³¹¹
- e) **Rozměr:** š. 40 mm, v. 33 mm.
- f) **Uložení a inv. č.:** Národní muzeum, inv. č. 64800.
- b) **Nálezové okolnosti a typ výzkumu:** Rozrušený žárový hrob, ZAV, 1890 - 1891.
- c) **Předmět:** Železná destičkovitá ostruha (obr. 20), trojúhelníkovitá destička na konci se rozšiřující, odsazený kónický bodec. Jeden nýt chybí. Typ Jahn 27.³¹²
- d) **Datace:** Konec starší doby římské, 2. pol. 2. stol. n. l.³¹³
- e) **Rozměr:** š. 43mm, v. 42 mm.
- f) **Uložení a inv. č.:** Národní muzeum, inv. č. 64801.
- b) **Nálezové okolnosti a typ výzkumu:** Rozrušený žárový hrob, ZAV, 1890 - 1891.
- c) **Předmět:** Zlomek železné obloučkovité ostruhy (obr. 21), ve středu rozšířené a zužující se ke knoflíkům. Jedná se rámcově o typ Ginalski F.³¹⁴

³¹⁰ M. JAHN, *Der Reitersporen*, s. 27

Databáze archeologické sbírky. *Prehistorie NM* [online]. [cit. 2014-02-13]. Dostupné z: http://forum.nm.cz/prehistorie/ph_ob.php?idc_s=38225.

³¹¹ M. JAHN, *Der Reitersporen*, s. 27

³¹² Tamtéž, s. 27

Databáze archeologické sbírky. *Prehistorie NM* [online]. [cit. 2014-02-13]. Dostupné z: http://forum.nm.cz/prehistorie/ph_ob.php?idc_s=38226.

³¹³ M. JAHN, *Der Reitersporen*, s. 27

- d) **Datace:** Mladší doba římská, stupeň C1.³¹⁵
- e) **Rozměr:** d. 55 mm.
- f) **Uložení a inv. č.:** Národní Muzeum, inv. č. 64871.
- g) **Nálezové okolnosti a typ výzkumu:** Rozrušený žárový hrob, ZAV, 1890 - 1891.
- c) **Předmět:** Kuželovitý, hraněný bodec (obr. 22), posazený na nízkém válcovitém krčku. Typ Ginalski F?³¹⁶ Jahn 63? Jahn 66?³¹⁷
- d) **Datace:** Mladší doba římská, stupeň C1³¹⁸, C1-C2.³¹⁹
- e) **Rozměr:** v. 27 mm.
- f) **Uložení a inv. č.:** Národní Muzeum, inv. č. 64902.
- h) **Nálezové okolnosti a typ výzkumu:** Rozrušený žárový hrob, ZAV, 1890 - 1891.
- c) **Předmět:** Kuželovitý, hraněný bodec (obr. 23), posazený na nízkém válcovitém krčku. Typ Ginalski F?³²⁰ Jahn 63?, Jahn 66?³²¹
- d) **Datace:** Mladší doba římská, stupeň C1³²², C1-C2.³²³

³¹⁴ J. GINALSKI, *Ostrogi kabłkowate kultury przeworskiej*, s. 64 – 67.

Databáze archeologické sbírky. *Prehistorie NM* [online]. [cit. 2014-02-24]. Dostupné z: http://forum.nm.cz/prehistorie/ph_ob.php?idc_s=38296.

³¹⁵ J. GINALSKI, *Ostrogi kabłkowate kultury przeworskiej*, s. 64 – 67.

³¹⁶ Tamtéž, s. 64 – 67.

³¹⁷ M. JAHN, *Der Reitersporen*, s. 57.

Databáze archeologické sbírky. *Prehistorie NM* [online]. [cit. 2014-02-24]. Dostupné z: http://forum.nm.cz/prehistorie/ph_ob.php?idc_s=38327.

³¹⁸ J. GINALSKI, *Ostrogi kabłkowate kultury przeworskiej*, s. 64 – 67.

³¹⁹ M. JAHN, *Der Reitersporen*, s. 57.

³²⁰ J. GINALSKI, *Ostrogi kabłkowate kultury przeworskiej*, s. 64 – 67.

³²¹ M. Jahn, *Der Reitersporen*, s. 57.

Databáze archeologické sbírky. *Prehistorie NM* [online]. [cit. 2014-02-24]. Dostupné z: http://forum.nm.cz/prehistorie/ph_ob.php?idc_s=38328.

- e) **Rozměr:** v. 24 mm.
- f) **Uložení a inv. č.:** Národní Muzeum, inv. č. 64903.

8. Hradec Králové (okr. Hradec Králové)³²⁴

- a) **Lokalita:** Resslerova ulice
- b) **Nálezové okolnosti a typ výzkumu:** Ojedinelý nález, 1927.
- d) **Předmět:** Bronzová knoflíkovitá ostruha (obr. 24) s hrotitým bodcem. Ostruha je ukončena knoflíky s rytou výzdobou. Typ Ginalski E5a.³²⁵
- e) **Datace:** Přelom starší a mladší doby římské, stupně B2/C1.³²⁶
- f) **Rozměr:** š. 50 mm, v. bodce 20 mm.
- g) **Uložení a inv. č.:** Muzeum východních Čech v Hradci Králové, inv. č. 2197.

9. Lisovice (okr. Kladno)³²⁷

- a) **Lokalita:** V obci, nedaleko cesty spojující Lisovice a Dřínov, pozemek p. Václava Ševice, parcela č. 245.
- b) **Nálezové okolnosti a typ výzkumu:** Žárový hrob, ZAV, 1896.
- c) **Inventář a podoba hrobu:** Nalezena bronzová nádoba, naplněná hlínou, popelem a kostmi. Po dalším průzkumu pole p. Janem Felcmanem byla nalezena

³²² J. GINALSKI, Ostrogi kabłakowate kultury przeworskiej, s. 64 – 67.

³²³ M. JAHN, *Der Reitersporen*, s. 57.

³²⁴ J. JÍLEK, Doklady kontaktů mezi polabskými Germány, s. 273.

³²⁵ J. GINALSKI, Ostrogi Kabłakowate kultury przeworskiej. s. 62.

³²⁶ Tamtéž, s. 63.

³²⁷ E. DROBERJAR, *Encyklopedie římské a germánské archeologie*, s. 157.

K. MOTYKOVÁ - ŠNEIDROVÁ, *Weiterentwicklung und Ausklang der älteren römischen Kaiserzeit*, s. 27.

J. FELCMAN, Žárový hrob u Lisovic, s. 194.

dvě bronzová ucha a tři bronzové nožky patřící k nádobě, bronzová ostruha a zbytky bronzové hmoty. Hrob je datován do stupně B2b.³²⁸

- d) **Předmět:** Bronzová destičkovitá ostruha (obr. 25) se čtyřmi nýty a s masivním kuželovitým bodcem. Typ ostruhy je Roman III.³²⁹
- e) **Datace:** Starší doba římská, stupeň B2 – B2/C1.³³⁰
- f) **Rozměr:** š. 30 mm, v. 35 mm.
- g) **Uložení a inv. č.:** Národní muzeum, inv. č. 52749.

10. Litoměřice (okr. Litoměřice)³³¹

- a) **Lokalita:** Okolí Litoměřic
- b) **Nálezové okolnosti a typ výzkumu:** Nejspíše rozrušený kostrový hrob, ZAV.
- c) **Předmět:** Dvě stříbrné ostruhy (obr. 26, 27). Ostruhy mají tři ramena opatřené nýty a masivní bodce na dvojité profilovaném krčku. Typ Geisler B.³³²
- d) **Datace:** Mladší doba římská, stupeň C₂.³³³
- e) **Rozměr:** š. 85mm, v. 56 mm; š. 83mm, v. 55 mm.
- f) **Uložení a inv. č.:** Národní muzeum, inv. č. 27089, 27090.

³²⁸ E. DROBERJAR, Od plaňanských pohárů k vinařické skupině, s. 4, tab. 16/1.

³²⁹ E. ROMAN, Ostrogi krzesłowate, s. 170.

Databáze archeologické sbírky. *Prehistorie NM* [online]. [cit. 2014-02-13]. Dostupné z: http://forum.nm.cz/prehistorie/ph_ob.php?idc_s=26249.

³³⁰ E. ROMAN, Ostrogi krzesłowate, s. 171.

³³¹ E. DROBERJAR, *Encyklopedie římské a germánské archeologie*, s. 158.

L. NIEDERLE, Stříbrné ostruhy z Litoměřicka, s. 200, 201.

³³² U. GEISLER, *Jungkaiserzeitliche Nietknopfsporen*, s. 11.

Databáze archeologické sbírky. *Prehistorie NM* [online]. [cit. 2014-02-13]. Dostupné z: http://forum.nm.cz/prehistorie/ph_ob.php?idc_s=12202; http://forum.nm.cz/prehistorie/ph_ob.php?idc_s=12203.

³³³ U. GEISLER, *Jungkaiserzeitliche Nietknopfsporen*, s. 23.

M. BEKOVÁ – E. DROBERJAR, Bohatý ženský kostrový hrob ze Slepotic, s. 429 – 430.

11. Lužec nad Vltavou (okr. Mělník)³³⁴

- a) **Lokalita:** Pozemek pískovny, západní část obce, na hranici s katastrem obce Vraňany, kat. č. 501.
- b) **Nálezové okolnosti a typ výzkumu:** Žárové pohřebiště, hrob č. 42, ZAV, 1955 - 1956.
- c) **Inventář a podobu hrobu:** Hrob byl tvořen sloupcem kostí, pod nimiž byly uloženy milodary. V hrobě byla nalezena bronzová samostřílová spona s vysokým zachycovačem a úzkým lučíkem, železný nůž se hřbetem zdobeným třemi skupinami hlubokých zářezů, zlomek přepáleného kostěného hřebene. Hrob je datován do stupně B2/C1.³³⁵
- d) **Předmět:** Železná knoflíkovitá ostruha (obr. 28) s dutým masivním kónickým bodcem. Typ Ginalski E3.³³⁶
- e) **Datace:** Přelom starší a mladší doby římské, stupeň B2/C1 – C1a.³³⁷
- f) **Rozměr:** š. 44 mm, v. 32 mm.
- g) **Uložení a inv. č.:** Národní muzeum, inv. číslo 523273.
- a) **Lokalita:** Pozemek pískovny, západní část obce, na hranici s katastrem obce Vraňany, kat. číslo 501.
- b) **Nálezové okolnosti, typ výzkumu:** Žárové pohřebiště, hrob č. 46., ZAV, 1955 - 1956.

³³⁴ E. DROBERJAR, *Encyklopedie římské a germánské archeologie*, s. 163, 164.

O. KYTLICOVÁ, Pohřebiště z doby římské v Lužci nad Vltavou, s. 294, 296, 306.

K. MOTYKOVÁ - ŠNEIDROVÁ, *Die anfänge der römischen Kaiserzeit*, s. 33.

³³⁵ O. KYTLICOVÁ, Pohřebiště z doby římské v Lužci nad Vltavou, s. 370.

³³⁶ J. GINALSKI, Ostrogi Kabłąkowane kultury przeworskiej, s. 62.

Databáze archeologické sbírky. *Prehistorie NM* [online]. [cit. 2014-02-13]. Dostupné z: http://forum.nm.cz/prehistorie/ph_ob.php?idc_s=192760.

³³⁷ J. GINALSKI, Ostrogi Kabłąkowane kultury przeworskiej, s. 62.

- c) **Inventář a podoba hrobu:** Žárový jámový hrob, na jehož dně ležela štítová puklice, na ní sloupec z kostí. Mezi nálezy tohoto hrobu patří zmíněná štítová puklice s dlouhým tyčinkovitým bodcem, v rovném okraji byly tři skupinky po třech otvorech pro nýty, zlomky bronzového vroubení štítové puklice, železné držadlo štítu, uprostřed přelomené, čtyři zlomky železného hrotu oštěpu. Hrob je datován do stupně B2/C1.³³⁸
- d) **Předmět:** Dvě železné ostruhy (obr. 29, 30) s masivním kónickým bodcem s plastickým prstencem. Ginalski typ E5a.³³⁹
- e) **Datace:** Přelom starší a mladší doby římské, stupeň B2/C1.³⁴⁰
- f) **Rozměr:** š. 90 mm, v. 27 mm, v. 30 mm.
- g) **Uložení a inv. č.:** Národní muzeum, inv. čísla 523262, 523263.
- a) **Lokalita:** Pozemek pískovny, západní část obce, na hranici s katastrem obce Vraňany, kat. číslo 501.
- b) **Nálezové okolnosti a typ výzkumu:** Žárové pohřebiště, hrob č. 100., ZAV, 1955 - 1956.
- c) **Inventář a podoba hrobu:** Žárový jámový hrob v hloubce 40 cm. Na dně hrobu byly nalezeny úlomky deformovaného vědra, na nich sloupec z kostí. Na kostech ležel situlovitý pohárek, mezi kostmi byla nalezena bronzová ostruha. Jako milodary byly použity situlovitý pohár na vysoké nožce s ostrým lomem těla a ven ohnutým okrajem a stejný pohár shodného materiálu a provedení, nožka je odlomena. Dále zlomky situlovitého poháru z jemného materiálu okrově žluté barvy, nad ostrým lomem je výrazné rozhraní hrdla a těla

³³⁸ O. KYTLICOVÁ, Pohřebiště z doby římské v Lužci nad Vltavou, s. 370.

³³⁹ J. GINALSKI, Ostrogi Kabłakowate kultury przeworskiej, s. 62.

Databáze archeologické sbírky. *Prehistorie NM* [online]. [cit. 2014-02-13]. Dostupné z: http://forum.nm.cz/prehistorie/ph_ob.php?idc_s=192749; http://forum.nm.cz/prehistorie/ph_ob.php?idc_s=192750.

³⁴⁰ J. GINALSKI, Ostrogi Kabłakowate kultury przeworskiej, s. 63.

zdůrazněného dvěma plastickými lištami, okraj je ven vyhnut a zesílen, a dále velké úlomky bronzového vědra. Hrob je datován do stupně B2/C1.³⁴¹

- d) **Předmět:** Bronzová ostruha (obr. 31) se zachovalým jedním půlkruhovým knoflíkem. Knoflík je zdoben rytým křížem, krátký masivní bodec je mírně hráněný. Při bázi je zdoben hlubokou rýhou. Ginalski typ E2.³⁴²
- e) **Datace:** Přelom starší a mladší doby římské, stupeň B2/C1.³⁴³
- f) **Rozměr:** š. 55 mm, v. bodce 13 mm.
- g) **Uložení a inv. č.:** Národní muzeum, inv. číslo 523134.

12. Mikulovice (okr. Pardubice)³⁴⁴

- a) **Lokalita:** Poloha „na Kopci“
- b) **Nálezové okolnosti a typ výzkumu:** Sídliště, kulturní vrstva, ZAV, 2007.
- c) **Inventář a podoba hrobu:** Při začišťování kulturní vrstvy byly nalezeny tyto kovové předměty: římsko-provinciální tutulovitá spona, bronzové vinutí a jehla dvojdílné samostřílové spony, železný nůž s oboustranně odsazeným trnem rukojeti, železný nástroj s trojúhelníkovitě rozšířeným zakončením.
- d) **Předmět:** Železná knoflíkovitá ostruha (obr. 32) typ Ginalski E5a.³⁴⁵
- e) **Datace:** Přelom starší a mladší doby římské, stupně B2/C1.³⁴⁶
- f) **Rozměr:** š. 40 mm, v. 35 mm.
- g) **Uložení a inv. č.:** Východočeské muzeum v Pardubicích, inv. č. nemá.

³⁴¹ O. KYTLICOVÁ, Pohřebiště z doby římské v Lužci nad Vltavou, s. 370.

³⁴² J. GINALSKI, Ostrogi Kabłąkowane kultury przeworskiej, s. 61.

Databáze archeologické sbírky. *Prehistorie NM* [online]. [cit. 2014-02-13]. Dostupné z: http://forum.nm.cz/prehistorie/ph_ob.php?idc_s=148982.

³⁴³ J. GINALSKI, Ostrogi Kabłąkowane kultury przeworskiej, s. 61, 62.

³⁴⁴ R. SEDLÁČEK – F. KAŠPÁREK – J. JÍLEK. Sídlištní nálezy z doby římské z Mikulovic, s. 367, 368.

³⁴⁵ J. GINALSKI, Ostrogi Kabłąkowane kultury przeworskiej, s. 62.

³⁴⁶ Tamtéž, s. 63.

13. Odřepky (okr. Nymburk)³⁴⁷

- a) **Lokalita:** Na území starého lomu, v poloze Na struze
- b) **Nálezové okolnosti a typ výzkumu:** Žárový hrob č. 2, ZAV, 1899.
- c) **Inventář a podoba hrobu:** Nalezena černá tlustostěnná popelnice, na povrchu hlazená. Milodary tvořili dva žárem ohnuté oštěpy s dlouhými tulejemi, nůžky asi 15 cm dlouhé s krátkými noži, nůž přelomený v půli a s ulomeným krátkým řapem, další nůž žárem ohnutý, zčásti zachovaný, 4cm vysoká a 2 cm široká přezka, dláto se zesílenou botkou 7,8 cm dlouhé, rydlo s plochou botkou, 6,5 cm dlouhá pinzeta, další pinzeta s ulomeným koncem, ale zachovaným kroužkem a částí řetízku na zavěšení, železný žlábek neznámého účelu, 4 cm dlouhý, na obou koncích otevřený. Hrob je datován do 2. stol. n. l.³⁴⁸
- d) **Předmět:** Žárem stočená železná ostruha (obr. 33) pozůstávající z obloučku s knoflíčky na zevnější straně obou konců s kónickým krátkým bodcem typu Ginalski F1.³⁴⁹
- e) **Datace:** Mladší doba římská, stupeň C₁.³⁵⁰
- f) **Rozměr:** v. 78 mm.
- g) **Uložení a inv. č.:** Muzeum Poděbrady, inv. č. neznámé.

³⁴⁷ E. DROBERJAR, *Encyklopedie římské a germánské archeologie*, s. 223.

K. MOTYKOVÁ - ŠNEIDROVÁ, *Die anfänge der römischen Kaiserzeit*, s. 40.

K. MOTYKOVÁ - ŠNEIDROVÁ, *Weiterentwicklung und Ausklang der älteren römischen Kaiserzeit*, s. 32, 34.

J. HELLICH, *Žárové hroby z doby císařství římského na Poděbradsku*, s. 92.

³⁴⁸ E. DROBERJAR, *Encyklopedie římské a germánské archeologie*, s. 223.

³⁴⁹ J. GINALSKI, *Ostroggi Kabłakowate kultury przeworskiej*, s. 64, 66.

³⁵⁰ Tamtéž, s. 66.

14. Opočno (okr. Louny)³⁵¹

- a) **Lokalita:** Severovýchodně od Opočna, pole č.230/1.
- b) **Nálezové okolnosti a typ výzkumu:** Žárový, rozrušený hrob, ZAV, 1978 - 1988.
- c) **Inventář a podoba hrobu:** Oblouček stříbrné spony, vinutí bronzové spony, železná spona, zahnutý železný nůž, část čepele železného nože, bronzové kolo s vruby opatřeným okrajem, tepaný bronzový kotouč se závěskem, prsten z bronzového plíšku, perle z modrého skla, dvoukónická jantarová perle. Nález je datován do 1. pol. 3. stol. n. l.³⁵²
- d) **Předmět:** Železná ostruha (obr. 34) s háčky, typ Ginalski F1.³⁵³
- e) **Datace:** Mladší doba římská, stupeň C1.³⁵⁴
- f) **Rozměr:** Šířka ostruhy je 74 mm.
- g) **Uložení a inv. č.:** Oblastní muzeum Louny, přír. č. 39/94.

15. Plotiště nad Labem (okr. Hradec Králové)³⁵⁵

- a) **Lokalita:** Na pravém břehu Labe, severní část obce, katastrální číslo 3/3
- b) **Nálezové okolnosti a typ výzkumu:** Žárový hrob č. 180, ZAV, 1961 - 1971.
- c) **Inventář a podoba hrobu:** Do hrobu byla uložena jako popelnice terina. Vedle popelnice se našly železné nůžky, srpovitý zlomek okraje nádoby ze zeleného průsvitného skla, zlomek bronzové nádoby, zlomek větší nádoby, malý kadlub, bronzový zlomek tyčinky, železné očko a nýt, zlomek kostěného hřebene,

³⁵¹ I. PLEINEROVÁ, Opočno, s. 37, 93.

³⁵² Tamtéž, s. 106.

³⁵³ J. GINALSKI, Ostrogi Kabłakowate kultury przeworskiej, s. 64, 66.

³⁵⁴ Tamtéž, s. 66.

³⁵⁵ E. DROBERJAR, *Encyklopedie římské a germánské archeologie*, s. 243, 244.

A. RYBOVÁ, Plotiště nad Labem. Teil 1, s. 361.

A. RYBOVÁ, Plotiště nad Labem. Teil 2, s. 147.

pryskyřice, meč s damaskovanou čepelí, špička kopí a botka kopí. Uvnitř popelnice byla uložena spálená kost. Hrob je datován do stupně C1.³⁵⁶

d) **Předmět:** Železná ostruha (obr. 35) se středním a širokým obloučkem a odsazeným bodcem. Typ Ginalski F4.³⁵⁷

e) **Datace:** Mladší doba římská, stupně C1.³⁵⁸

f) **Rozměr:** V. 95 mm.

g) **Uložení a inv. č.:** Muzeum východních Čech v Hradci Králové, přír. č. 223/62.

16. Polepy (okr. Litoměřice)³⁵⁹

a) **Lokalita:** Před 2. světovou válkou byl na pozemku, katastrální číslo 332 nalezen žárový popelnicový hrob.

b) **Nálezové okolnosti a typ výzkumu:** Žárový hrob č. 1., ZAV, 1872.

c) **Inventář a podoba hrobu:** Pohřeb byl uložen v koflíkovité nádobě a překryt štítovou puklicí. Uložení ostatních nálezů není známo. Nálezy tohoto hrobu jsou bronzová dvoudílná spona, bronzové nákončí řemene, úzké železné kopí s tulejkou, se dvěma protilehlými otvory k připevnění, železné kopí listovité s tulejí, při obvodu dva protilehlé otvory k připevnění, větší část plochého listu chybí, zbytek železného listovitého kopí, patrně obdobného typu jako předchozí, zachován jen jeden zlomek listu a jeden zlomek ze spodní části listu a části duté tuleje, hrot čepele železného nože s lehce prohnutým hřbetem, železná trojúhelníkovitá ocílka s dovnitř roztržštěnou základnou, konce ramínek zavínuty, bronzová puklice a kování štítu, koflík plynulého profilu s páskovým uchem vybíhajícím z okraje a opatřeným na svrchní straně mělkým důlkem,

³⁵⁶ Tamtéž, s. 125 – 128.

³⁵⁷ J. GINALSKI, Ostrogi Kabłakowate kultury przeworskiej, s. 67.

³⁵⁸ Tamtéž, s. 67.

³⁵⁹ E. DROBERJAR, *Encyklopedie římské a germánské archeologie*, s. 253

M. ZÁPOTOCKÝ, *Materiály k osídlení Litoměřicka*, s. 191.

K. MOTYKOVÁ - ŠNEIDROVÁ, *Die anfänge der römischen Kaiserzeit*, s. 43.

povrch žlutavě hnědý až černý. Hrob je datován pouze rámcově do časné fáze mladší doby římské.³⁶⁰

- d) **Předmět:** Dvě železné, bronzovým plechem plátované ostruhy (obr. 36) s knoflíkovitě ukončenými řemínky a vyššími hroty. U jedné ostruhy je hrot plný, hráněný, u druhé ostruhy je hrot dutý, na povrchu zcela zdeformovaný korozi. Jedná se o knoflíkovité ostruhy. Typ Ginalski E7.³⁶¹
- e) **Datace:** Přelom mladší a starší doby římské, stupeň B2/C1-C1a.³⁶²
- f) **Rozměr:** Průměr 6,8 cm a 6,5 cm.
- g) **Uložení a inv. č.:** Litoměřické muzeum, inv. číslo K 1939, K 1940.

17. Přerov nad Labem (okr. Nymburk)³⁶³

- a) **Lokalita:** Území obce Přerova, pole č. 163.
- b) **Nálezové okolnosti a typ výzkumu:** Žárový hrob, ZAV, 1902.
- c) **Inventář a podoba hrobu:** Nálezy pocházejí ze sbírky MUDr. Jana Axamita. Mezi nálezy patří dlouhý železný meč s úzkým řapíkem, bronzové nákončí pochvy, železné puklice štítu s dlouhým ostnem, železné rukojeti štítu, části bronzového oplechování štítu, dvě železné ostruhy, tři železné hroty kopí, železné sekerky s oušky vedle otvoru pro násadu, dvoje železné nůžky, dvoje železné nožičky, přístroj k zavěšování kotle nad oheň, dvě ucha od vědra, polovina udidla, bronzový zvonec a železné srdce. Hrob je datován pouze rámcově do starší doby římské.³⁶⁴

³⁶⁰ M. ZÁPOTOCKÝ, *Materiály k osídlení Litoměřicka*, s. 192.

³⁶¹ J. GINALSKI, *Ostrogi Kabłakowate kultury przeworskiej*, s. 63.

³⁶² *Tamtéž*, s. 64.

³⁶³ E. DROBERJAR, *Encyklopedie římské a germánské archeologie*, s. 270.

MOTYKOVÁ - ŠNEIDROVÁ, *Die anfänge der römischen Kaiserzeit*, s. 47.

L. ŠNAJDR, *Nálezy u Přerova nad Labem*, s. 143.

³⁶⁴ E. DROBERJAR, *Encyklopedie římské a germánské archeologie*, s. 270.

- d) **Předmět:** Dvě knoflíkovité železné ostruhy (obr. 37, 38) s masivním bodcem, spojeným u kořene bronzovým pásem. Typ E2.³⁶⁵
- e) **Datace:** Přelom starší a mladší doby římské, stupeň B2/C1.³⁶⁶
- f) **Rozměr:** š. 85 mm, v. bodce 59 mm, š. 78 mm, v. bodce 57 mm.
- g) **Uložení a inv. č.:** Národní muzeum, inv. číslo 46641, 46642.
- d) **Předmět:** Dvě železné destičkovité ostruhy se dvěma nýty a odsazeným bodcem. Typ Jahn 27.³⁶⁷
- e) **Datace:** Konec starší doby římské, 2. pol. 2. stol. n. l.³⁶⁸
- f) **Rozměr:** Neznámý

18. Řepov (okr. Mladá Boleslav)³⁶⁹

- a) **Lokalita:** Na Včelníku.
- b) **Nálezové okolnosti a typ výzkumu:** ojedinělý nález, 1904.
- c) **Předmět:** Dvě bronzové destičkovité ostruhy (obr. 39) se čtyřmi nýty. Bodec je dlouhý a u kořene zdobený. Ostruha se řadí k typu Jahn 38.³⁷⁰
- d) **Datace:** Přelom starší a mladší doby římské, 2. stol. n. l.³⁷¹
- e) **Rozměr:** Neznámý

³⁶⁵ J. GINALSKI, Ostrogi Kabłąkowane kultury przeworskiej, s. 61.

Databáze archeologické sbírky. *Prehistorie NM* [online]. [cit. 2014-02-13]. Dostupné z: http://forum.nm.cz/prehistorie/ph_ob.php?idc_s=20354; http://forum.nm.cz/prehistorie/ph_ob.php?idc_s=20355.

³⁶⁶ J. GINALSKI, Ostrogi Kabłąkowane kultury przeworskiej, s. 62.

³⁶⁷ Tyto ostruhy se nedochovaly, informaci jsem převzala z článku ŠNAJDR, Ludvík. Nálezy u Přerova nad Labem. In *Památky archeologické* 21, 1906, č. 1, s. 143.

M. Jahn, *Der Reitersporen*, s. 27

³⁶⁸ Tamtéž, s. 27.

³⁶⁹ J. WALDHAUSER – L. KOŠNAR, *Archeologie Germánů*, s. 137, 138.

³⁷⁰ M. JAHN, *Der Reitersporen*, s. 33, 35.

³⁷¹ Tamtéž, s. 33.

f) **Uložení a inv. č.:** Muzeum Mladá Boleslav, inv. č. 587, 588.

19. Sendražice (okr. Hradec Králové)³⁷²

- a) **Lokalita:** Pole pana Reicherta.
- b) **Nálezové okolnosti a typ výzkumu:** Dva svazky předmětů uložené v zemi, ZAV, 1952.
- c) **Inventář a podoba hrobu:** Záznam o rozdělení nálezu do dvou skupin se ztratil. Mezi nálezy patří čepel železného meče se zbytkem jazykovitého trnu rukojeti, železné pouto pochvy meče, železné kopí s táhlým listem slabě rhombického tvaru, železné kopí s úzkým listem a ostrým středovým žebrem, železné kopí s táhlým listem u špice ulomeným, slabě střechovitě hráněným, železné kopí rhombického tvaru se středovým ostrým žebrem, železná puklice štítu zachována v torzu, železná puklice štítu, železná rukojeť štítu v rozšířeném středu mírně vypouklá, torzo železného nože, trn při břitvu odsazen, dlouhé pérové nůžky ze železa, menší železné nůžky zachované v torzu, zlomky soupravy naběračky a cedníku z bronzu, zlomky bronzové nádoby žárem zkroucené, bronzové kování ze dvou proužků spojených nýty, železná veslovitá rukojeť štítu s nýtem v jednom z otvorů na konci, železný nástroj s nesouměrně rozšířeným ostřím a válcovitou tulejkou, trojvrstvý kostěný hřeben ve zlomcích, část okraje žárem zohýbané bronzové nádoby, patrně koflíku a bez tvaré bronzové slitky, bronzové kování ze dvou proužků spojených nýty, žárem zdeformované bronzové nákončí pochvy meče ve zlomku, prolamované ploché kování v drobném zlomku a 5 úlomků kování z páskových bronzových plíšků, spojených nýtky. Nález je datován do stupně B2 – C1.³⁷³

³⁷² E. DROBERJAR, *Encyklopedie římské a germánské archeologie*, s. 290, 292.

A. RYBOVÁ, *Svazky zbraní z mladší doby římské v Sendražicích*, s. 499, 518, 519.

V. SAKAŘ, *Roman imports*, s. 40.

³⁷³ A. RYBOVÁ, *Svazky zbraní z mladší doby římské v Sendražicích*, s. 500.

- d) **Předmět:** Dvě destičkovité masivní ostruhy (obr. 40) ze železa se dvěma nýty, Kónický hrot je odsazen. Jedná o destičkovité ostruhy se dvěma nýty typu Jahn 27.³⁷⁴
- e) **Datace:** Konec starší doby římské, 2. pol. 2. stol.³⁷⁵
- f) **Rozměr:** š. 38 mm, v. bodce 28 mm.
- g) **Uložení:** Národní muzeum, inv. č. 131508 – 9.
- d) **Předmět:** Zlomky dvou železných knoflíkovitých ostruh (obr. 41, 42) s úzkými rameny vysokého klenutého oblouku a drobným kónickým hrotem. Na povrchu ramen jsou zbytky výzdoby. Typ Ginalski F1.³⁷⁶
- e) **Datace:** Mladší doba římská, stupeň C1.³⁷⁷
- f) **Rozměr:** v. 60 mm
- g) **Uložení a inv. č.:** Národní muzeum, inv. č. 131510 – 11.

20. Stehelčeves (okr. Kladno)³⁷⁸

- a) **Lokalita:** Bývalá Žákova cihelna
- b) **Nálezové okolnosti a typ výzkumu:** Žárový hrob č. U1, ZAV, počátek 20. stol.
- c) **Inventář a podoba hrobu:** V hrobě byl nalezen železný hrot kopí, železný nůž, železné držadlo štítu, železná sekera, železné obloukovité držadlo kotlíku, železná ataše kotlíku, železné lichoběžníkovité nákončí řemene, zničené železné

³⁷⁴ M. JAHN, *Der Reitersporen*, s. 27.

Databáze archeologické sbírky. *Prehistorie NM* [online]. [cit. 2014-02-13]. Dostupné z: http://forum.nm.cz/prehistorie/ph_ob.php?idc_s=85530.

³⁷⁵ M. JAHN, *Der Reitersporen*, s. 27.

³⁷⁶ J. GINALSKI, *Ostrogi Kabłakowate kultury przeworskiej*, s. 64, 66.

Databáze archeologické sbírky. *Prehistorie NM* [online]. [cit. 2014-02-13]. Dostupné z: http://forum.nm.cz/prehistorie/ph_ob.php?idc_s=85531.

³⁷⁷ J. GINALSKI, *Ostrogi Kabłakowate kultury przeworskiej*, s. 66.

³⁷⁸ E. DROBERJAR, *Encyklopedie římské a germánské archeologie*, s. 312, 313.

K. MOTYKOVÁ, *Das Brandgräberfeld der römischen Kaiserzeit von Stehelčeves*, s. 345, 347, 408.

kování, obdélníková skoba z jediného železného pásku se zahnutým koncem, železná skoba stejného typu, železný srpovitý nůž, silně profilovaná římsko-provinciální spona typu Almgren 67. Hrob je datován do stupně B2/C1.³⁷⁹

- d) **Předmět:** Železná knoflíkovitá ostruha (obr. 43) s masivním kónickým bodcem u kořene vroubkovaným. Typ Ginalski E5a.³⁸⁰
- e) **Datace:** Přelom starší a mladší doby římské, stupeň B2/C1.³⁸¹
- f) **Rozměr:** v. 59 mm.
- g) **Uložení a inv. č.:** Neznámé

21. Tisová (okr. Ústí nad Orlicí)³⁸²

- a) **Lokalita:** Katastr obce Tisová
- b) **Nálezové okolnosti a typ výzkumu:** Sídliště, PS, od konce 80. let 20. stol. dodnes
- c) **Předmět:** Bronzová ostruha (obr. 44) s kruhovitou destičkou, zdobená hlavice nýtu, jeden nýt chybí. Bodec je štíhlý a ohnutý. Typ Jahn 29.³⁸³
- d) **Datace:** Časná doba římská, stupně A/B1.³⁸⁴
- e) **Rozměr:** š. 38 mm, v. bodce 15 mm.
- f) **Uložení a inv. č.:** Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, podsbírka archeologie, inv. č. 3459

³⁷⁹ Tamtéž, s. 389.

³⁸⁰ J. GINALSKI, Ostrogi Kabłakowate kultury przeworskiej, s. 62.

³⁸¹ Tamtéž, s. 63.

³⁸² E. DROBERJAR – D. VÍCH, Ke kontaktům mezi východními Čechami a Moravou, s. 239.

³⁸³ M. JAHN, *Der Reitersporen*, s. 30.

³⁸⁴ Tamtéž, s. 30.

22. Třebusice (okr. Kladno)³⁸⁵

- a) **Lokalita:** Na mírném jižním svahu, kat. č. 320, 321, menší část v katastru obce Železnice kat. č. 357
- b) **Nálezové okolnosti a typ výzkumu:** Žárový hrob XIV/21, ZAV, 1921 - 1963.
- c) **Inventář a podoba hrobu:** Černá vázovitá nádoba, zohýbaný kousek bronz.
- d) **Předmět:** Železná destičkovitá ostruha (obr. 45) s dvěma nýty a zdobeným bodcem, typ Jahn 19.³⁸⁶
- e) **Datace:** Starší doba římská, 1. stol. n. l.³⁸⁷
- f) **Rozměr:** š. 33 mm, v. 27 mm.
- g) **Uložení a inv. č.:** Národní muzeum, inv. č. 51804.

23. Tuklaty (okr. Kolín)³⁸⁸

- a) **Lokalita:** Pole p. Mašina, ležící mezi silnicí vedoucí na Český Brod a železnicí.
- b) **Nálezové okolnosti a typ výzkumu:** Sídliště, ZAV, 1896.
- c) **Inventář a podoba hrobu:** Mezi nálezy patří stěpy z nádob, železná ostruha, polovina hliněného přeslenu, několik dalších hliněných přeslenů, hliněná, bíle natřená perla, kusy železných jehlic a kroužků, kostěná dlátka, kousek skla, kostěné šídlo, několik spon, přeslen, hliněný korál, bronzové jehlice, kostěný korál, železná tyčinka, železné strusky a zbytky ztaveného železa, stříbrná,

³⁸⁵ V. SAKAŘ, *Roman imports*, s. 45.

K. MOTYKOVÁ - ŠNEIDROVÁ, *Die anfänge der römischen Kaiserzeit*, s.61, 62.

³⁸⁶ M. JAHN, *Der Reitersporen*, s. 23.

Databáze archeologické sbírky. *Prehistorie NM* [online]. [cit. 2014-02-13]. Dostupné z: http://forum.nm.cz/prehistorie/ph_ob.php?idc_s=25317.

³⁸⁷ M. JAHN, *Der Reitersporen*, s. 24.

³⁸⁸ E. DROBERJAR, *Encyklopedie římské a germánské archeologie*, s. 346.

K. MOTYKOVÁ - ŠNEIDROVÁ, *Die anfänge der römischen Kaiserzeit*, s. 62.

J. L. PÍČ, *Sídliště u Tuklat*, s. 370.

železná a kostěná jehlice, dvě tavící pece, přičemž z jedné pece vybral dr. J. L. Pič 3.30 kg železa a železné strusky, jantarový korál, hrot železného kopí, bronzová pinzeta, kopí s plochým listovým hrotem, kostěná šídla, přelomená čtyřhranná, nejspíše hrací kost, železný klíč, bronzový prsten, dvojitý bronzový kroužek, připomínající střední část udidla.

- d) **Předmět:** Železná knoflíkovitá ostruha (obr. 46) s masivním bodcem, typ Ginalska D.³⁸⁹
- e) **Datace:** Přelom starší a mladší doby římské B2 - C1a/ C1b.³⁹⁰
- f) **Rozměr:** š. 65 mm, v. 44mm.
- g) **Uložení a inv. č.:** Národní muzeum, inv. č. 53029.
- a) **Lokalita:** Pole p. Mašina, ležící mezi silnicí vedoucí na Český Brod a železnicí.³⁹¹
- b) **Nálezové okolnosti a typ výzkumu:** Sídliště, ZAV, 1896.
- c) **Předmět:** Část železné ostruhy (obr. 47), oblouček je pod bodcem rozšířený, má silný kónický bodec. Typ Ginalska D.³⁹²
- d) **Datace:** Přelom starší a mladší doby římské B₂ - C1a/ C1b.³⁹³
- e) **Rozměr:** š. 50 mm.
- f) **Uložení a inv. č.:** Národní muzeum, inv. č. 53086.

³⁸⁹ J. GINALSKI, Ostrogi Kabłakowate kultury przeworskiej, s. 59.

Databáze archeologické sbírky. *Prehistorie NM* [online]. [cit. 2014-02-13]. Dostupné z: http://forum.nm.cz/prehistorie/ph_ob.php?idc_s=26516.

³⁹⁰ J. GINALSKI, Ostrogi Kabłakowate kultury przeworskiej, s. 59.

³⁹¹ Nepublikována, Databáze archeologické sbírky. *Prehistorie NM* [online]. [cit. 2013-11-18]. Dostupné z: http://forum.nm.cz/prehistorie/ph_ob.php?idc_s=26586.

³⁹² J. GINALSKI, Ostrogi Kabłakowate kultury przeworskiej, s. 59

³⁹³ Tamtéž, s. 59.

24. Vinohrady (Praha 2)³⁹⁴

- a) **Lokalita:** Prostor bývalé vozovny (ulice Hradešinská, Benešovská a Korunní).
- b) **Nálezové okolnosti a typ výzkumu:** Žárový hrob, ZAV, před rokem 1905.
- c) **Inventář a podoba hrobu:** V hrobě byly nalezeny železné oštěpy, norická spona, spona s očky, železné držátko nádoby a kamenný brousek s otvorem k zavěšení. Hrob je datován pouze rámcově do starší doby římské.³⁹⁵
- d) **Předmět:** Železná destičkovitá ostruha (obr. 48) s křídélky. Mezi křídélky vyčnívají ostré výběžky. Ostruha má masivní bronzový kuželovitý bodec. Typově připomíná ostruhy skupiny II.³⁹⁶
- e) **Datace:** Starší doba římská, stupeň B1b – B2.³⁹⁷
- f) **Rozměr:** š. 44mm, v. 30 mm.
- g) **Uložení a inv. č.:** Národní muzeum, inv. č. 111733

25. Vlkov Pod Oškobrhem (okr. Poděbrady)³⁹⁸

- a) **Lokalita:** „Na vrších“
- b) **Nálezové okolnosti a typ výzkumu:** Žárový hrob, ZAV, počátek 20. století.

³⁹⁴ E. DROBERJAR, *Encyklopedie římské a germánské archeologie*, s. 265.

E. DROBERJAR, *Praha germánská*, s. 839

J. L. PÍČ, *Starožitnosti země české II/3*, s. 304.

³⁹⁵ E. DROBERJAR, *Praha germánská*, s. 839

³⁹⁶ E. ROMAN, *Ostrogi krzesłowate*, s. 169.

Databáze archeologické sbírky. *Prehistorie NM* [online]. [cit. 2014-02-13]. Dostupné z: http://forum.nm.cz/prehistorie/ph_ob.php?idc_s=75474.

³⁹⁷ E. ROMAN, *Ostrogi krzesłowate*, s. 171.

³⁹⁸ E. DROBERJAR, *Encyklopedie římské a germánské archeologie*, s. 369.

J. HELlich, *Žárové hroby z doby císařství římského na Poděbradsku*, s. 93.

- c) **Inventář a podoba hrobu:** V hrobě byla nalezena bronzová popelnice, mezi milodary náleží stočený meč, železný háček a ozdoba. Hrob je datován rámcově do starší doby římské.³⁹⁹
- d) **Předmět:** Dvě železné destičkovité ostruhy (obr. 49) s křídélky a dvěma nýty, s válcovitým bodcem u kořene vroubkovaným. Typ Roman I.⁴⁰⁰
- e) **Datace:** Přelom starší a mladší doby římské, stupeň B2/C1-C1.⁴⁰¹
- f) **Rozměr:** Neznámý
- g) **Uložení a inv. č.:** Neznámé

26. Záryby (okr. Mělník)⁴⁰²

- a) **Lokalita:** Pozemek pískovny, nedaleko obce Záryby.
- b) **Nálezové okolnosti a typ výzkumu:** Žárový hrob, ZAV, 1913.
- c) **Inventář a podoba hrobu:** Hrob byl tvořen hliněnou popelnicí, v níž byly uloženy tyto milodary. Dvě bronzové přezky s přichytnou destičkou, bronzové nákončí, kování opasku, zlomek bronzové výdutě, železné držadlo plechového vědra, dva hroty kopí, sekera, železná ocílka, nůžky, břitva, nůž. Hrob je datován do stupně C1.⁴⁰³
- d) **Předmět:** Dvě železné ostruhy (obr. 50, 51) tvořeny páskovým obloučkem, na konci opatřeny knoflíky pro upevnění řemen. Hrot je kuželovitý a vnýtován do obloučku. Podle typologie M. Jahna se jedná o obloukovou ostruhu s háčky, typ Ginalska G1.⁴⁰⁴

³⁹⁹ E. DROBERJAR, *Encyklopedie římské a germánské archeologie*, s. 369.

⁴⁰⁰ E. ROMAN, *Ostrogi krzesłowate*, s. 169.

⁴⁰¹ Tamtéž, s. 170.

⁴⁰² E. DROBERJAR, *Encyklopedie římské a germánské archeologie*, s. 376.

J. SCHRÁNIL, *Žárový hrob římského typu ze Záryb*, s. 167.

⁴⁰³ K. GODŁOWSKI, *The chronology*, s. 78, 79.

⁴⁰⁴ J. GINALSKI, *Ostrogi Kabłakowate kultury przeworskie*, s. 67 - 70.

- e) **Datace:** Mladší doba římská, stupeň C1 – C1b/C2.⁴⁰⁵
- f) **Rozměr:** v. 77 mm, v. bodce 27 mm; v. 87 mm.
- g) **Uložení a inv. č.:** Národní muzeum, inv. číslo 18375, 18376.

27. Zliv (okr. Jičín)⁴⁰⁶

- a) **Lokalita:** „Na Pískách“, obec Zliv, směrem k obci Ledkov, Pozemek č. p. 127.
- b) **Nálezové okolnosti a typ výzkumu:** Dvojitý žárový hrob, ZAV, 1885.
- c) **Inventář a podoba hrobu:** Hrobová komora tvořená opukovými deskami byla při výkopu poničena, dnes se to bere jako jeden celek. V hrobě byla uložena dvě bronzová situlovitá vědra s uchy zakončenými ptačími hlavičkami, dvě stříbrné vendické spony, bronzová patera, bronzová pánev s držadlem s ptačími hlavičkami a s kolkem PAPIRI FELICI, bronzová konvice s držadlem zakončeným Menádou, mísa, vendická a norická výrazně členěná spona, kování picího rohu, dvě přezky, nákončí řemene opasku, kování opasku, stilus, dva nože, břitva, kroužek a zlomky kování. Hrob je datován do stupně B1a.⁴⁰⁷
- d) **Předmět:** Bronzová destičkovitá ostruha (obr. 52) s malým kuželovitým hraněným bodcem a trojúhelníkovitými křídélky, typ Roman II.⁴⁰⁸
- e) **Datace:** Starší doba římská, stupeň B1b – B2.⁴⁰⁹

Databáze archeologické sbírky. *Prehistorie NM* [online]. [cit. 2014-02-13]. Dostupné z: http://forum.nm.cz/prehistorie/ph_ob.php?idc_s=9279; http://forum.nm.cz/prehistorie/ph_ob.php?idc_s=9280.

⁴⁰⁵ J. GINALSKI, Ostrogi Kabłąkowate kultury przeworskie, s. 70.

⁴⁰⁶ E. DROBERJAR, *Encyklopedie římské a germánské archeologie*, s. 385, 386.

K. MOTYKOVÁ - ŠNEIDROVÁ, *Die anfänge der römischen Kaiserzeit*, s. 68, 70.

V. SAKAŘ, *Roman imports*, s. 53.

V. SCHULZ, Hrob u Zlivi, s. 75.

⁴⁰⁷ E. DROBERJAR, *Encyklopedie římské a germánské archeologie*, s. 386.

⁴⁰⁸ E. ROMAN, Ostrogi krzesłowate, s. 169.

Databáze archeologické sbírky. *Prehistorie NM* [online]. [cit. 2014-02-13]. Dostupné z: http://forum.nm.cz/prehistorie/ph_ob.php?idc_s=26231.

⁴⁰⁹ E. ROMAN, Ostrogi krzesłowate, s. 171.

f) **Rozměr:** š. 33 mm, v. 30 mm.

g) **Uložení a inv. č.:** Národní muzeum, inv. č. je 52731.

11. Seznam zkratek

DŘ – Doba římská

DSN – Doba stěhování národů

ZAV – Záchranný archeologický výzkum

PS – Povrchový sběr

Kost – Kostrový hrob

Žár – Žárový hrob

Oj. Nález – Ojedinělý nález

Kult. v. – Kulturní vrstva

Rozr. – Rozrušený hrob

Inv. č. – Inventární číslo

Přír. č. - Přírůstkové číslo

š. – Šířka

v. – Výška

d. - Délka

12. Prameny a literatura

Prameny

Databáze archeologické sbírky (Oddělení prehistorie a protohistorie Historického muzea Národního muzea)

Adresář muzeí a galerií České republiky

Centrální evidence sbírek muzejní povahy Ministerstva kultury České republiky

Knihovna archeologického ústavu AV ČR, Praha, v. v. i.

Internetové zdroje

Databáze archeologické sbírky. *Prehistorie NM* [online]. [cit. 2013-11-18]. Dostupné z: http://forum.nm.cz/prehistorie/index_ph.php?perso=.

Adresář muzeí a galerií České republiky. *Asociace muzeí a galerií* [online]. © 2011 [cit. 2013-11-18]. Dostupné z: <http://www.cz-museums.cz/adresar/>.

Sbírky - vyhledávání. *Centrální evidence sbírek* [online]. [cit. 2013-11-18]. Dostupné z: http://ces.mkcr.cz/cz/search_sbr.php.

Katalog knihovny a přírůstky. *Archeologický ústav AV ČR, Praha, v. v. i.* [online]. [cit. 2013-11-18]. Dostupné z: <http://www.arup.cas.cz/?cat=667>.

Literatura

BEKOVÁ, Martina – DROBERJAR, Eduard. Bohatý ženský kostrový hrob z mladší doby římské ve Slepoticích (Pardubický kraj). In *Archeologie ve středních Čechách* 9, 2005, č. 2, s. 419 – 439. ISBN 80-86756-10-6. ISSN 1214-3553.

BŘICHÁČEK, Pavel. A rich grave of the Roman period at the site of Beroun-Závodí. In *Nouvelles archeologiques dans la Republique soc. Tcheque*, 1981. s. 127-128.

BUCHVALDEK, Miroslav. *Dějiny pravěké Evropy*. Praha, 1985.

DROBERJAR, Eduard. *Dobřichov-Piřhóra: ein Brandgräberfeld der älteren römischen Kaiserzeit in Böhmen : (ein Beitrag zur Kenntnis des Marbod-Reichs)*. Praha, 1999. ISBN 80-7036-104-2.

DROBERJAR, Eduard. Od plaňanských pohárů k vinařické skupině: kulturní a chronologické vztahy na území Čech v době římské a v časně době stěhování národů. In *Sborník Národního muzea v Praze. A-Historie* 53, 1999, č. 1-2, s. 1-58. ISSN 0036-5335.

DROBERJAR, Eduard. *Encyklopedie římské a germánské archeologie v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. Praha, 2002. ISBN 80-7277-106-X.

DROBERJAR, Eduard. Praha germánská: Doba římská a doba stěhování národů (konec 1. st. př. Kr. až 6. st. po Kr.) In LUTOVSKÝ, Michal – SMEJTEK, Lubor. *Pravěká Praha*. Praha, 2005. ISBN 80-7277-236-8.

DROBERJAR, Eduard. Hornolabští Svěbové – Markomani: K problematice dalšího vývoje großmstedtské kultury ve stupni Eggers B1. In *Archeologie ve středních Čechách* 10, 2006, s. 599 – 712. ISBN 80-86756-12-2.

DROBERJAR, Eduard - Jan PROSTŘEDNÍK. Turnov-Maškovy zahrady: germánský dvorec ze 3. století. In *Památky archeologické* 95, 2003, č. 1, s. 31-106. ISSN: 0031-0506.

DROBERJAR, Eduard - VÍCH, David. Ke kontaktům mezi východními Čechami a Moravou v počátcích doby římské. In KARWOWSKI, Maciej - DROBERJAR, Eduard - VARSÍK, Vladimír (eds). *Archeologia barbarzyńców 2008: powiązania i kontakty w świecie barbarzyńskim*. Rzeszów, 2009, s. 249 - 283. ISBN 978-83-7667-026-3.

EGGERS, Hans, Jürgen. *Der römischen import im freien Germanien*. Hamburg, 1951.

ERNÉE, Michal. Sídlištní objekty z mladší doby římské v Jenišově Újezdě. In *Archeologické výzkumy v severozápadních Čechách v letech 1983-1992*, 1995, s. 171-178. ISBN 80-901828-0-1.

FELCMAN, Jan. Žárový hrob u Lisovic. In *Památky archeologické* 17, 1897, č. 1, s. 191 - 195.

GEISLER, Ulrike. *Jungkaiserzeitliche Nietknopfsporen von typ Leuna*. Saalburg, 1978.

GINALSKI, Jerzy. Ostrogi Kabłąkowane kultury przeworskiej: Klasyfikacja typologiczna. In *Przegląd archeologiczny* 38, 1991, s. 53 - 84.

GODŁOWSKI, Kazimierz. *The chronology of the late roman and early migration periods in central Europe*. Krakow, 1970.

HELLICH, Jan. Žárové hroby mladšího období římského u Piňeva blíže Poděbrad. In *Památky archeologické* 26, 1914, č. 1. s. 141 – 150.

HELLICH, Jan. Žárové hroby mladšího období římského u Piňeva a jejich význam. In *Památky archeologické* 30, 1918, č. 1. s. 149 – 182.

HELLICH, Jan. Žárové hroby z doby císařství římského na Poděbradsku. In *Památky archeologické* 31, 1919, č. 1, s. 88 - 97.

HRALA, Jiří. Beroun - Závodí. In Jan Filip: *Enzyklopädisches Handbuch zur Ur- und Frühgeschichte Europas, Bd. III – Addenda*. Praha, 1998. s. 13 – 14.

JAHN, Martin. *Der Reitersporen: Seine Entstehung und früheste Entwicklung*. Leipzig, 1921.

JÍLEK, Jan. Doklady kontaktů mezi polabskými Germány, przeworskou a wielbarskou kulturou ve východních Čechách. In KARWOWSKI, Maciej - DROBERJAR, Eduard - VARSÍK, Vladimír (eds). *Archeologia barbarzyńców 2008: powiązania i kontakty w świeće barbarzyńskim*. Rzeszów, 2009, 249 - 283. ISBN 978-83-7667-026-3.

KONTNY, Bartosz. Horse and its Use in the Przeworsk culture in the light of the Archeological evidence. In. BLIUJENĚ, Audronė (ed.). *Archeologia Baltica* 11. Klaipėda, 2009. s. 92 – 114. ISSN 1392 – 5520.

KYTICOVÁ, Olga. Pohřebiště z doby římské v Lužci nad Vltavou (o. Mělník). In *Památky archeologické* 61. 1970, č. 2, s. 291 - 393.

MOTYKOVÁ - ŠNEIDROVÁ, Karla. Pohřebiště v Tišicích a problematika pohřebního ritu ve starší době římské. In *Archeologické rozhledy* 9, 1957, č. 1, s. 66-68, 82-103. ISSN. 0323-1267.

MOTYKOVÁ-ŠNEIDROVÁ, Karla. Další poznatky k problematice pozdně laténských a časně římských osad v Čechách na základě nálezů ze Starého Vestce. In *Památky archeologické* 49. 1958, roč. 49, č. 1, s. 159-184.

MOTYKOVÁ - ŠNEIDROVÁ, Karla. *Die anfänge der römischen Kaiserzeit in Böhmen*. Fontes archaeologici Pragenses, 6, Praha, 1963.

MOTYKOVÁ-ŠNEIDROVÁ, Karla. Žárové pohřebiště ze starší doby římské v Tišicích ve středních Čechách. In *Památky archeologické* 54, 1963, č. 2, s. 343 – 437.

MOTYKOVÁ-ŠNEIDROVÁ, Karla. Zur Chronologie der ältesten römischen Kaiserzeit in Böhmen. *Berliner Jahrbuch für Vor- und Frühgeschichte*. 5. 1965., s. 103-174.

MOTYKOVÁ - ŠNEIDROVÁ, Karla. *Weiterentwicklung und Ausklang der älteren römischen Kaiserzeit in Böhmen*. Fontes archaeologici Pragenses. Praha, 1967.

MOTYKOVÁ-ŠNEIDROVÁ, Karla. Nálezy z doby římské a slovanské z Močovic. In *Archeologické rozhledy* 20, 1968, č. 2, s. 185-201. ISSN 0323-1267.

MOTYKOVÁ, Karla. Das Brandgräberfeld der römischen Kaiserzeit von Stehelčevés. In *Památky archeologické* 72, 1981, č. 2, s. 340-415.

MOTYKOVÁ, Karla. Osídlení ze starší doby římské u Dolních Břežan: Příspěvek k problematice výzkumů germánských sídlišť a jejich interpretace. In *Archeologické rozhledy* 33, 1981, č. 1, s. 504 - 533.

MOTYKOVÁ, Karla. *The early Roman settlement at Mlékojedy*. In *Nouvelles archeologiques dans la Republique socialiste Tcheque*, 1981. s. 116 – 117.

NIEDERLE, Lubor. Stříbrné ostruhy z Litoměřicka. In *Památky archeologické* 27, 1915, č. 1, s. 196 - 201.

NOVOTNÝ, Bohuslav. Hrob velmože z doby římské z Prahy Bubenče. In *Archeologické rozhledy* 1, 1949, č. 1, s. 46, 52 – 54, 94, 101.

PEŠKA, Jaroslav - TEJRAL, Jaroslav. *Das germanische Königsgab von Mušov in Mähren. Teil 1-3*. Mainz, 2002. ISBN 3-88467-076-X.

PEŠKE, Lubomír. Osteologické nálezy z Prahy - Michle. In *Archeologické rozhledy* 28, 1976, č. 1, s. 156 - 159.

PEŠKE, Lubomír. Osteologický materiál ze sídliště starší doby římské v Kolíně - Radovesicích. In *Archeologické rozhledy* 42, 1990, č. 1, s. 282 - 283.

PÍČ, Josef Ladislav. Žárové hroby na Třebické u Dobřichova z doby císařství římského. In *Památky archeologické* 15, 1892, č. 1, s. 561 - 598.

PÍČ, Josef Ladislav. Sídliště u Tuklat. In *Památky archeologické* 17, 1897, č. 1, s. 367 - 379.

PÍČ, Josef Ladislav. *Starožitnosti země české II/3: Žárové hroby v Čechách a příchod Čechů*. Praha, 1905.

PLEINER, Radomír. Osada s železárnami z mladší doby římské v Tuchlovicích. In *Památky archeologické* 50, 1959, č. 1, s. 158 – 196.

PLEINER, Radomír - RYBOVÁ, Alena. *Pravěké dějiny Čech*. Praha, 1978.

PLEINEROVÁ, Ivana. *Opočno: ein Brandgräberfeld der jüngeren und späten Kaiserzeit in Nordwestböhmen*. Kraków, 1995. ISBN 83-86077-31-X.

ROMAN, Edyta. Ostrogi krzesłowate z terenu ziem polskich. In: ILKJAER, Jørgen - KOKOWSKI, Andrzej. *20 lat archeologii w Masłomęczu: weterani*. Lublin, 1998, s. 165 - 188.

RYBOVÁ, Alena. Předběžné poznatky z výzkumu římského sídliště v Zalužanech u Písku. In *Památky archeologické* 52, 1961, č. 2, s. 397 – 407.

RYBOVÁ, Alena. Das brandgräberfeld der jüngeren römischen Kaiserzeit von Pňov. Praha. 1970.

RYBOVÁ, Alena. Svazky zbraní z mladší doby římské v Sendražicích o. Hradec Králové. In *Památky archeologické* 63, 1972, č. 2, s. 498 - 530.

RYBOVÁ, Alena. Plotiště nad Labem: eine Nekropole aus dem 2. – 5. Jahrhundert u. Z. Teil 1. In *Památky archeologické* 70, 1979, č. 2, s. 353-489. ISSN 0031-00506.

RYBOVÁ, Alena. Plotiště nad Labem: eine Nekropole aus dem 2. - 5- Jahrhundert u. Z. Teil 2. In *Památky archeologické* 71, 1980, č. 1, s. 93-224.

SAKAŘ, Vladimír. *Roman imports in Bohemia*. Fontes archaeologici Pragenses, 14. Praha, 1970.

SALÁČ, Vladimír (ed.). *Archeologie pravěkých Čech 8: Doba římská a stěhování národů*. Praha, 2008. ISBN 978-80-86124-81-0.

SEDLÁČEK, Radko - KAŠPÁREK, František - JÍLEK, Jan. Sídlištní nálezy z doby římské z Mikulovic, okr. Pardubice. In BELJAK, Ján - BŘEZINOVÁ, Gertrúda -

VARSÍK, Vladimír (eds.) *Archeológia Barbarov 2009: hospodárstvo Germánov: sídliskové a ekonomické štruktúry od neskorej doby laténskej po včasný stredovek*. Nitra, 2010, s. 371 - 409. ISBN 978-80-89315-24-6.

SCHMIDT, Václav. Dvě naleziště z dob císařství římského u Slatiny. In *Památky archeologické* 17, 1897, č. 1, s. 552 – 562.

SCHRÁNIL, Josef. Žárový hrob římského typu ze Zárub. In *Památky archeologické* 29, 1917, č. 1, s. 167.

SCHULZ, Václav. Hrob u Zlivi. In *Památky archeologické* 13, 1885, č. 1, s. 65 - 80.

SKLENÁŘ, Karel. *Biografický slovník českých, moravských a slezských archeologů a jejich spolupracovníků z příbuzných oborů*. Praha, 2005. ISBN 80-7277-253-8.

SMOLÍK, Josef. Zprávy a drobnosti: z doby předhistorické. In *Památky archeologické* 12, 1882 - 1884, č. 1, s. 553 - 558.

SVOBODA, Bedřich. Čechy a římské imperium. In *Sborník národního musea v Praze II. A – Historie*. 1948.

SVOBODA, Bedřich. *Čechy v době stěhování národů*. Praha, 1965.

ŠNAJDR, Ludvík. Nálezy u Přerova nad Labem. In *Památky archeologické* 21, 1906, č. 1, s. 139 - 144.

TEJRAL, Jaroslav. Ärchäologisch-kulturelle Entwicklung im Norddanubischen Raum am Ende der Spätkaizerzeit und am Anfang der Völkerwanderungszeit. *L'Occident romain et l'Europe centrale au début de l'époque des Grandes Migrations*. Brno, 1999, s. 205 - 271.

TEJRAL, Jaroslav. Die Völkerwanderungen des 2. und 3. Jh.s. und ihr Niederschlag im archäologischen Befund des Mitteldonauraumes. In TEJRAL, Jaroslav (ed.). *Das Mitteleuropäische barbaricum und die Krise des römischen Weltreiches im 3. Jahrhundert*. Brno, 1999, s. 137 - 213. ISBN 80-86023-14-1.

TEJRAL, Jaroslav. Ke zvláštnostem sídlištního vývoje v době římské na území severně od středního Dunaje. In DROBERJAR, Eduard – KOMORÓCZY, Balász – VACHŮTOVÁ, Dagmar (eds.). *Barbarská sídliště: chronologické, ekonomické a historické aspekty jejich vývoje ve světle nových archeologických výzkumů*. Brno, 2008, s. 67 - 98. ISBN 80-86023-89-3.

VLACH, Marek. Nové sídlištní nálezy z mladší a pozdní doby římské ze Sudoměřic (okr. Hodonín). In DROBERJAR, Eduard – CHVOJKA, Ondřej. *Archeologie barbarů*. České Budějovice, 2006, s. 449 – 471. ISBN 978-80-86260-74-7.

WALDHAUSER, Jiří – KOŠNAR, Lubomír. *Archeologie Germánů v Pojizeří a v Českém ráji*. Praha – Mladá Boleslav, 1997. ISBN 80-85983-35-4.

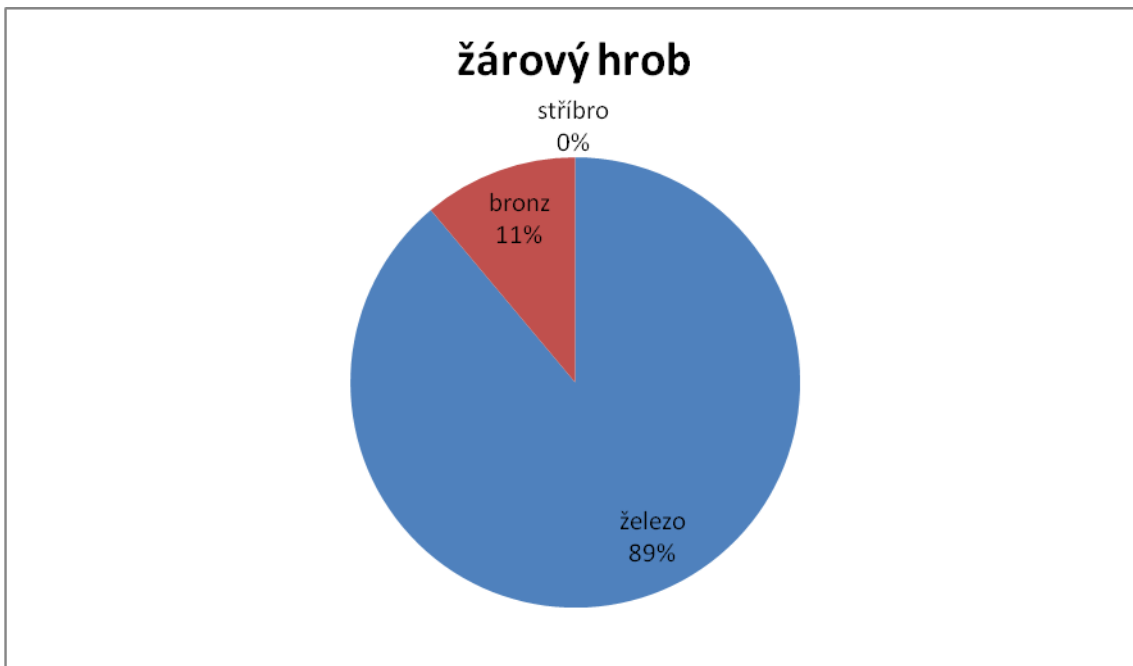
ZÁPOTOCKÝ, Milan. Materiály k osídlení Litoměřicka v době římské I.: dolní Poohří. In *Archeologické rozhledy* 21, 1969, č. 1, s. 178 - 201. ISSN 0323-1267.

13. Přílohy

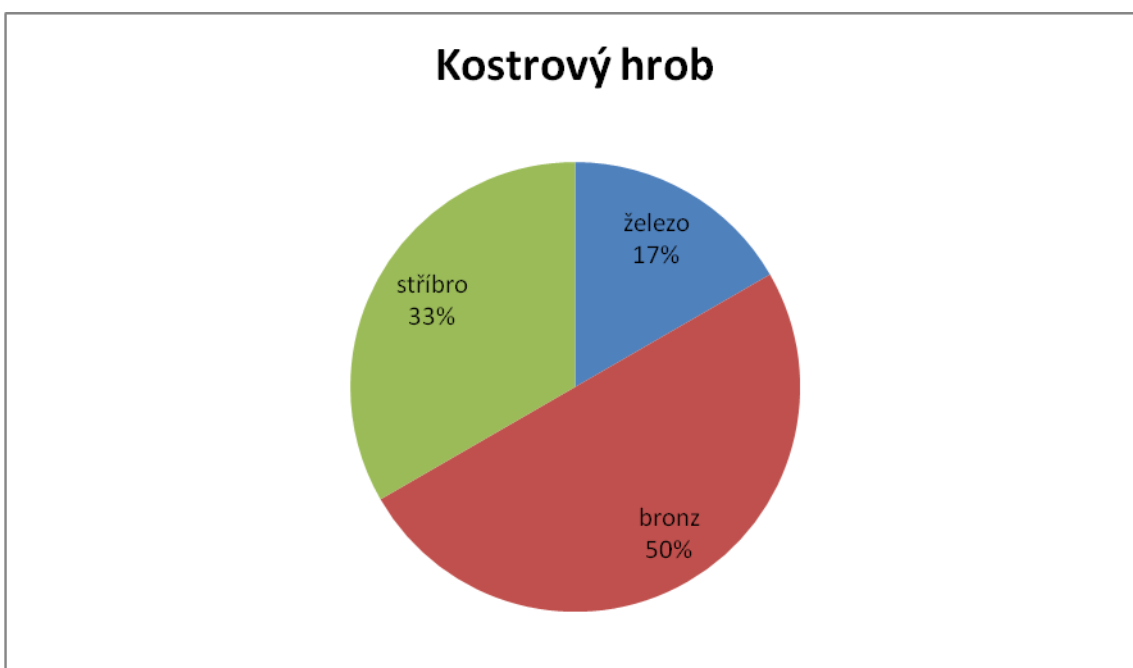
Lokalita	Nál. Kontext	Počet ostruh	Datace
Beroun - Závodí	Kostrový hrob	1	C3/D1
Bezno	Ojedinělý nález	1	C1
Praha - Bubeneč	Kostrový hrob	2	B1
Český Brod	Ojedinělý nález	1	B2/C1
Dobrovicko	Kostrový hrob?	1	C1
Dobřichov - Pičhora	Žárový hrob IV.	1	B1
Dobřichov - Pičhora	Žárový hrob 78	1	B1
Dobřichov - Pičhora	Žárový hrob 93	1	B1
Dobřichov - Třebická	Žárový hrob 1	2	2. pol. 2. St.
Dobřichov - Třebická	Žárový hrob rozr.	1	B2-C1a/C1b
Dobřichov - Třebická	Žárový hrob rozr.	1	2. pol. 2. st
Dobřichov - Třebická	Žárový hrob rozr.	1	2. pol. 2. st.
Dobřichov - Třebická	Žárový hrob rozr.	1	C1
Dobřichov - Třebická	Žárový hrob rozr.	1	C1
Dobřichov - Třebická	Žárový hrob rozr.	1	C1
Dobřichov - Třebická	Žárový hrob rozr.	1	C1/C1-C2
Dobřichov - Třebická	Žárový hrob rozr.	1	C1/C1-C2
Dobřichov - Třebická	Žárový hrob rozr.	1	C1-C2
Dobřichov - Třebická	Žárový hrob 1	2	C2
Dobřichov - Třebická	Žárový hrob 3	1	C2
Hradec Králové	Ojedinělý nález	1	B2/C1
Lisovice	Žárový hrob	1	B2-B2/C1
Litoměřice	Kostrový hrob	2	C2
Lužec nad Vltavou	Žárový hrob 42	1	B2/C1-C1a

Lužec nad Vltavou	Žárový hrob 46	2	B2/C1
Lužec nad Vltavou	Žárový hrob 100	1	B2/C1
Mikulovice	Sídliště	1	B2/C1
Odřepsy	Žárový hrob	1	C1
Opočno	Žárový hrob	1	C1
Plotiště nad Labem	Žárový hrob 180	1	C1
Polepy	Žárový hrob 1	2	B2/C1-C1a
Přerov nad Labem	Žárový hrob	2	B2/C1
Přerov nad Labem	Žárový hrob	2	2. pol. 2. st.
Řepov	Ojedinělý nález	2	2. st.
Sendražice	Svazky uložené v zemi	2	C1
Sendražice	Svazky uložené v zemi	2	2. pol. 2. st.
Stehelčeves	Žárový hrob U1	1	B2/C1
Tisová	Sídliště	1	A/B1
Třebusice	Žárový hrob XIV/21	1	1. st.
Tuklaty	Sídliště	1	B2- C1a/C1b
Tuklaty	Sídliště	1	B2-C1a/C1b
Praha - Vinohrady	Žárový hrob	1	B1b-B2
Vlkov pod Oškobrhem	Žárový hrob	2	B2/C1-C1
Záryby	Žárový hrob	2	C1-C1b/C2
Zliv	Žárový hrob	1	B1b-B2

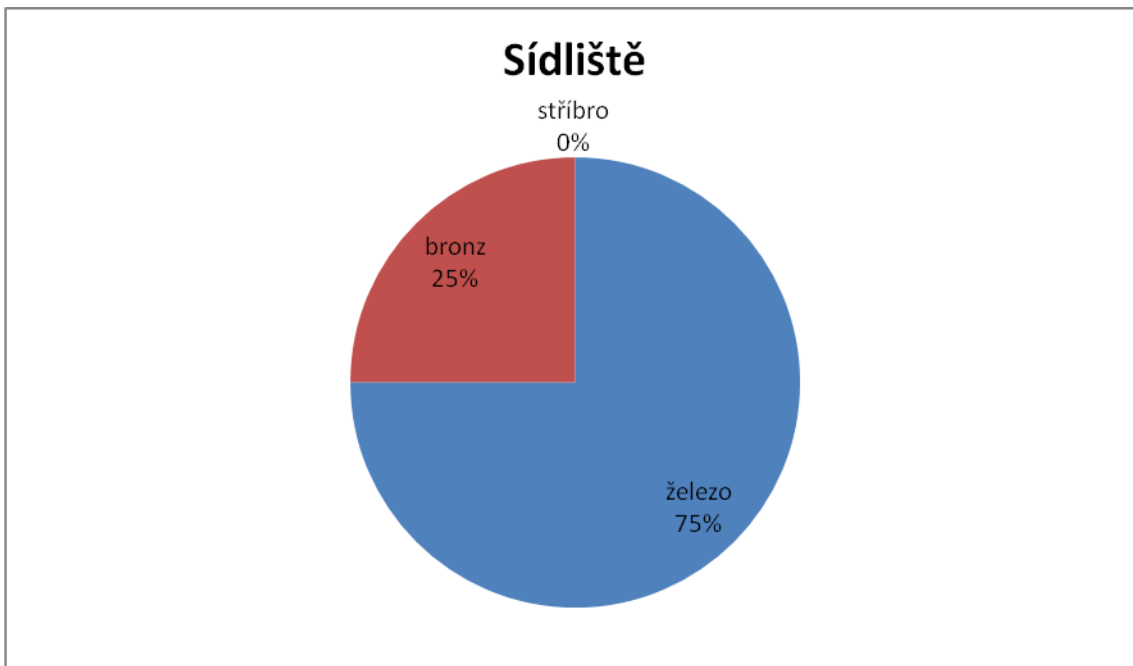
Tabulka 4. Zastoupení ostruh v kontextech

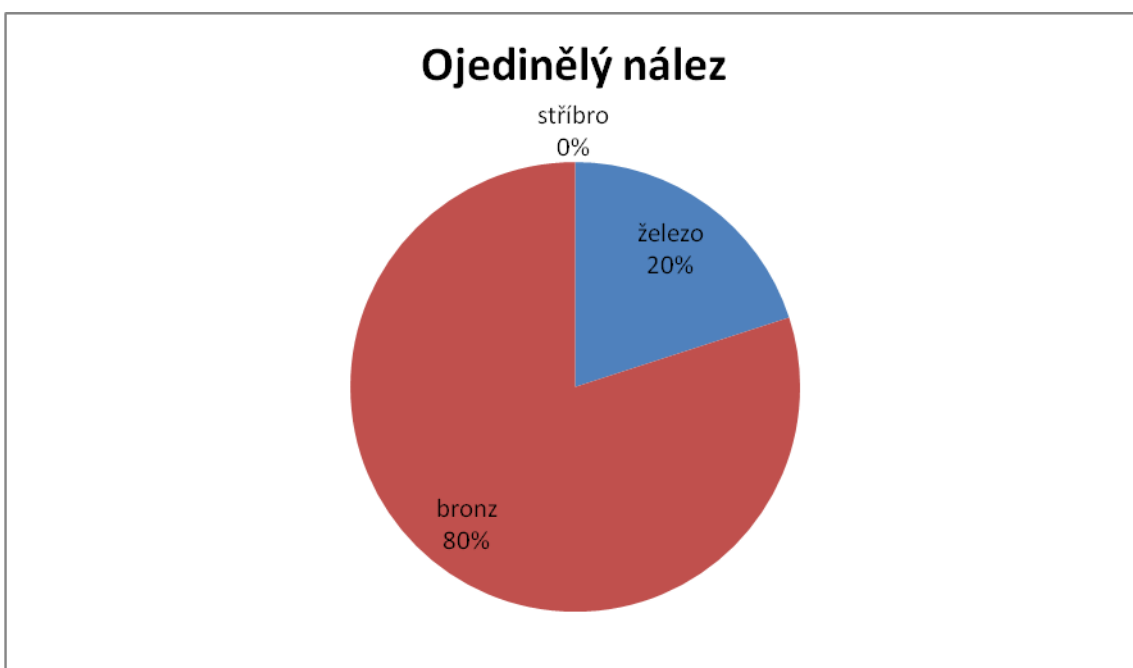
Graf 8. Zastoupení materiálu v žárových hrobech

Graf 9. Zastoupení materiálu v kostrových hrobech

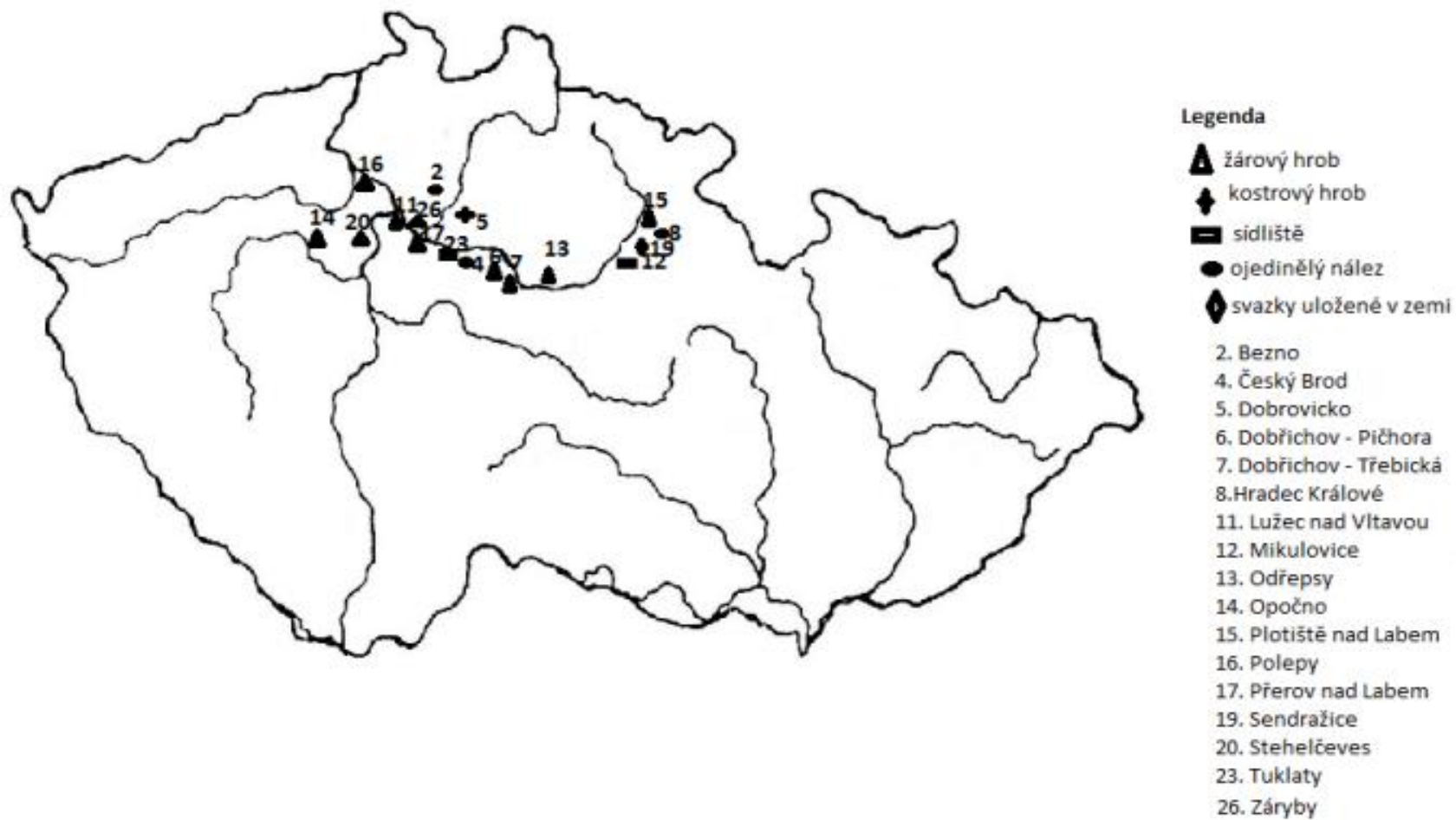

Graf 10. Zastoupení materiálu na sídlištích

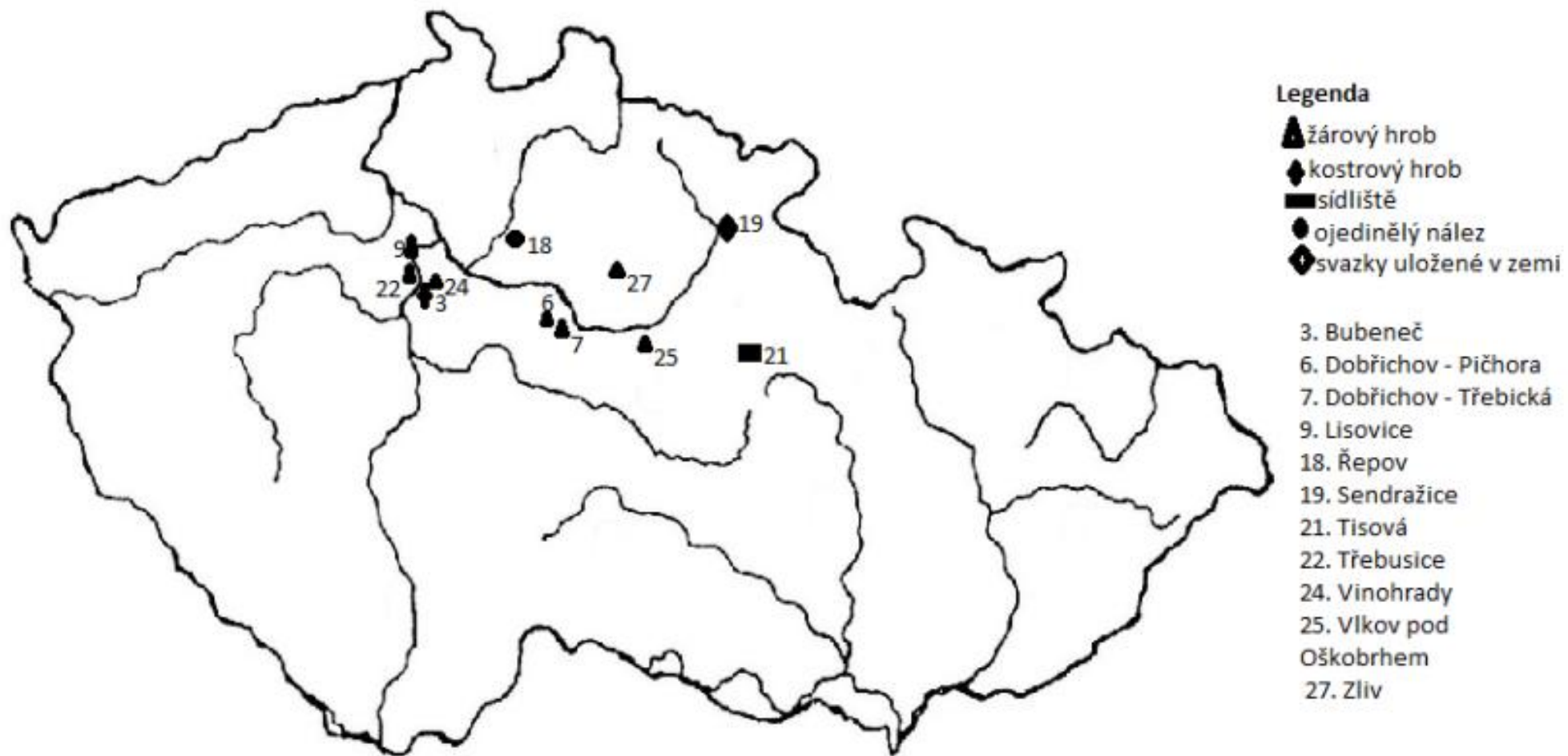

Graf 11. Zastoupení materiálu u ojedinělých nálezů

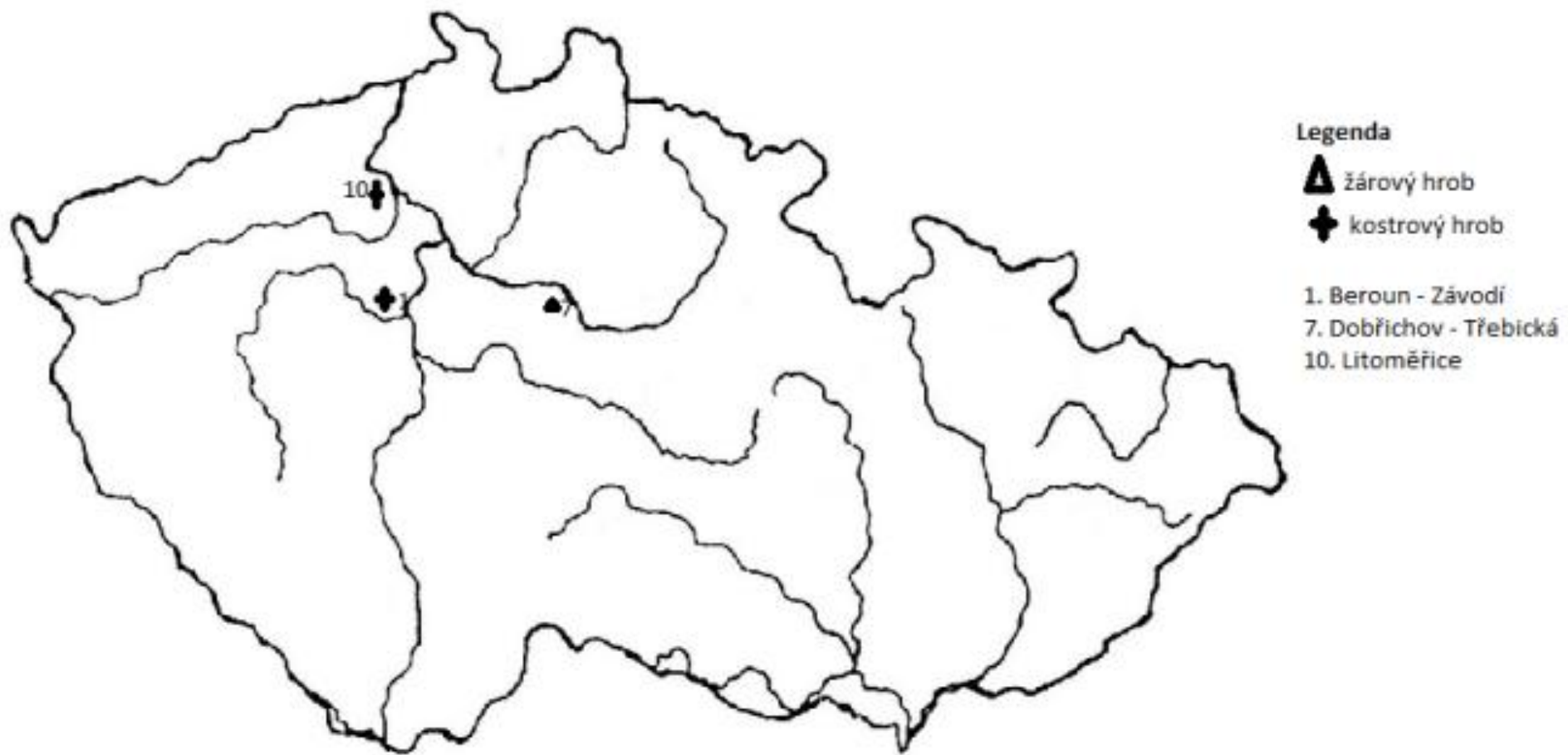
14. Mapy

Mapa 1. Zastoupení obloukovitých ostruh v Čechách

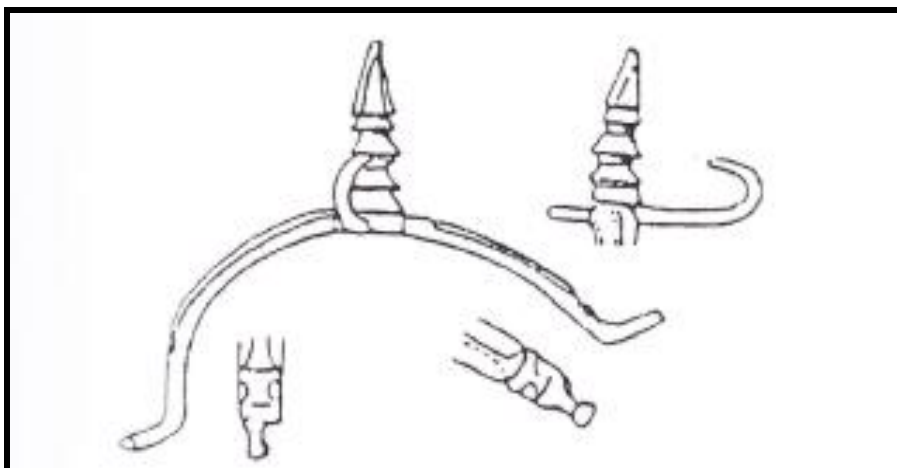

Mapa 2. Zastoupení destičkovitých ostruh v Čechách

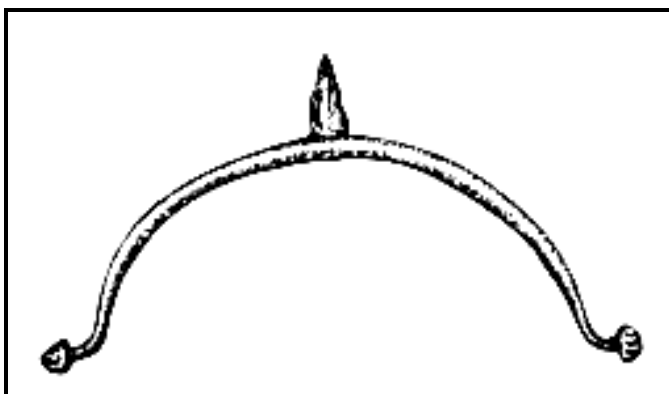

Mapa 3. Zastoupení nýtových ostruh v Čechách

15. Obrazová příloha

Obr. 1 Beroun – Závodí, kost. hrob (Droberjar 2002)

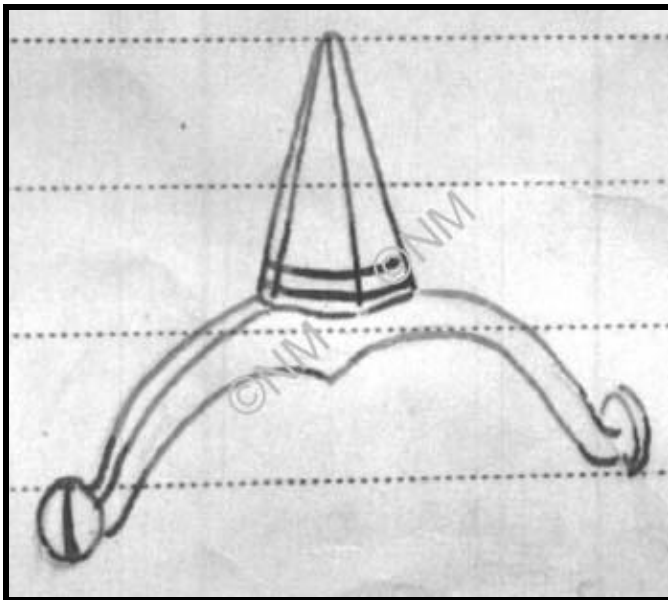
Obr. 2 Bezno, ojedinělý nález (Waldhauser – Košnar 1997)

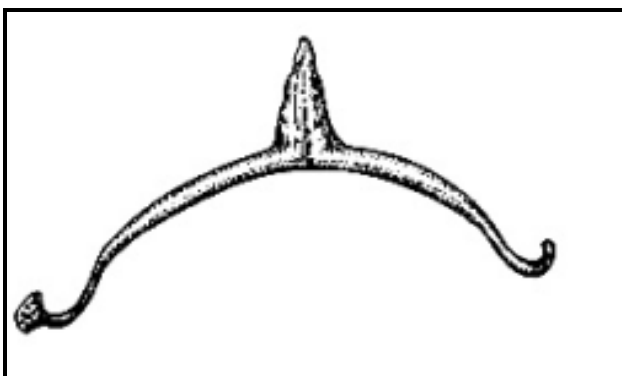
Obr. 3 Praha – Bubeneč, kostrový hrob (autor)

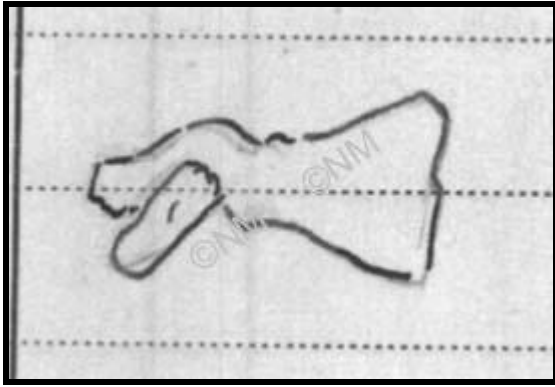
Obr. 4 Praha – Bubeneč, kostrový hrob (autor)

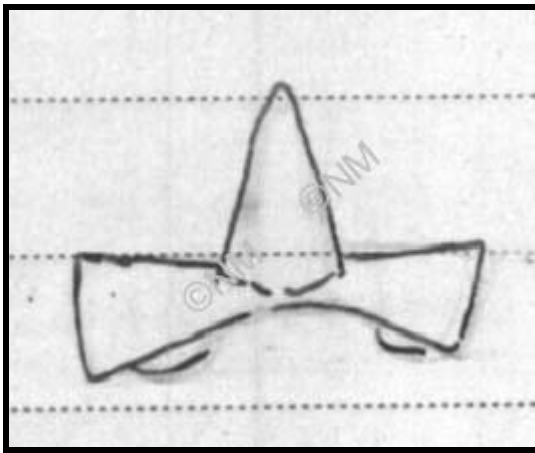
Obr. 5 Český Brod, ojedinělý nález (databáze NM)

Obr. 6 Dobrovicko, kostrové hroby (Waldhauser – Košnar 1997)

Obr. 7 Dobřichov – Pičhora, žár. hrob IV (databáze NM)

Obr. 8 Dobřichov – Pičhora, žár. hrob 78 (databáze NM)

Obr. 9 Dobřichov – Pičhora, žár. hrob 93 (autor)

Obr. 10 Dobřichov – Třebická, žár. hrob 1 (autor)

Obr. 11 Dobřichov – Třebická, žár. hrob 1 (autor)

Obr. 12 Dobřichov – Třebická, žár. hrob 1 (autor)

Obr. 13 Dobřichov – Třebická, žár. hrob 1 (autor)

Obr. 14 Dobřichov – Třebická, žár. hrob 3 (autor)

Obr. 15 Dobřichov – Třebická, rozr., žár. hrob (autor)

Obr. 16 Dobřichov – Třebická, rozr., žár. hrob (autor)

Obr. 17 Dobřichov – Třebická, rozr., žár. hrob (autor)

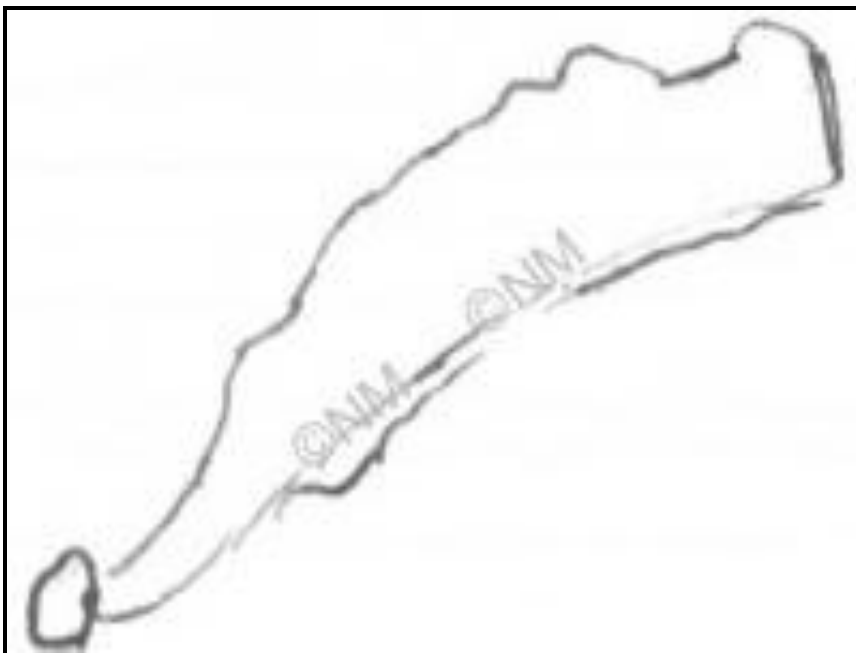
Obr. 18 Dobřichov – Třebická, rozr., žár. hrob (autor)

Obr. 19 Dobřichov – Třebická, rozr., žár. hrob (autor)

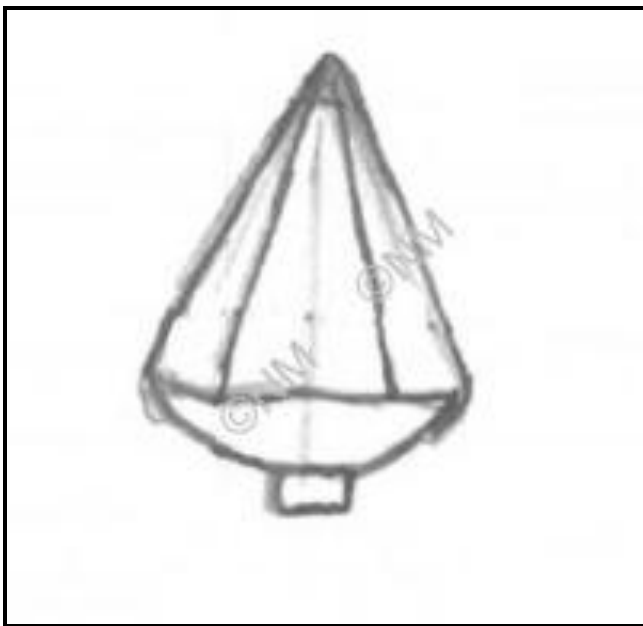
Obr. 20 Dobřichov – Třebická, rozr., žár. hrob (autor)

Obr. 21 Dobřichov – Třebická, rozr., žár. hrob (databáze NM)

Obr. 22 Dobřichov – Třebická, rozr., žár. hrob (databáze NM)

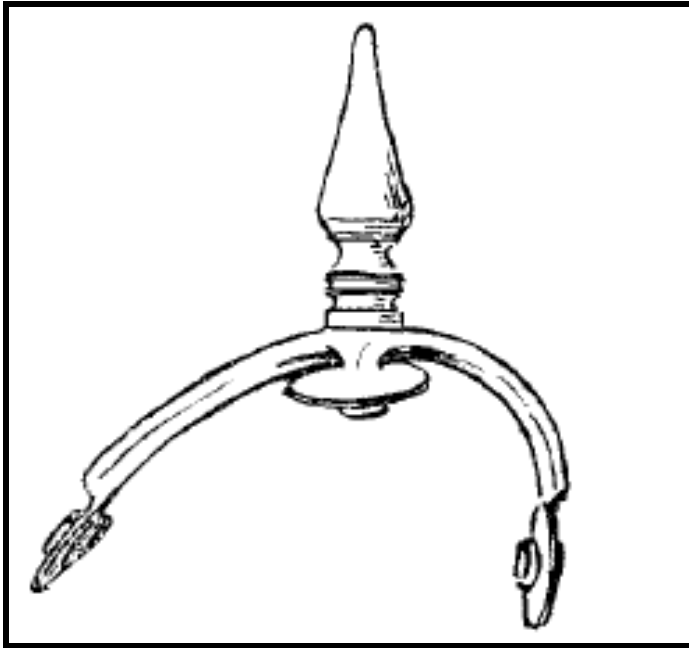
Obr. 23 Dobřichov – Třebická, rozr., žár. hrob (databáze NM)

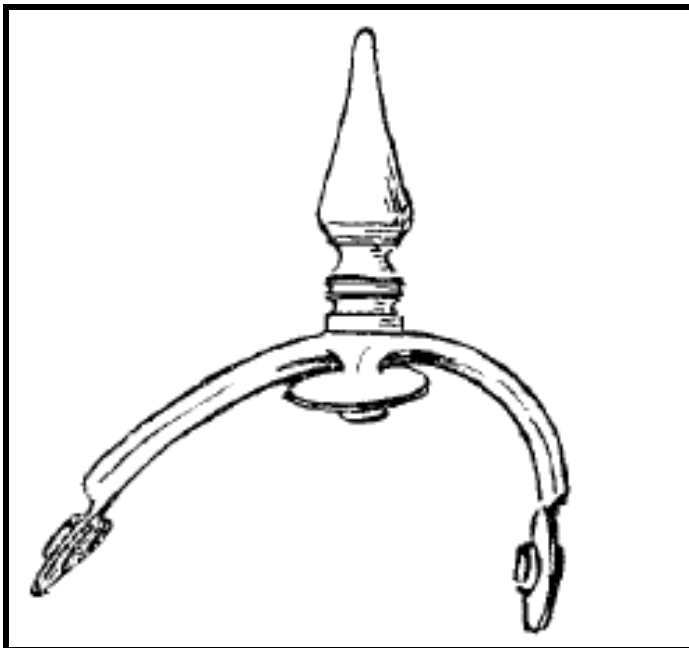
Obr. 24 Hradec Králové, ojedinělý nález (autor)

Obr. 25 Lisovice, žár. hrob, NM (autor)

Obr. 26 Litoměřice, kost. hrob (Niederle 1915)

Obr. 27 Litoměřice, kost. hrob (Niederle 1915)

Obr. 28 Lužec nad Vltavou, žár. hrob 42 (autor)

Obr. 29 Lužec nad Vltavou, žár. hrob 46 (autor)

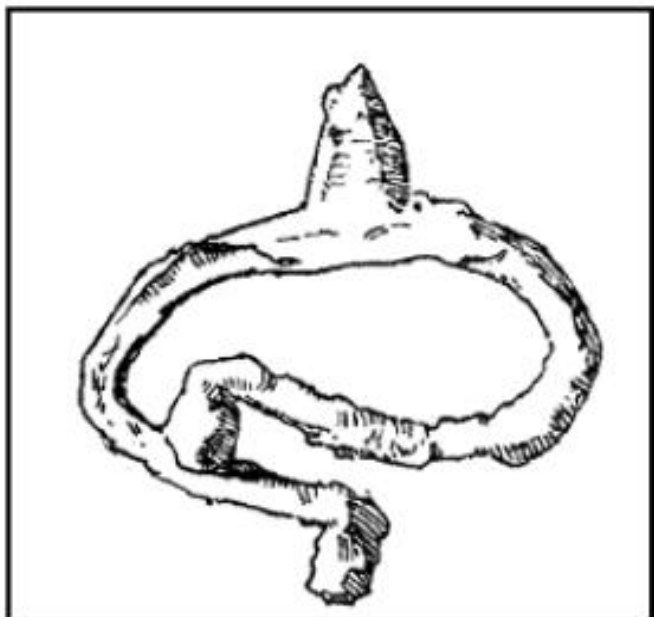
Obr. 30 Lužec nad Vltavou, žár. hrob 46 (autor)

Obr. 31 Lužec nad Vltavou, žár. hrob 100 (autor)

Obr. 32 Mikulovice, sídliště (Východočeské Muzeum)

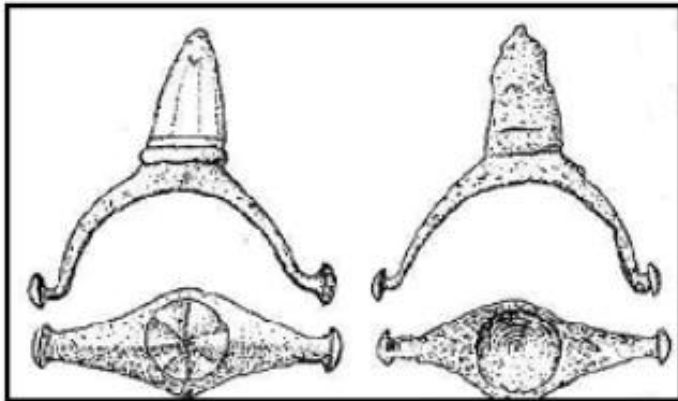
Obr. 33 Odřepky, žár. hrob 2 (Hellich 1918)

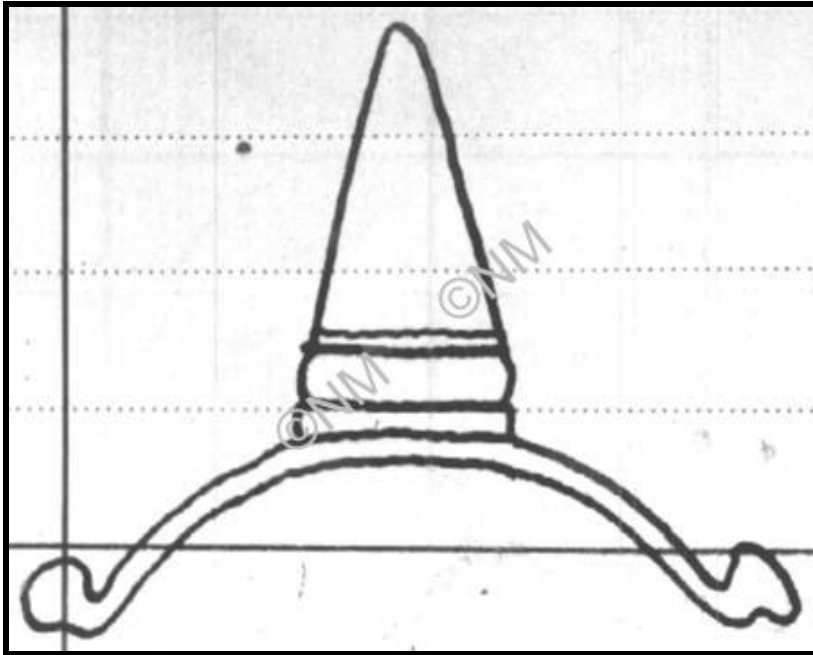
Obr. 34 Opočno, žárový rozr. hrob, (autor)

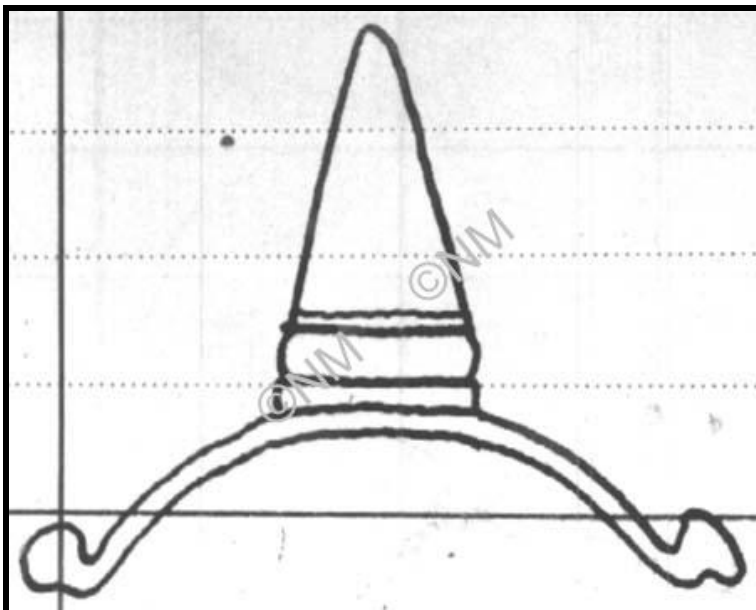
Obr. 35 Platiště nad Labem, žár. hrob 180 (autor)

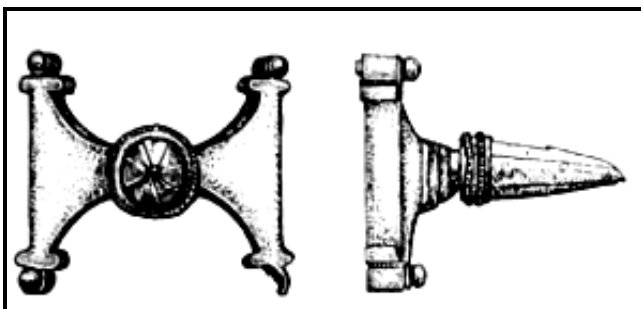
Obr. 36 Polepy, žár. hrob 1 (Zápotocký 1969)

Obr. 37 Přerov nad Labem, žár. hrob (databáze NM)

Obr. 38 Přerov nad Labem, žár. hrob (databáze NM)

Obr. 39 Řepov, ojedinělý nález (Waldhauser – Košnar 1997)

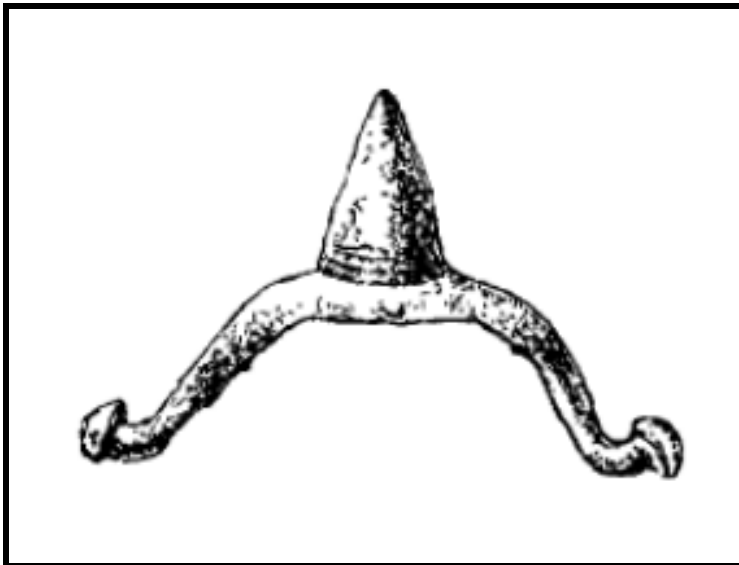
Obr. 40 Sendražice, svazky uložené v zemi (autor)

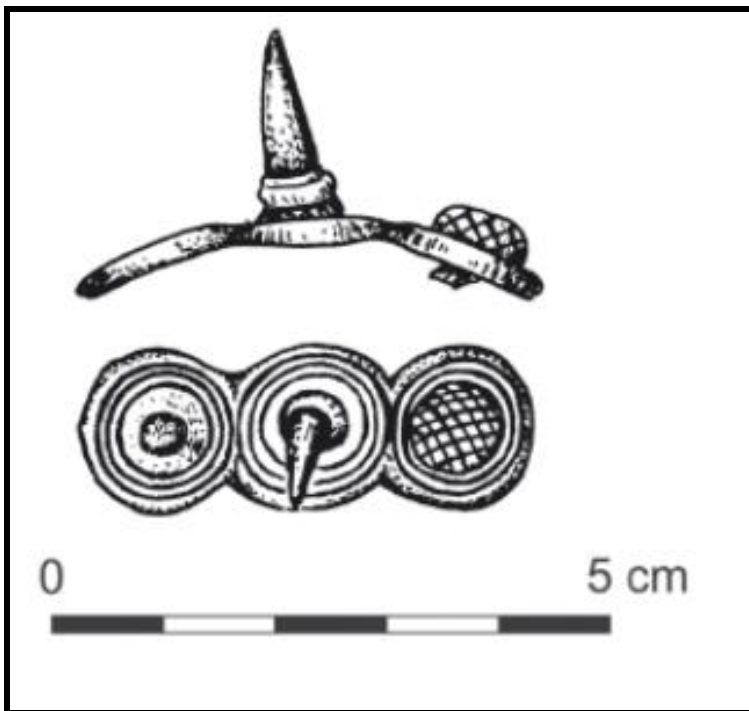
Obr. 41 Sendražice, svazky uložené v zemi (autor)

Obr. 42 Sendražice, svazky uložené v zemi (autor)

Obr. 43 Stehelčeves, žár. hrob U1 (Motyková 1981)

Obr. 44 Tisová, sídliště (Droberjar - Vích 2008)

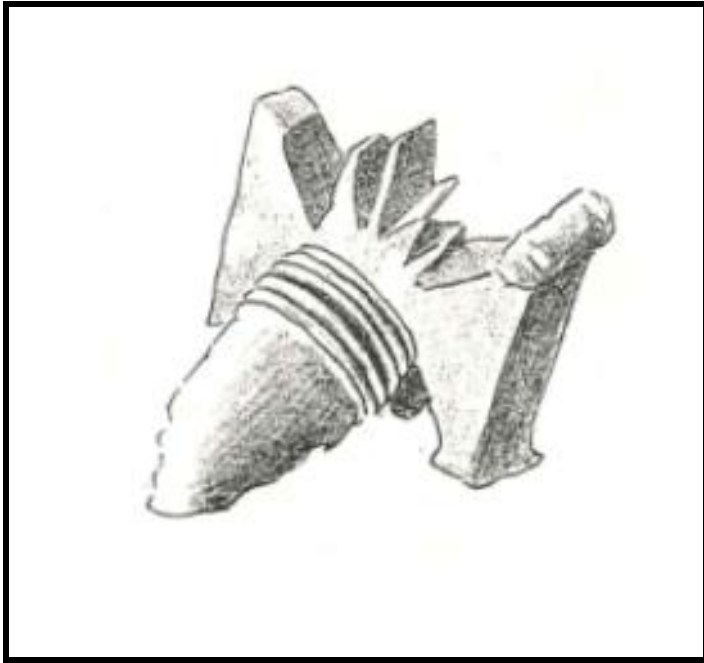
Obr. 45 Třebusice, žár. hrob XIV/21 (databáze NM)

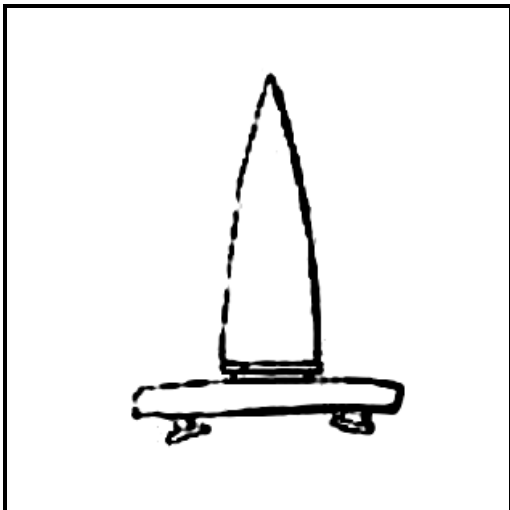
Obr. 46 Tuklaty, sídliště (autor)

Obr. 47 Tuklaty, sídliště (autor)

Obr. 48 Praha – Vinohrady, žár. hrob (Píč 1905)

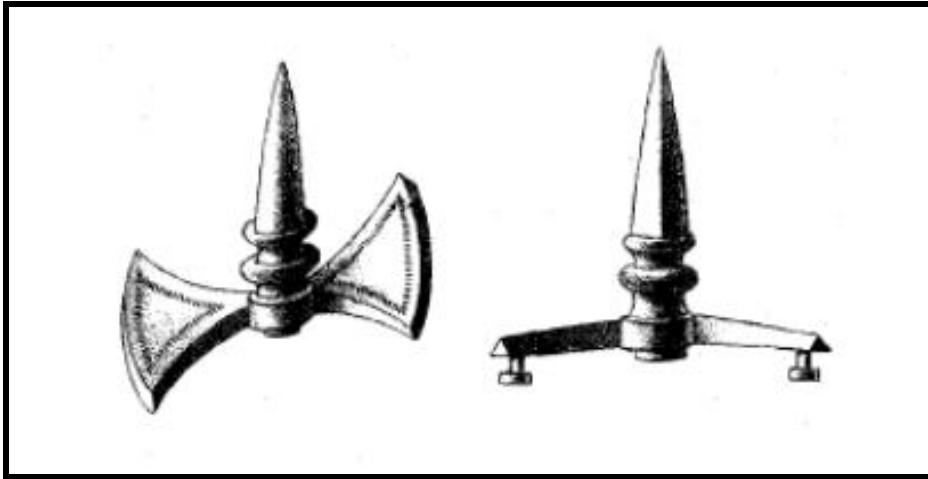
Obr. 49 Vlkov pod Oškobrhem, žárový hrob (Pleiner – Rybová 1978)

Obr. 50 Záryby, žárový hrob (autor)

Obr. 51 Záryby, žárový hrob (autor)

Obr. 52 Zliv, žár. hrob (Schulz 1885)